

# İHLÂS SÛRESİ TEFSİR

İsmail Diñer





## İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ | 5

RİYÂ VE ŞİRK | 9

KUR'ÂN'DA İHLÂS ÂYETLERİ | 25

İHLÂS SÛRESİ | 38

EDEP VE HİLM | 107

MELEKLERİN AŞKI | 119

SAMİMİYET | 129

SON DEĞERLENDİRME | 134





## ÖNSÖZ

İhlâs, İhlâs, İhlâs...  
Tevhîdin sırrı Ehâdiyet...  
İhlâsın kaynağı Ehâdiyet...  
Ehâdiyet sırrı İhlâs...  
Cümle âlem Ehâdiyetten geldi...  
Ehâdiyetle sarıldı...  
Ehâdiyete aktı...  
Her şey Ehâdiyetten tecelli etti...  
Ehâdiyet bir olanın sırrı idi...  
O bir olan Allah idi...  
Ehâdiyet nûruna aktı...  
Allah'ın nûruyla boyanmak...  
O'nun nûrundan nûrlanmak...  
O nûrla sarılmak, sarmalamak...  
Gönlünde, rûhunda, bedeninde, tüm hücrelerinde o  
nûru hissetmek...  
O nûrla aşk makamına erişmek...  
Meleklerin aşkına erişmek...  
Meleklerin secdesine erişmek...  
O aşkla İhlâslanmak...  
O nûrla İhlâslanmak...



İhlâsla, samimiyetle davranmak...  
Sadakatle, içten, her şeyinle elini uzatmak...  
Şefkatli, merhametli olmak...  
Sevindirmek, tebessüm ettirmek...  
Beklentisiz koşmak...  
Umut olmak için koşmak...  
Çare olmak için koşmak...  
Birinin derdini içinde hissetmek...  
Birinin derdini derdin bilmek, onun derdine çare olmak için koşmak...

İnsanların, varlığın huzuru için, hayrı için koşmak...

Nasıl bir duygu İhlâs...

Nasıl ulvî bir duygu...

Tüm varlık Allah'ın nûrundan süzölüp geldi...

O'nun nûruyla kuşatıldı...

Nûrundan bizleri yarattı...

Bizleri nûruyla kuřattı...

İhlâs makamı nedir?

Muhlis kimse kimdir?

İhlâs makamına erenlerin yaşantısı nasıldır?

İçimiz dışımız ihlâs içinde mi?

İhlâs gönlümüzde tecelli etti mi?

Bu kitabımızda İhlâs Sûresinin tefsirini yapmaya gayret göstereceğiz.

İhlâs Sûresi, Ehâd ile başlar Ehâd ile biter.

Bu bile bu sûrenin derinliğini ifade eder.

İhlâs Sûresi, tüm Kur'ân'ın vermek istediğı mesajı dört âyette toplar.



Allah'ın tekliğini, hiçbir şeye muhtaç olmamasını, doğmuş ya da doğurmuş olmamasını ve birliğiyle tek olduğunu.

İhlâs Sûresi Tevhîd şuurunun temelini oluşturur.

Tevhîd, Allah'ın birliğinin ne olduğunu bilmektir.

Tevhîd, tüm varlığı tutan ilâhi kudretin tek olduğunu görebilmektir.

Her insan Allah hakikatinin ne olduğunu bilmek için düşünmelidir.

Bu âlem ve kendisi nasıl yaratıldı diye ince ince ilmî olarak düşünmeli, akletmelidir.

İnsan kendini bilme yolunda, bir edep içinde ilmî hareket etmeli ve kendi gerçeğine erişmek için tefekkür içinde olmalıdır.

Bu sûre, şöyle bir olaydan sonra tecelli etti diye bilinir.

Bazı kimselerin Hazreti Muhammed'in yanına gelerek; "Allah'ı bize tarif eder misin, yiyip içer mi, çoluk çocuğu var mı, doğmuş mudur, doğurmuş mudur, O'nu nasıl biliriz? Tarif et ki sana inanalım" diye sormaları üzere Hazreti Muhammed bu sûreyi okumuştur.

Bu sûrede Allah'ın zâtının birliği bildirilir.

Cümle âlemde tekliği bildirilir.

Allah zâtıyla birdir.

Sıfatlarıyla tektir.

Allah'a şahitlik makamına ermek, kişinin kendinde ve her varlıkta O'na ait nitelikleri anlamakla mümkündür.

Bir şeyi tarif etmek, ancak O'nu bilen kişilere mahsustur.

Konusuna vâkıf olan kişi, vâkıf olduğu şeyi anlatabilir, tanıtabilir.

Şahit olmadığımız bir şeyi anlatmak mümkün değildir.

Şahit olmadığımız şeyi anlatmaya kalkmak, zanlarla hareket etmektir.



O'nun için Allah'a olan şahitlik, O'nun tanımak demektir.  
İnsan şahit olmadığı bir şeyi bilemez, anlatamaz.  
İhlâslı olmanın ölçüsü, Tevhîdî şuura erişmekle mümkündür.

İhlâs makamı ehâdiyet sırrında gizlidir.

Onun için İhlâs Sûresi ehâd ile başlar, ehâd ile biter.

İki ehâd arasında tecelli eden İhlâs Sûresi, İhlâslı olmanın sırrını barındırır.

İhlâs "h,l,s" kelime kökünden gelir.

Hâlis olmak, her varlığın özünün Allah olduğunu bilip, o şuurla hareket etmektir.

İhlâslı olmak, riyâ ve şirk günahından kurtulmakla mümkündür.

İşte bu kitabımızda, "İhlâs makamına nasıl erişiriz?"

"Riyâ ve şirkten nasıl kurtuluruz?" konularını inceleyeceğiz.

Toplum olarak birbirimize; samimi, dürüst, sadık davranmak ihlâslı olmakla mümkündür.

Bu kitabımızda hatamız, eksiğimiz, gafletimiz olursa Rabbim affetsin.

1-09-2024

İsmail Dinçer





## RIYÂ VE ŞİRK

İhlâs makamına erişmek...

Her şeyin özünün bir öz olduğunu görebilmek...

Ehâdîyetin nûrunu giyinmek...

İşte tüm bunlar riyâ ve şirkten kurtulmakla mümkün.

İhlâslı olmanın yolu, iblislikten ve şeytanlıktan kurtulmakla mümkün.

Yâni varlığın sûretinde kalmamak ve her türlü kötülük yapmaktan uzak durmakla mümkündür.

İhlâslı olmanın yolu, riyâ ve şirkten kurtulmaktan geçer.

İhlâs makamına giden yolda, kişi kendi iblisini, şeytanını yenmek durumundadır.

Riyâ nedir bilelim.

Şirk koşmak nedir bilelim.

İblislik, şeytanlık nedir bilelim.

Riyâ yolunu terk edelim.

Şirk yolunu terk edelim.

Kendimizde kalmayalım.

Kendi özümüzle özlenelim.

Hepimizin bir öz olduğunu idrâk edelim.

Riyâda kalmayalım.

Kimseye gösteriş içinde olmayalım.



Bilelim ki riyâ yapmak haramdır.

Bilelim ki riyâ hâlinde olmak Allah'a olan bir isyandır.

Riyâdan kurtulalım.

Şirkten kurtulalım.

Riyânın ne olduğunu iyi bilelim.

Şirk koşmanın ne olduğunu iyi bilelim.

Yıllarca gittiğimiz inanç gruplarında ihlâslı olmak kelimesini duyduk.

Ama hakikati nedir bilemedik.

Namaz kılmayı, oruç tutmayı ihlâs diye öğrendik.

Namazı kılarken, başkalarını namazsız görerek saldırdık.

Kendimiz oruç tuttuk, ama başkasını oruçsuz gördük ve hor baktık.

Ve bunu ihlâs zannettik.

Bir inanç grubunda kaldık, oraya uymayı, oranın kurallarına uymayı, ihlâs zannettik.

Oysa İhlâslı olmak, ehâdiyet duygusuna erişmekte gizliydi.

Her varlığa ihlâs içinde bakmakta gizliydi.

Bilmeden riyâya düştük, bilemedik.

Bilmeden şirke düştük bilemedik.

Bilmeden iblis durumuna düştük, şeytanlaştık bilemedik.

Riyâ, re'y kelime kökünden gelir.

Re'y görmek demektir.

Riyâ-riâ; görsünler diye gösteriş içinde olmak demektir.

Yâni kendini göstermek için hareket etmek demektir.

Ben egosuyla yaşamak demektir.

Senlik benlik içinde kalmak demektir.

Mâûn Sûresi 6: "Ellezîne hum yurâûn."



Meâli 1: “O kimseler riyâ içindedirler.”

Meâli 2: “O kimseler gösteriş için hareket ederler.”

Meâli 3: “O kimseler benliklerine sarılı hareket ederler.”

Riyâ:

Gösteriş içinde olmak.

Kendini göstermek için hareket etmek.

Kendine iyi desinler diye iyilik yapmak.

Başkaları beğensin diye hareket etmek.

Toplumda itibar kazanmak için hareket etmek.

Çıkar sağlamak amacıyla hareket etmek.

İkiyüzlülük içinde olmak.

Biliyor desinler, âlim desinler diye öğrenmek ve konuşmak.

İbadetlerini birilerine “ben ibadet ediyorum” ispatı içinde yapmak.

İbadetlerini Allah için değil de yaşadığı toplumda din-dar kişi desinler diye yapmak.

İbadetlerinde şekilde kalmak, mânâsına ermeden gösteriş içinde olmak.

Kur’ân okumayı biliyor desinler diye, Arapça öğrenmek.

Güzel Kur’ân okuyor desinler diye, Kur’ân okumayı öğrenmek.

İhtiyacı olanlara, gösteriş içinde iyilik yapmak.

Birilerine iyilik yaparken, onlara fakirlik içindeymiş hissini vermek.

Birilerini küçük görerek iyilik yapmak.

Birilerini fakir görerek iyilik yapmak.

İyilik yaparken birilerini utandırmak.

Giysileriyle gösteriş içinde olmak.

Giysileriyle birilerini utandırmak.



Gıysileriyle hava atmak.

Edindiği mal, mülk, araçlarla gösteriş içinde olmak.

Edindiği meslek ile gösteriş içinde olmak.

Mesleğini öncelikle hizmet için değil de para için yapmak.

Hazreti Muhammed: “Sol elinin verdiğini sağ eli duy-  
mayacak şekilde gizlice iyilik yapan kimselerden olun.”  
(Müslim Zekât 30)

Hazreti Muhammed'den aktarılan başka bir bilgi şöyledir:

“Kıyamet günü hesabı ilk görülecek kişi, şehit düşmüş  
bir kimse olup huzura getirilir. Allah Teâlâ'nın ona ver-  
diği nimetleri hatırlatılır, o da hatırlar ve bunlara kavuş-  
tuğunu itiraf eder.

Ona denilir: Peki, bunlara karşılık ne yaptın?

- Şehit düşünceye kadar Allah'ın uğruna cihad ettim,  
diye cevap verir.

Ona bildirilir: Yalan söylüyorsun. Sen, “babayiğit adam”  
desinler diye savaştın.

Sonra emrolunur da o kişi yüzüstü cehenneme atılır.

Bu defa ilim öğrenmiş, öğretmiş ve Kur'an okumuş bir  
kişi huzura getirilir.

Ona da Allah'ın verdiği nimetler hatırlatılır.

O da hatırlar ve itiraf eder.

Ona da: Peki, bu nimetlere karşılık ne yaptın? diye so-  
rulur.

- İlim öğrendim, öğrettim ve Allah rızâsı için Kur'an  
okudum, cevabımı verir.

- Ona da denilir: Yalan söylüyorsun. Sen “âlim” desinler  
diye ilim öğrendin, “ne güzel okuyor” desinler diye Kur'ân  
okudun. Bunlar da senin hakkında söylendi.

Sonra emrolunur o da yüzüstü cehenneme atılır.



Daha sonra Allah'ın kendisine her çeşit mal ve imkân verdiği bir kişi getirilir.

Allah'ın verdiği nimetler ona da hatırlatılır.

O kişi de hatırlar ve itiraf eder.

Ona da denilir: Peki ya sen bu nimetlere karşılık ne yaptın?

O kişi de: Allah'ın verilmesini bildirdiği, razı olduğu şeyleri hiçbir yerden esirgemedim, sadece Allah rızâsını kazanmak için verdim, harcadım, der.

Ona de denilir: Yalan söylüyorsun. Hâlbuki sen, bütün yaptıklarını” ne cömert adam” desinler diye yaptın. Bu da senin için zaten söylendi, buyurur.

Emrolunur o da yüzüstü cehenneme atılır.” (Müslim, İmâre 152)

İşte buradan anlıyoruz ki kişi kendine, paye çıkarmak için bir şey yapmamalıdır.

Yaptıklarıyla gurura düşmemeli, kibre düşmemelidir.

Kişi gösteriş peşinde olmamalıdır.

Gel kardeşim!

Riyâ içinde olmayalım.

Kimseyi utandırmayalım.

Yaptığımız iyilikleri kimseye hissettirmeden yapalım.

İhtiyaç sahiplerini utandırmadan hareket edelim.

Kendimizi hiç ön plana koymadan yardım edelim.

Edindiğimiz mal, mülk, araçlarla hava atmayalım, gösteriş yapmayalım.

Lüks giysiler giyerek gösteriş içinde olmayalım.

Gel kardeşim!

İbadetlerimizde riyâ içinde olmayalım.

İbadetlerin şeklinde kalmayalım, mânâsına erelim.



Dindar görünmek için ibadet etmeyelim.

Ne dindar kişi desinler diye ibadet etmeyelim.

İbadetlerimizde gösteriş içinde olmayalım.

Gel kardeşim!

Konuşurken hava atmayalım.

Biliyor desinler diye konuşmayalım.

İlmin sahibinin Allah olduğunu bilerek konuşalım.

Tevâzû içinde konuşalım.

Başkalarını cahil görmeyelim.

Ey kardeşim!

Bilelim ki en tehlikeli şirk, günah riyâdır.

Bilelim ki riyâ, kibir içinde olmaktır.

Bilelim ki riyâ içinde olan, hakikatlere eremeyecektir.

Allah'a şahit olamayacaktır.

Asla insan makamına eremeyecektir.

Asla İslam makamına eremeyecektir.

Gel kardeşim!

İhlâslı olalım.

Hâlisane olalım.

Samimi olalım.

"Allah rızası nedir?" lâyıkiyle anlayalım, lâyıkiyle uyalım.

Asla riyâ-gösteriş içinde olmayalım.

Bakara Sûresi 224: "Ve lâ tecalûllâhe urdaten li eymânikum en teberrû ve tettekû ve tuslihû beynen nâs valâhu semîun alîm."

Meâli: "Kendinizi; erdemlilik içinde noksansız görüp, bir gösteriş içinde Allah'ın yerine koymayın, fenalardan sakının Allah'a ortak koşmayın, insanlar arasında uzlaşmacı olun, işittirenin ve ilmin sahibi olanın Allah olduğunu bilin."

Gel kardeşim!  
Kur'ân'ı duyalım.  
Asla riyâ içinde olmayalım.  
Hiç kimseye gösteriş yapmayalım, caka satmayalım.  
Hiç unutmayalım, biz hiçbir şeyin yaratıcısı değiliz.  
Bir atomu, bir hücreyi yaratan değiliz.  
Varlığı şekillendiren değiliz.  
İnsan tevâzûlu olmalı.  
İnsan alçak gönüllü olmalı.  
İnsan haddini bilmeli ve asla riyâ içinde olmamalı.  
Gel kardeşim şirk nedir iyi bilelim.  
İhlâsın önündeki engellerden birinin de şirk olduğunu iyi bilelim.

Şirke düşmekten korkalım ve dikkatli olalım.

Lokman Sûresi 13: "Lâ tuşrik-şirk koşma."

"Lâ tuşrik billâh inneş şirke le zulmun azîm."

Meâli 1: "Allah'a ortak koşmak, muhakkak ki şirk, büyük zulümdür."

Meâli 2: "Allah'ın ulvîyetinin yanında ben de varım deme, muhakkak ki bu kendine yaptığın en büyük zulümdür."

Düşün, anne rahmine nasıl düştün?

Düşün, hücre hücre, doku doku, organ organ nasıl bedenlendin?

Bedenin nasıl var oldu?

Bedenin nasıl şekillendi?

Gözlerin, kulakların, burnun, dilin, dişlerin, ellerin, ayakların, nice organların, hücrelerin nasıl şekillendi?

Bedenini var eden, şekillendiren sen misin?

Bedeninde her an olan işleyişi yapan sen misin?



Bedenindeki kudretin sahibi sen misin?  
Bedenindeki sıfatların sahibi sen misin?  
Tüm bunları düşün, var eden misin, var edilen misin?  
Allah'a ait olan vücûduna benim deme.  
Allah'a ait olan sıfatları kendine nispet etme.  
Bedenini sen var etmedin.  
Bedenini sen şekillendirmedin.  
Bir gün gelecek öleceksin.  
Bedenin yaşlanıp gidecek.  
Ellerinin ayaklarının gücü azalacak, gençlik yıllarındaki o gücün olmayacak.

Gözlerin eskisi gibi göremeyecek, kulakların eskisi gibi duyamayacak.

Var etmediğin, işleyişini senin yapmadığın, sıfatların sahibi olmadığın bir bedene benim demen ne kadar büyük bir gaflettir.

Gel bu gafletten kurtul.

Gel, sana ait olmayan bir bedene, benim deme gafletine düşme.

Düşme ki şirk koşma, yâni ortak koşma.

“Ortak koşmak nedir?” Gel düşünelim.

Yoksa bilmeden de olsa müşrik durumuna mı düşüyoruz?  
Allah'a ortak koşmanın ne olduğunu doğru bir anlamda biliyor muyuz?

Ortak koşmak, “hem ben varım hem Allah var” demektir.

Allah'a ait olan nitelikleri kendine ya da başkasına nispet etmektir.

İkilikte kalmaktır, benlik içinde olmaktır.

Allah'a ait olanı kendine ya da bir başkasına nispet etmektir.





Allah'ın ulviyetinin yanında "ben de varım" deme gafletidir.

Allah'a ait olan sıfatları kendine nispet etmektir.

Kendini hayat sahibi sanmaktır.

Kendini ilim sahibi, kudret sahibi sanmaktır.

Müşrik, şerik, ortak koşmak demektir.

Müşrik; "şe-ri-ke, şirk" kelime kökünden gelmektedir.

Şerike ortak olmak demektir.

Senin de var benim de var anlamındadır.

"Şirket" de bu kökten gelir.

Yâni ortaklık.

Yâni Müşrik; ortak koşan anlamında kullanılır.

Yâni Allah'a ortak çıkaran anlamındadır.

Yâni Allah'a ait olan vasıfları ama kendimize ama bir başkasına isnat etmektir.

Yâni, Allah'ın yarattığı bir kula ya da kendimize ulûhiyet isnat edilmesidir.

Müşrik, Allah'ı reddeden demek değildir.

Müşrik, Allah'a inanır; O'nun varlıktaki tecellilerine inanır.

Müşrik ibadetlerini yapar, namazını kılar, orucunu tutar.

Ama müşrik Allah'a ortak koşar.

Allah'ın ulviyetinin yanında kendine varlık nispet eder, "Allah var bende de varım" zannıyla yaşar ve müşrik durumuna düşer.

Kur'ân'da, müşriklerin Allah'a inandıkları birçok yerde belirtilir.

Zümer Sûresi 38: "Ve le in seeltehum men halakas semavati vel arda le yekulu Allah."

Meali: "Eğer onlara; gökleri ve yeri kim yarattı? diye sorsan, elbette Allah derler."



Zuhruf Sûresi 9: “Ve le in seelthem men halakas semâvâti vel arda le yekûlunne halakahunnel azîzul Allah.”

Meali: “Doğrusu onlara; gökleri ve yerleri kim yarattı? diye sorulduğunda, elbette varlığın yüce sahibi, ilmin sahibi olan Allah onları yarattı, derler.”

Ankebût Sûresi 63: “Ve le in seelthem men nezzele mines semâi mâen fe ahyâ bihil arda min badi mevtihâ le yekûlunnallâh kulil hamdu lillâh bel ekseruhum lâ yakılûn.”

Meâli: “Eğer onlara; gökten yağmuru indiren, böylece topraktan hayat veren, sonra da oradan nutfeler çıkaran kimdir, diye sorsan, elbette Allah derler.”

Kur’ân incelendiği zaman görülecektir ki, müşriklerin de Allah inancı vardır.

Yine Kur’ân incelendiği zaman görülecektir ki, müşriklik kişinin kendine yaptığı bir zulümdür.

Lokman Sûresi 13: “Ve iz kâle lukmânu libnihî ve huve yazuhu yâ buneyye lâ tuşrik billâh inneş şirke le zulmun azîm.”

Meâli: “Lokman oğluna öğüt verip, şöyle demişti: Ey oğlum, Allah’ın yanında kendine varlık isnat edip şirk koşma. Doğrusu şirk koşmak elbette kendine yaptığın büyük bir zulümdür.”

Müşriklik durumuna düşen kişi, benlik içinde kalır; kendine varlık nispet eder, bedeninin sahibi olan Allah’a teslimiyet içinde olamaz.

Müşriklik kişiyi:

Allah’a teslimiyetten uzaklaştırır, kibir içine düşürür.

Senin de var benim de var gafletine düşürür.

Allah’a ait vasıfları ama kendine ama başkasına isnat ettirir.

Kesrette bırakır, vahdete erdirmez.



Varlığın sûret boyutunda bırakır, sûretine erdirmez.

“Sen sensin, ben benim” gafletinde yaşatır.

İşte bu durum iblislik durumudur.

Kur’ân’da 11 âyette iblis kelimesi geçer.

İblislik, varlığın sûretinde kalıp, yâni toprak boyutunda kalıp, toprağın özü olan cânı göremeyendir.

Yâni teni görüp cânı göremeyendir.

Sad Sûresi 74: “İllâ iblîs istekbere ve kâne minel kâfirîn.”

Meâli: “Ancak, varlığın sûretinde kalıp sûretini görmeyen ise bir teslimiyet içinde olmaz, kibirlilik içinde kalır ve hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerden olur.”

İblis; varlığın dış elbisesinde kalan, sûrette kalan yâni toprak boyutunda kalan, üflenen rûh boyutuna ulaşamayan demektir.

Yâni varlığa baktığında, varlığın dış yüzünde kalan, varlığı tutan içyüzündeki cân idrakinden uzak olan demektir.

Yâni teni görüp cânı göremeyen demektir.

Tüm sûret vücûdlarını tutan Allah’tır.

Eğer biz, sûretleri görür sûretleri tutan sûreti göremezsek, yâni toprağı görür, toprağın ardında olanı göremezsek, yâni teni görüp cânı göremezsek, bizde iblislik hâli açığa çıkar.

İşte iblis; varlığın dış elbise boyutunda kalan, yâni varlığın toprak boyutunda kalan demektir.

İhlâs makamına giden yolda, kendi iblisimizi iblislikten doğan şeytanımızı yenmek mecburiyetindedir.

İnsanı iblis yapan, şeytan yapan düştüğü kibri idi.

İnsanı şeytanlaştıran, kendini daha hayırlı sanması idi.

İblis hep şöyle söyledi:

“Ben ondan hayırlıyım.”



“Ben ondan üstünüm.”

“Ben ondan yüceyim.”

“Ene hayrun minhu-ben ondan hayırlıyım” Sâd Sûresi 76  
İblis böyle duygularla şeytanlaştı.

İnsan böyle duygularla şeytanlaştı, zalimleşti.

Benim inancım, benim ibadetim, benim ibadethanem  
onlardan daha üstün, diyenler kendi gibi olmayanları dış-  
ladı, hor gördü.

İnsan yaratılan diğer varlıklardan daha üstün, daha  
yüce olabilir mi?

Bir kişinin inancı diğerinden daha yüce olabilir mi?

Hepimiz aynı Allah'ın yarattığı kullar değil miyiz?

Yunus Emre'miz ne güzel söylemiş.

“Sen kendine ne sanırsan ayrığa da onu san.”

“Yetmiş iki millete Hakk nazarıyla bak.”

Tüm varlığa Hakk nazarıyla bakamayıp, varlığın sû-  
retinde kalmak ve kendine üstünlük çıkarmak, kişiyi iblis  
durumuna düşürür.

İblis durumuna düşen, kendini, inancını, milletini, cin-  
siyetini üstün görür.

Evet, iblis hep böyle zannetti, böyle düşündü, böyle  
söyledi.

İblisi iblis yapan şey “Ene hayrun minhu-ben ondan  
hayırlıyım” (Sâd Sûresi 76) demesi ve kendini üstün gör-  
mesiydi.

İblis “Ben ondan hayırlıyım” dedi.

“Halakte hu min tîn-O bir toprak” dedi.

Bu âyeti çok iyi tefekkür etmeliyiz.



Her kim, kendini yaratılan herhangi bir varlıktan ya da bir insandan daha hayırlı görüyorsa, o kişi büyük bir kibrin içine düşmüştür.

Kendini diğer bir kimseden daha hayırlı görmek, daha değerli görmek, daha yüce görmek kibirdir.

Kibir kişiyi şeytanlaştırır.

Kibir kişiyi Hakk şuurundan uzaklaştırır.

Varlığın toprak boyutunda kalan iblisleşir.

İblis olan Hakk şuurundan uzaklaşır ve şeytanlaşır.

Şeytanlaşan kişi zalimleşir, kendine ve çevresine zulüm eder.

Kur'ân'da hem iblis hem şeytan kelimeleri vardır.

Toplumda iblis ve şeytan aynı olarak kabul edilir.

Şeytanın geldiği yer iblis boyutudur.

İblis, libas boyutunda kalan, özü göremeyen demektir.

Libas, dış elbise demektir.

Varlığın dış elbisesi topraktır.

Her kim toprak gördü, toprağın özünü göremedi, o iblis durumuna düştü.

İblis durumuna düşen varlığın eşya boyutunda kalır ve git gide şeytanlaşır.

Şeytan "şa-ta-na" kelimesinden gelir.

Şa-ta-na yâni şeytan; uzaklaşan yâni Hakk'tan uzak olan demektir.

Şeytanlaşan kişi, hep kibir içindedir, kendini üstün görür, kendi otoritesi için her şeyi yapar.

Hep kendi çıkarı için, yakar, yıkar, dağıtır, zulüm eder.

İblisin oğlu şeytandır diyebiliriz.

İblislik hâli şeytanlığı doğurur.



Şeytan varlığın eşya boyutunda kalır ve kendi şahsi çıkarı, otoritesi için yakar, yıkar, zulüm eder.

İblislik toprak boyutunda kalmaktır, varlığın aslını görememektir, özü görememektir.

Şeytanlık ise, zalimleşmek, gaddarlaşmak, kötülük yapmaktır.

Kur'ân'da belirtildiği gibi, Âdem'e secde etmeyen iblistir. Âdem'den maksat, üflenen rûh boyutudur.

Kişi, varlığın sûretinde kalır, varlığın özünü yâni Hakk boyutunu göremezse, iblis durumuna düşer.

İblis, varlığın toprak boyutunda kaldı, üflenen rûh hakikatine eremedi.

İblis, kendini yaratılan herhangi bir varlıktan hayırlı gördü, kibirlendi ve iblis durumuna düştü.

Bakara Sûresi 34: "İllâ iblîs ebâ vestekbere ve kâne minel kâfirîn."

Meâli: "Kibirlenen iblistir ve onun kibri onu kâfir eder."

Kişi yaratılan her bir varlığın Hakk ile bağını göremezse, çokluk boyutunda kalır, çokluğu tutan tekliği göremez.

İşte iblislik hâline düşen, toprak boyutunda kalır, toprağın hakikatini göremez.

Yaratılan her varlık, Allah'ın kendi özünden süzülüp gelmiştir.

Allah, her varlığı kendi zâtıyla kuşatır.

Varlık Allah'tan, Allah varlıktan ayrı değildir.

Allah her insana şah damarından yakındır. Kâf Sûresi 16  
Birimize az yakın, diğerine çok yakın değildir.

Herkese aynı derecede yakındır, hatta yakından daha yakındır.



İnsan, bu şuurla bakmalı, varlığın toprak boyutunda kalmamalıdır.

Her kim, kendini yaratılan bir varlıktan hayırlı görüyorsa, büyük bir kibrin içine düşmüştür.

İblis “Ene hayrun minhu-Ben ondan hayırlıyım” dedi.

Onun kendini hayırlı görmesi, onu kibre düşürdü, onun kibri onu şeytanlaştırdı.

Her kim kendini yaratılan herhangi bir varlıktan; hayırlı, üstün, daha değerli görüyorsa, o iblistir, o şeytanlaşır.

İblislik, şeytanlık, riyâyı getirir, şirki getirir.

Riyâ, şirk, Tevhîd hakikatinden uzaklaştırır.

Her varlığı tutan kudreti görmekten uzaklaştırır.

Riyâ, şirk, iblislik durumuna düşen, varlığın kesret boyutunda kalır, kesreti tutan ilâhi kudreti görmekten uzaklaştırır.

Önemli olan kesreti tutan vahdete erebilmektir.

Önemli olan her varlığın yaratıcısının Allah olduğunu görebilmektir.

Önemli olan her varlığa Hakk nazarıyla bakabilmektir.

Bir ağaçta yüzlerce, binlerce yaprak vardır, ama tüm yapraklar dallar bir gövdeye bağlıdır.

İşte yüzlerce, binlerce varlık olsa da hepsi Allah’a bağlıdır.

Varlığı ayrı ayrı görmek, onları tutan ilâhi kudreti görememek kişiyi müşriklik durumuna düşürür.

Müşriklik durumuna düşen kişi:

Allah hakikatine erememiştir.

Müminlik makamına gelememiştir.

Kendine şah damarından yakın olan Allah’a şahit olamamıştır.

Varlığı ayrı Allah’ı ayrı zanneder.



Kendini ayrı, Allah'ı ayrı zanneder.

Allah'a ait olan nitelikleri kendine nispet eder.

Kendini mal mülk sahibi görür, mülkün sahibinin Allah olduğunu göremez.

Kendini hayat sahibi görür, kendinde hay olan diri olan Allah'ı göremez.

Kendini güçlü görür, kendindeki ve tüm hücrelerindeki gücün sahibinin Allah olduğunu göremez.

Kendini irade sahibi görür, varlığı var etmede ve şekillendirmede irade sahibinin Allah olduğunu göremez.

İnsan müşriklik nedir iyi bilmelidir.

İnsan kendini bilmeli, var oluşunu düşünmelidir.

Var oluşunu düşünerek, var ediciye şahit olmalıdır.

Kendi bedeninde; fâil olanı yâni işleyeni, mevsûf olan yâni sıfatların sahibini, mevcûd olan yâni bedenini tutan Zâtı anlamalı ve O'na teslimiyet içinde olmalıdır.

Gel kardeşim!

Şirk koşmayalım.

Müşrik durumuna düşmeyelim.

Allah senden ayrı değildir, Allah'ı ayrı kendini ayrı sanma.

Nasıl ki tüm hücrelerin bedeninden ayrı değilse, sen de Allah'tan ayrı değilsin.

Gel bu şuura eriş, Allah'a ortak koşma.

Gel kardeşim!

İhlâslı olmanın o ulvî duygusuna erişelim.

Bu duygunun önünde engel olan, riyâ ve şirkin ne olduğunu anlayalım ve bu duygulardan kurtulalım.

Ve yaşantımızı İhlâs içinde geçirelim.

İşte İhlâs makamına giden yolda, iblislik, şeytanlık, riyâ, şirk koşma gibi duygu ve düşünceleri yenmeliyiz.





## KUR'ÂN'DA İHLÂS ÂYETLERİ

İhlâs kelimesi, hulûs, halâs, hâlis kelimeleri ile bağlantılıdır.

İnsanın duygularının, düşüncelerinin Allah'ın nûruyla nurlanması demektir.

İnsanın hallerinin, davranışlarının; saf, tertemiz, içten, samimi olması demektir.

Hâlis olmak, tüm benlik kirlerinden kurtulmak demektir.

Hâlis olmak, Allah'ın zâtında fâni olmak, O'nun ulviyetinde bekâ bulmaktır.

Allah'ın ulvîyetinde, kendi varlığından geçmek, tüm egolardan arınmak, saflaşmak, tertemiz olmaktır.

Onlar her türlü benlikten halâs olmuşlardır.

Onlar Allah'ın ulviyetinde varlıklarından geçmişlerdir.

Onlar Allah'ın sıfatlarına, zâtına şahit olmuşlardır.

Onlar nereye dönerlerse dönsünler, Allah'ın vechine nazar ederler.

İhlâs, Tevhîd hakikatine erişmekle mümkündür.

İhlâs makamına erişmek, bir gönül yolculuğu ile mümkündür.

Tenden câna olan yolculuk Allah'a teslimiyeti getirir.

Halk'ta Hakk'a nazar etmeyi getirir.

İhlâs makamına erenler, gönül ehli olmuşlardır.



Onların gönüllerinden nazar eden Hakk'ın kendisidir.  
Hakk nazarıyla Halk'a bakmak İhlâs makamının lütfûdur.  
Bakara Sûresi 139:

قُلْ أَنْتَحَاجُونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا  
وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ

Kul e tuhâccûnenâ fillâhi ve huve rabbunâ ve rabbu-  
kum ve lenâ âmâlundâ ve lekum amâlukum ve nahnu lehu  
muhlisûn

Kul e : Söyle, anlat, mücadele mi, gayret, biz,  
tuhâccûne nâ

Fi Allah : Hakkında, için, Allah,

Ve huve rabbu nâ : O, rabbimiz, bedenimizin sahibi,  
nâ

Ve rabbu kum : Sizin Rabbiniz, bedeninizin sahibi,

Ve lenâ âmelu nâ : Bizim, amellerimiz, yaptıklarımız,  
nâ

Ve lekum amâlu-kum : Sizin amelleriniz, yaptıklarınız,  
amâlu-kum

Ve nahnu lehu muhlisûn : Biz, ona, ihlâs sahibi, içten, tüm içtenliğiyle  
bağlı olan, samimi, sadık,

Meâli: “De ki: Allah hakkında bizimle mücadeleye mi giriyorsunuz? O bizi de vücûdlandırandır ve sizi de vücûdlandırandır. Bizim yaptıklarımız bize ve sizin yaptıklarınız size. Biz O'na tüm içtenliğimizle bağlıyız.”

Bu bölümde belirtildiği gibi, İhlâs sahibi olan, tüm vücûdların sahibini bilendir.

“Allah ve huve rabbunâ ve rabbukum-bizim de rabbimiz, sizin de rabbiniz aynı Allah'tır.”

Allah'ın, bir vücûddaki karşılığı “Rabb” esmâsıdır.

Yâni bir vücûdun sahibine Rabb denir.



Tüm vücûdların sahibine Allah denir.

Tüm âlemlerin sahibi Allah'tır, Allah'ın bir vücûddaki sahipliği Rabb'dır.

Onun için, bir evin sahibine de "Rabbü'l dâr" denir.

Bir malın, bir mülkün, bir sermayenin sahibine de "Rabbü'l mâl" denilir.

Rabbim kelimesi, efendim anlamında da kullanılmıştır.

İnsanın bedeninin efendisi Allah'tır, bedendeki Allah'ın efendi boyutu Rabb'dır.

İşte ihlâs sahibi tüm bedenlerin sahibinin Allah olduğunu bilen ve bu şuurla yaşayandır.

İhlâs sahibi, bedenlere baktığında bedenlerin özünde Allah'a nazar eder.

Ve her varlığa Hakk nazarıyla yaklaşır.

Allah, Rabbil âlemindir, yâni her bir varlığı var eden ve şekillendirendir.

Her varlığın Rabbi yâni Hükümdarı yâni Efendisi Allah'tır.

İhlâs sahibi, varlığın sûretinde kalmaz.

Sûretlerin ardında Hakk'a nazar eder.

Onun için varlığa baktığında, tüm varlığın sahibi Allah'tır nazarıyla bakar.

Ve bu şuurdan kopmaz.

Yaşantısında samimi, içtendir.

Varlığın sûretinde kalmak, iblisliği getirir.

İblislik, sûrette kalmak, özü görememektir.

İhlâs ise özü görmek, sûrette kalmamaktır.

Sûreti sûretten ayırmadan birlik gözüyle bakabilmektir.

İşte ihlâslı olmak iblislikten kurtulmakla mümkündür.



Şimdi içinde ihlâs kelimesi geçen başka bir âyeti inceleyelim

Meryem Sûresi 51:

وَأَذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا  
وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا

Ve zkur fil kitâbi mûsâ innehu kâne muhlesan ve kâne resûlen nebiyyâ

Ve uzkur	: Zikret, an,
Fi el kitab Mûsâ	: Kitâbın içinde, ilâhi sözler, Mûsâ,
İnne hu kâne	: Şüphesiz, o, oldu,
Muhlisan	: İhlâs sahibi, tüm özülle bağlanan, samimi, içten olan
Ve kâne resûl	: Oldu, resûl, hakikatleri gösteren,
Nebiy	: Nebî, haberci, bildiren, haber veren,

Meâli: “İlâhi sözlerle Mûsâ’yı da an. Şüphesiz o, tüm özülle bağlananlardan oldu ve hakikatleri haber veren, hakikatleri gösteren oldu.”

Nice Kâmil insan hakikat yolunda büyük mücadeleler verdi.

Öncelikle kendileri Allah’a şahit olmak ve O’na her şeyleriyle teslim olmanın ilmî, edebî yolunda nice makamlar gördüler.

Allah’a tüm özleriyle teslim oldular.

Ve Halk’a hakikatleri anlatmak için çırpındılar.

İşte âyette belirtildiği gibi Mûsâ bunlardan biriydi.

Mûsâ’nın içine, hakikatin ne olduğunu anlamamanın ateşi düştü.

Mûsâ, Allah’ın ne olduğunu anlamak istedi.

Allah’ı görmek istedi.

O'nu tanımak, bilmek istedi.

A'râf Sûresinde bu durum açıklanır.

141- Siz firavun ailesine karşı Bizde necat bulmuştunuz. O sizlere kötü sıkıntılar veriyor, oğullarınızı öldürüyor ve kadınlarınızı bırakıyordu. Bunlarda sizin için çok dikkatli düşünceler vardır.

142- Mûsâ tecellilerimizi anlamak için, karanlıktan geçip belli bir ahenk içinde kaldı ve o Bizi anlamayı kısım kısım tamamladı. Böylece o Rabbini anlamak için Rabbine döndü, belirlenen o makamları tamamladı. Mûsâ, kardeşi Hârûn'a: Kavmim içinde benim yerime geç ve onları ıslah etmeye devam et ve sakın ikilik çıkaranlara uyma, dedi.

Âyette belirtildiği gibi Mûsâ; "Rabbi erinî enzur ileyke-Rabbim! Seni görmek istiyorum" dedi.

Mûsâ'ya bildirildi; "Len terânî-beni göremezsin."

Rabbi Mûsâ'ya Mûsâ'dan seslendi.

"Hem Mûsâ var hem Allah var olarak düşünme, sen varsın bir de ben olarak düşünme, karşıma geçip beni görmek diye bir şey yok."

"İkilik yok, hem sen var hem ben var yok."

"Beni kendinde bulacaksın, kendinde göreceksin."

"Beni gördüğün an, sen yok olacaksın, Bende görünmez olacaksın."

"Benim ulviyetimde yokluğunu bileceksin."

"İşte bu makama ermen için, firavun ailesinden kurtulman gerek."

"Kendindeki tüm firavunî duygu ve düşüncelerini terk etmen gerek."

Evet, Rabbi Mûsâ'ya bildirdi:

"Önce firavunluğunu yen, kendi içinde olan nice zulüm getiren, kibir getiren, duygu ve düşünceni ıslah et."



Evet, Mûsâ ve firavun mücadelesi, kişinin kendi içindeki kibirden kurtulma mücadelesi olarak bilinmelidir.

Mûsâ, kendi kibrini yenme mücadelesinde firavun ile mücadele etmiştir.

Mûsâ'nın nalınları ve asâsını terk etmesi, düştüğü kibirsel alanı terk etme mücadelesinin başlangıcıdır.

Mûsâ, İlm-i Ledün yolunda;

Düştüğü kibri anladı...

Kendini ve ailesini nasıl yüce gördüğünü anladı...

İnsanları nasıl küçümsediğini anladı...

İnsanlara nasıl hor baktığını anladı...

İnsanlara nasıl zulüm edildiğini anladı...

Firavunun sarayında nasıl şatafat içinde büyüdüğünü anladı...

İnsanlar aç susuz iken, kendisinin nasıl bir bolluk içinde yaşadığını anladı...

Piramitler yaptırma uğruna, insanların nasıl zulüm gördüğünü anladı...

İçinde filizlenen Mûsâ filizi, Mûsâ'yı firavunluktan kurtaracaktı.

Mûsâ'nın mücadelesi, firavunluğu terk etmeyi, yâni düştüğü kibri anlamak, o kibirden kurtulmaktır.

Mûsâ, firavunun sarayında nice bilgiler yüklenmişti.

Bu yüklendiği bilgiler ona kibir getirmişti.

Kendini üstün görmeyi, başkalarını küçük görmeyi getirmişti.

Mûsâ, kibir getiren yüklendiği bilgilerin mânâsını bilmediğini anlamıştı.

Mûsâ nice şeyler bildiğini, ama Allah'ı bilemediğini anlamıştı.



Mûsâ'nın içine bir ateş düşmüştü.  
Görmeliydi, şahit olmalıydı, kâlbî mutmain olmalıydı.  
Peki, nasıl görecekti, nasıl şahit olacaktı?  
Mûsâ'ya; "Bizi bilen birini bul" diye bildirildi.  
Mûsâ, Allah'ı bilmek için, bir bileni bulması gerektiğini anlamıştı.

Mûsâ'nın Hızır arayışı, kişinin bir Mürşid'i aramasıdır.  
Hızır'dan maksat "tüm hazeratta her an hazır ve nazır olan Allah'tır" şuuruyla hareket eden kimsedir.

Mûsa "Mecmeal Bahreyn"de Hızır'ı buldu.

Hızır, Mürşid-i Kâmil idi.

Mûsâ, Hızır'a teslim olarak, hakikat yoluna intisap etti.

Ve nice makamlar görerek Allah hakikatini anladı, tüm varlığıyla Allah'a teslim oldu.

Ve âyette belirtildiği gibi "Şüphesiz o, tüm özüyle bağlananlardan oldu" Muhlislerden oldu.

Yâni ihlâs sahibi oldu.



Şimdi başka bir âyeti inceleyelim.

Şâd Sûresi 46:

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ

İnnâ ahlasnâhum bi hâlisatin zikred dâr

İnnâ ahlasnâ hum : Muhakkak biz, ihlâs, içten samimi, tüm özüyle bağlı,

Bi hâlisat : Hâlis, saf, dosdoğru çalışan, özüne erişen, her ameli hak için,

Zikre : Anmak, anlatmak,



El dâr : Yurt, buldukları yer, memleket, her yer,

Meâli: “Doğrusu onlar tüm içtenlikleriyle Bize bağlıdır. Amelleri hep hakikatler üzereydi. Buldukları yerlerde hep hakikatleri anarlardı.”

Bu bölümde iki defa ihlâs “Ahlâs ve hâlisat” kelimesi geçer.

Bu bölümde geçen, bir önceki âyette belirtilen “İbrâhim, İshâk ve Yâkûb”dur.

45: “Kullarımız, İbrâhim’i, İshâk’ı ve Yâkûb’u da an. Onlar da gücün sahibini bilenlerdendi ve hakikatleri idrak edenlerdendi.”



Şimdi başka bir âyeti inceleyelim.

Beyyine Sûresi 5: “Ve mâ umirû illâ li ya’budûllâhe muhlisîne lehud dîne hunefâe ve yukîmûs salâte ve yutûz zekâte ve zâlîke dînul kayyimeh.”

- Ve mâ umirû : Şey, ne, değil, emr, iş, hüküm, hükme uymazlar,
- İlla li yabudû : Ancak, Allah’a kul olmaktan başka, Allâh
- Muhlisîne : Muhlis, hâlis, samimi, içten, tüm özülle bağlı olan,
- Lehu el dine : Ona, din, varoluş yasaları,
- Hunefâe : Haniflik, Tevhîd üzere, birlik, tek olan Hân’a tâbi olmak,
- Ve yukîmû el salâte : Her an salât üzere olmak, Hakk’a bağlılık durumu, birlik içinde olmak, iletişim içinde olmak,
- Ve yutû ez zekâte : Firasetle temizlenmek, kendinde olanı paylaşmak,



Ve zâlike dine : İşte bu, işte onlar, din, varlığın yaratılış yasaları,

El kayyimet : Diri, ayakta tutan, doğru, varlığı diri tutan sürüp giden,

Meâli: “Onlar Allah’a kul olmaktan başka hükme uymazlar. En içten davranışlar içindedirler. Dinin O’na ait olduğunu bilirler, Tevhîd şuurundadırlar. Her an Hakk’a bağlılık şuru ile hareket ederler. Firâsetle temizlenirler, kendinde olanı paylaşırlar. İşte bu onların; varlığın yaratılış yasalarını, varlığı diri tutan sürüp gidene bilmelerinden dolayıdır.”

Burada da ihlâs sahiplerinin, içten davranışlar sergiledikleri, Tevhîd şuru üzere oldukları, her an Hakk’a bağlılık üzere hareket ettikleri, firâsetle temizlendikleri, paylaşımcı oldukları bildirilir.

Onlar dinin hakikatini bilirler ve dosdoğru hareket ederler.



Şimdi başka bir âyete geçelim.

Hacc Sûresi 37: “Len yenâlellâhe luhûmuhâ ve lâ dimâuhâ ve lâkin yenâluhut takvâ minkum kezâlike saharahâ lekum li tukebbirûllâhe alâ mâ hedâkum ve beşşiril muhsinîn.”

Len yenâle Allah : Değil, ulaşmak, kazanmak, ulaşamazlar, Allah

Lahm hâ : Et, içi, üzeri, sûret, ten,

Ve lâ damâu-hâ : Yok, kan, kan dökücü, zarar, tuzak, hile, çaresiz,

Ve lâkin yenâlu hu : Lâkin, ancak, ona ulaşır, ihsan, armağan,

El takvâ : Fenalardan sakınmak,

Minkum : Sizden,

Kezâlike	: İşte böyle,
Sahhara hâ lekum	: Düzenlenen, yayılan, mutlu, sizin,
Li tukebbirû Allâh	: Yüce olanı anlayın, ulu, Allah,
Ala mâ hedâ kum	: Üzerine, için olan, şey, ne, size yol gösterilir,
Ve beşşir	: Müjdeler, sevindirme, ümit vermek,
El muhsinîn	: Tüm özüyle Allah'a bağlı olanlar,

Meâli: "O sûretlerde kalanlar Allah'ın hakikatlerine ulaşamazlar ve zararlı hâllerini yok edemezler. Ancak sizden, fenalardan sakınanlar Allah'ın hakikatlerine ulaşırlar. İşte sizin düzenlenen bedenlerinizde Allah'ın yüceliğini anlayın. Bütün her şey size yol gösterir ve tüm özüyle Allah'a bağlı olanlar için müjdeler vardır."



Başka bir âyeti inceleyelim.

Saffat Sûresinde ihlâs kelimesi altı yerde geçer.

Saffat Sûresi 74-128-160-169:

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ

İllâ ibâdallâhil muhlasîn

İllâ ibâde Allah	: Ancak, Allah'a kulluk eden,
El muhlasîn	: İhlâs sahibi, Tüm özüyle bağlı olan, içten, samimi olan,

Meâli: "Ancak tüm özüyle Allah'ın kulu olduğunu anlayanlar başka."

Âyeti geniş bir şekilde inceleyelim.

Saffat Sûresi:

68- Sonra doğrusu onlar; elbette benlik içinde olup, kendine varlık isnat etmenin cehaletinde döner dururlar.

69- Doğrusu onlar atalarını hakikatlerden sapmış bir halde buldular.

70- Böylece onlar da onların izlerinden gittiler.

71- Doğrusu onlardan öncekilerin çoğu da hakikatlerden sapmışlardı.

72- Doğrusu onların içinden de hakikatlerimizi açıklayıp uyarılar açığa çıktı.

73- Hakikatler açıklandığı halde hakikatlere uymayanların akıbetleri nasıl oldu bir bak.

74- Ancak tüm özüyle Allah'ın kulu olduğunu anlayanlar başka.

75- Doğrusu Nûh bize yöneldi, sonra da Bize güzelce icabet eden oldu.

76- O ve onun ailesi; büyük sıkıntılardan geçip, Bizde selamet buldular.

İşte bu bölümde de belirtildiği gibi, tüm özüyle Allah'ın kulu olduğunu anlayanlar, ihlâs sahibi kimselerdir.



Şimdi başka bir âyeti inceleyelim.

Saffat Sûresi 128:

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ

İllâ ibâdallâhil muhlasîn

İllâ abid Allah : Başka, sadece, kulluk, kul olan, Allaha kul olan,

El muhlasîn : Tüm özüyle, içten samimi,

Meâli: "Tüm özüyle Allah'a kul olanlar ise başka."

Şimdi başka bir âyeti inceleyelim



Yûnus Sûresi 22: “Huvellezî yuseyyirukum fil berri vel bahr hattâ izâ kuntum fil fulk ve cereyne bihim bi rîhin tayyibetin ve ferihû bihâ câethâ rîhun âsifun ve câehumul mevcu min kulli mekânin ve zannû ennehum uhîta bihim deavûllâhe muhlisîne lehud dîn le in enceytenâ min hâ-zihî le nekûnenne mineş şâkirîn.”

Meâli: “Her varlığı nimetleriyle saramı anlamanız ve bilge kişilerden olmanız için, sizi gezdiren ki O’dur. Tertemiz duygularla o hakikatleri anlamak için çalışın ve devamlı hakikatlerle yol alın ve ulaştığınız o hakikatlerle ferahlayın. Tüm özülle Allah’a, O’nun dinine yönelenler, muhakkak ki onlar bütün her şeyi ihata edenin Allah olduğunu anlarlar ve bütün mekânlardan bir titreşim onlara gelir. Elbette Bizi anlayanlar necat bulurlar, elbette nimetlerin sahibinin Biz olduğunu bilip teslim olanlardan olurlar.”

Burada da geçen muhlis kelimesi, tüm özülle Allah’a bağlılık olarak işaret edilmiştir.

İnsan kendi bedenine bakmalı ve onun nasıl yaratıldığını anlamaya çalışmalıdır.

Kendi bedeninin işleyişini tefekkür etmelidir.

İnsan şunu bilmelidir ki bedeninin işleyişini yapan kendisi değildir.

Bedeninin zaman yolculuğunda akıp gitmesinde muktedir olan değildir.

Kâlbini atmasında, kanının dolaşmasında, hiçbir hücrenin çalışmasında muktedir olan değildir.

Bedeninde olan hiçbir hücrenin çalışmasında muktedir olan değildir.

İşte insan bunları çok iyi düşünmeli, kendine şah damarından yakın olan Allah’ı bilmeli.

Ve O’na her şeyiyle, tüm özülle teslimiyet içinde olmalıdır.



Ve ihlâs makamına erişmeli ve ihlâs içinde olmalıdır.  
Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki, ihlâs makamı,  
Allah'a tüm varlığıyla teslim olma makamıdır.

Peki, Allah'a tüm özümüzle nasıl teslim oluruz?

İşte bu sır İhlâs Sûresinde yatıyor.

Ehâd ile başlayan, Ehâd ile biten İhlâs Sûresi, İhlâs ma-  
kamına erişmenin sırrını barındırıyor.

İhlâs Sûresi ehâd ile başlar ehâd ile biter.

Bu, hakikatin muhteşem bir sunumudur.

Allah'ın ehâdiyetini anlamak insan olan hepimize farzdır.

Zâtına mahsus ehâdiyeti ve sıfatlarına mahsus ehâdi-  
yeti iyi anlaşılmalıdır.

Şimdi İhlâs Sûresini inceleyelim.



## İHLÂS SÛRESİ

1-

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

Kul huvallâhu ehâd

Kul huve Allah : De, anlat, söyle, o, Allah

Ehâdun : Bir, tek, tek olan,

Meâli 1: "Anlat: Allah'ın teklîğini."

Meâli 2: "Allah'ın birliğinden bahset."

Meâli 3: Allah'ın sıfatlarının birliğini açıkla."

Meâli 4: "O Allah'tır, tüm âlemi birliğiyle kuşatmıştır."

Meâli 5: "Allah her şeyde birliğini gösterir."

Meâli 6: "De ki: Allah O'dur ki her şeyden teklîğini gösterir."

Meâli 7: "Arayıp soranlara açıkla; Allah tektir, birdir, her şeyde var olan O'dur."

Hep Allah kelimesini duyduk.

Her sohbetle devamlı Allah sözünü duyduk.

Ama "Allah nedir?" bilemedik.

"O'na şahit olmak nedir?" bilemedik.

O'na olan teslimiyeti bilemedik.

“Kul hû Allah ehâd-O Allah’tır ki birdir” diye okuduk, ama birliği nasıl bilinir, bilemedik.

Toplumda hep Allah dedik, ama “Allah’a şâhitlik nedir?” bilemedik.

Allah’a nerede, nasıl şahit olunur bilemedik.

Ezanda her gün 20 defa okunan “Eşhedü-şâhit ol” sözünü duyduk.

Şahitliğin yolu nedir, yöntemi nasıldır bilemedik.

Allah dedik inandık, fakat kendisini göremedik.

“Görünür mü görünmez mi?” onu dahi bilemedik.

Allah’a kendi vücûd varlığımızda şahit olmayı öğrenemedik.

Allah’ı Allah ile tanımayı bilemedik.

Allah bize; “size şah damarınızdan yakınım” diye bildirdi, bizler O’nu göklerde bir yerlerde sandık.

Allah’a olan yolculuk, kendi içsel boyutumuza idi, seyr-i sulûk yapmak nedir, öğrenemedik.

Miracın sırrı, tenden câna olan ilmî, idrâkî yolculuktu, göklere çıkılıyor sandık.

Miraç, kendi vücûd şehrimizde nice hakikate erişmekti, nasıl olur öğrenemedik.

Allah’a sadece inandık, O’na şahit olmadık.

Her inanç kendine göre bir Allah’a inandı.

İnanıldığı Allah ile kendi gibi inanmayana saldırdı.

Her inancın inandığı Allah farklı mıydı?

Neydi Allah denilen?

Neydi şâhitlik makamı?

Allah dedik inandık.

Sözünü duyduk, özü ne bilmedik.

Var mı yok mu anlamadık.



Allah dediğimiz nedir?

Var mıdır, yok mudur?

Varsa nerededir?

Peki yoksa, Allah denilen nedir?

Bedensel bir boyut mudur, bir güç müdür, beyaz bulut misali bir nûr mudur?

Şekli, şemâli var mıdır?

Bizim gibi biri midir?

Bir şeye benzer mi?

Hiçbir şeye benzemez mi?

Yoksa her şeye benzer mi?

O'nu biz mi var ettik, biz mi isimlendirdik?

Korkularımız, ihtiyaçlarımız, sonucu sığınacağımız bir güç mü hayal ettik?

O mu bizi var etti, biz mi O'nu var ettik?

Bizi var eden kimdir, varsa O'nu var eden kimdir?

Bu evren nasıl var olmuştur?

Yoksa! Evren hep var mıydı?

Bu evren kendiliğinden mi olmuştur?

Biz nasıl var olduk?

Biz de hep var mıydık?

Biz de mi kendiliğinden oluştuk?

Bu Evreni de bizi de var eden midir?

O da var ise, O da var olmuş mudur?

Varsa O'nu kim var etmiştir?

Evet, neydi Allah?

Hiç görünmeyen midir?

Yoksa! Her an görünüp duran mıdır?

Gökte bir yerde midir?





Yoksa! Her an her varlıkta olan mıdır?  
Varlığın dışında mıdır, içinde midir?  
Varlığın içini de dışını da saran mıdır?  
Şekli, şemâli, gözü, kulağı, bir vücûdu var mıdır?  
Görür, işitir mi?  
Görür işitirse, görmesi işitmesi nasıldır?  
Kızması, öfkelenmesi olur mu?  
O'nun da bizim gibi ihtiyaçları olur mu?  
Gökte midir, yerde midir, nerededir?  
Gökte ise, nerededir, evrenin içinde midir, dışında mıdır?  
Yalnız başına mıdır?  
Yanında yardımcıları var mıdır?  
Evet, nedir Allah?  
İyiliği de kötülüğü de veren miydi?  
Şer gerçekten O'ndan mıydı?  
Yoksa kötülükleri biz yaptık, O'nun üzerine mi attık?  
Yaptığımız kötülükler nereden geliyordu?  
Her varlığa bir kader çizmiş ise, varlık da o kaderi mi oynuyordu?  
Yaptığımız kötülükler de kaderin yazılımı mıydı?  
Kader neydi?  
Hâl ve davranışlarımız, amellerimiz, tercihlerimiz, kararlarımız, tembelliğimiz ya da çalışkanlığımız, hep onlar da kader miydi?  
Küçük bir çocuğa yapılan zulmü, vahşice öldürülen kadına yapılan zulmü de mi o yazmıştı?  
Kötülüklerin kaynağı neydi, O muydu?  
Kötülükler bizden miydi O'ndan mıydı?



O'na isnat ederek, dinler, peygamberler, kitaplar, cen-  
netler, cehennemler, oluşturduğumuz muydu?

Yoksa! Bunların başka karşılıkları var mıydı?

Allah ismini sunan kimdi, O muydu?

Yoksa! Bu ismi insanoğlu mu koymuştu?

İnsanoğlu neyi gördü de Allah dedi?

Doğumlar, ölümler nedir?

Bu geliş bu gidiş nereyedir?

Bu varlıktaki işleyiş nedir?

Bu nasıl olmaktadır, bunu kim yapmaktadır?

Yoksa! Kendiliğinden mi olmaktadır?

Varlığın geldiği kaynak nedir?

Aktığı yer neresidir?

Varlık nasıl şekillendi?

Varlık nasıl sıfatlandı?

Varlık nasıl bedenlendi?

Varlıktaki hareketlilik neydi?

Haraketliliği yapan kuvvet neydi?

Zamandan önce zaman var mıydı?

Mekândan önce mekân var mıydı?

Bizden ayrı mıydı?

Her an bizimle miydi?

Görünen şu vücûdlarımız nasıl çalışmaktadır?

Kâlblerimiz nasıl atmaktadır?

Nefes alıp veren biz miyiz?

Kanımız her an nasıl vücûdumuzu dolaşmaktadır?

Hücrelerimiz her an nasıl bir işleyişle çalışmaktadır?

Bunlar hep nasıl olmaktadır?

Tesadüfen mi olmaktadır, yoksa bir güç mü yapmaktadır?



Kendi vücûdumuza neden hâkim değiliz, yaşlanmayı ölümü neden durduramıyoruz, akan zamana neden hükümümüz yok?

Kendi vücûdumuzda olan işleyişte bile, zerrece bizim yaptığımız bir şey yok.

Evet, neydi Allah?

Var mıydı, yok muydu, Allah dediğimiz neydi?

Neden kendini hiç göstermedi?

Yoksa! Hep gösterip duruyor da biz mi göremiyoruz?

Her inancın, inandığı Allah ayrı mıydı?

Müslümanın, Mûsevinin, İsevinin, Budistin vs Allah'ı ayrı mıydı?

Her inancın Allah'ı, o inançta olanı cennete alıyor, diğerlerini kâfir sayıyor, onları cehenneme mi atıyordu?

Her inançta olana farklı bir kitap mı sunuyordu?

Kur'ân, Müslümanların, İncil Hristiyanların, Tevrat Mûsevilerin miydi?

Kitaplar tüm insanlara ortak olarak değil de, bir gruba mı gelmişti?

Kendi gönderdiği kitabı koruyamamış, o kitap bozulunca, onun yerine yeni bir kitap mı göndermişti?

Müslüman ülkede doğan bir çocuğa iltimas geçiyor, diğerlerini kâfir mi yaratıyordu?

Ya da diğer inançta olanlara iltimas geçiyor, diğerlerini kâfir mi yaratıyordu?

Evet, neydi Allah?

Farklı dinler, inançlar, ibadetler, ibadethaneler sunan mıydı?

Yoksa! O'nun adına, farklı dinler, farklı inançlar, farklı ibadetler, farklı ibadethaneler kurduğumuz muydu?



Farklı inançta olanlara, farklı ibadetler öğreten miydi?  
Kitap gönderen, sonra da onu bozulmuş deyip yeni bir  
kitap gönderen miydi?

Cennet, cehennem, huri, gılman sunan mıydı?

İmam, müftü, papaz, haham, gibi kurumlar sunan mıydı?

Yoksa! O'nun adına bunları hep biz mi yaptık?

Kendi elçisi diyerek, insanlar arasından seçerek Resûl,  
Nebîler mi gönderdi?

Yoksa! Resûl, Nebî başka bir mânâ mı içeriyordu?

Erkeği, kadından üstün mü yarattı?

Birini diğerinden üstün mü kıldı?

Kendi yarattığı kullar arasında ayrımcılık mı yaptı?

Kimilerini seven, kimilerini sevmeyen miydi?

Yoksa! Tüm bunları, O'nun adına kendi inancını üstün  
görenler mi söyledi?

Evet, neydi Allah?

Kadını insan yerine koymayan mıydı?

Kadını dövün diyen O muydu?

Yoksa bu zulmü yapan, O'na iftira atan biz miydik?

Meâlleri buna göre yapan biz miydik?

Kadını, ikişer, üçer, dörder aldırın, cariye olarak su-  
nan mıydı?

İstediginde boşattırın, yerine yenisini aldırın, kadını  
eşya yerine koyan mıydı?

Kadınların çoğunu, cehennemlik ilan eden miydi?

Cennette de erkeklere sayısız kadın, memeleri yeni  
çıkışmış kızlar sunan mıydı?

Yoksa! Bunlar birilerinin uydurması mıydı?

Evet, neydi Allah?

İstedigine hidâyet veren, istediğini saptırın mıydı?



İstedğine çocuk veren, istediğini kısır yapan mıydı?  
Kimini zengin kılan, kimini fakir eden miydi?  
Kiminin başını örttüren, kimini açık bıraktıran mıydı?  
Kimini kâfir ilan edip, cihat adı altında kendi yarattığı  
kulların katline fetva veren miydi?

Bu kadar savaşı, gözyaşını, aç kalmaları, yoksulluğu,  
hırsızlığı, hak yemeyi, varlığa zulüm etmeyi, işkenceyi, vah-  
şice öldürülmeleri, insanların mallarına mülklerine, ırzla-  
rına çökmeyi O mu kader olarak sundu?

Yoksa! Bizler mi kaderi zalimce yorumladık?

Hep rahmetten bahseden bir Allah, ufacık bir çocuğa,  
zalimce öldürülen bir kadına rahmetini çok mu gördü?

Tüm bu zulümler neydi, nasıl yorumlanmalıydı?

Evet, neydi Allah?

Hep bize bilgiler verdiler, her inanç kendine göre yo-  
rumladı.

Her inanç kendi inandığı Allah'ı anlattı.

Hep korkular verdiler, emirler verdiler.

Her inancının emirleri farklıydı.

Oysa hiç şâhit olmadık.

Hiç görmediğimiz bir Allah'a inandık.

Hiç aramadık, hiç sorgulamadık.

Hiç merak da etmedik.

İşte varlık ortadaydı, görünüyordu.

Vücûdumuz ortadaydı, görünüyordu.

Duygularımız vardı, ihtiyaçlarımız vardı.

Doğuş vardı, ölüm vardı.

Geliş gidiş vardı.

Neydi tüm bunlar?

Bu âlem nereye akıyordu?



Bu âlem ne sırlar saklıyordu?  
Bu âlem nasıl bir âleme dönüşüyordu?  
Hiç derinlemesine bakmadık, hiç anlamak için ince-  
lemedik.

Neydi tüm bunlar?

Neydi bu görünen âlem?

Nasıl var olmuştu?

Tesadüfen mi oldu, bir güç mü var etti?

O güç âlemden ayrı mıydı, âlem ile aynı mıydı?

Evet, neydi Allah dediğimiz?

Varsa neredeydi, nasıldı, şekli şemâli var mıydı?

Görünen bu âlem O'nun kendisi miydi?

Yoksa! Bu âlemin dışında bir yerde miydi?

Kendinden kendini mi açığa çıkardı?

Nasıl bir boyutta, nasıl bir şekilde açığa çıkış oldu?

Görünen bu âlemi inkâr etmek mümkün müdür?

Peki, görünen bu âlemi anlarsak, neye Allah dendiğini  
anlayabilir miyiz?

Geçmiş zamanda yaşamış, o derin düşünen kâmil kişi-  
ler bu âlemde neye şâhit oldular, neyi gördüler?

Evet, neydi Allah?

Yoksa! biz O muyuz?

Yoksa! O, biz mi?

Yoksa! O, hiçbir şey mi, O her şey mi?

Evet, neydi Allah?

İbrânîcede "El Hû" olarak kelâma döküldü.

Arapçaya "Allah" diye dönüştü?

"Hû" diye söylenmesi mi "Allah" diye söylenmesi mi  
daha doğrudu?



“Hu” da dense “Allah” da dense neydi Allah?  
“Lâ”nın sırrı, “İllâ”nın sırrı neydi?  
Bir varlık cihetinde miydi?  
Yoksa tanımlanamaz bir şey miydi?  
Âlemlerin içinde miydi, yoksa ayrı bir yerde miydi?  
Hep dillerde söylendi, ama hangimizde şâhitlik oluştu?  
Evet, insanoğlu hep bu soruların cevaplarını arar.  
Lâkin saf düşünmenin, aramanın, sorgulamanın önüne  
geçtiler.

Soru sorma, dinden çıkarsın dediler:

Çocukken beyinlerimize hep Allah korkusu işlendi.

Çocukken beyinlerimize, Allah’ın rahmet dolu, sevgi dolu  
olduğu yerine, korkuya dayalı bir yaratıcı olduğu iması, Al-  
lah’ı ve O’nun hakikatlerini anlamaktan bizleri uzaklaştırdı.

Yakan, maymun eden, taş eden, azap veren bir Allah  
tasviri, korku duygusunu getirdi.

Böylece din; anlaşılması gereken bir alan olmaktan çı-  
kıp, sadece cehenneme gitmemek için yapılan, ibadetlere  
dayalı bir alan olarak sunuldu.

Dinin gerçeğini anlamaktan uzaklaşan bizler, Allah’ı  
anlamaktan uzaklaştık.

Cehennem korkusu ön planda oldu.

Oysa Kur’ân, düşünen, akleden, şahit olan, Sâlih insan  
olma durumunu sunuyordu.

Çocukken, anne babamıza; “neden namaz kılıyoruz, ne-  
den oruç tutuyoruz” gibi sorulara cevap; “Allah böyle em-  
retti, sorma yap” sözleri bizi anlamaktan, düşünmekten,  
hikmetlere erişmekten uzaklaştırdı.

Çocukken hangimiz; “anne, baba Allah ne, Allah nerde,  
ben O’nu görebilir miyim?” diye sormadık ki.



Sorgulama ne kadar önemliydi.

Sorgulama, araştırma Kur'ân'ın en temel öğüdüydü.

“Soru sorma dinden çıkarısın” diye korkutanlara cevabı, Kur'ân veriyordu; “korkma, sorgula, araştır, hakikati anla.”

“Allah hakkında sorma, din hakkında sorma” diye korkuttular.

Oysa Kur'ân; “Allah'a şahit olun, Allah'ı lâıyıkıyla idrak edin” diye bildiriyordu.

Korku, anlamayı engelleyen duyguydu.

Oysa düşünmenin, anlamının yolu sormaktan geçer.

Kur'ân'da onlarca; “yeselune” sorarlar, araştırırlar âyetleri vardır.

Öğrenmenin yolu soru sormaktan geçer.

Anlamanın yolu soru sormaktan geçer.

Tanımak, anlamak, idrak etmek için soru sormak gerekir.

Çocuk küçük yaşta, gördüğü nesnelere öğrenmek için “Anne bu ne, baba bu ne” diye sorular sorar.

İnsan, eşyanın hakikatine erişmek için soru sorar, araştırır.

İnsan, varoluşu ve var edeni anlamak için, soru sorup araştırmalıdır.

“Yeselune ke-sana sorarlar” Bakara Sûresi 189-215-217-219-220-222-273

Nisâ Sûresi 32: “Ve iselû Allah min fadli hi.”

Ve iselû : Sormak, sorgulamak, isteyin, araştırın,  
Allah min fadli hi : Allah, lütuf, hakikatleri, değer, o

Meâli: “Allah'ı ve O'nun hakikatlerini, değerlerini anlamak için sorup araştırın.”

Âyette ne güzel belirtilmiştir.

Her zaman sorgulama, araştırma içinde olunmalıdır.





Hakikati anlamının yolu da budur.

En saf gönülle bakmak ve anlamak için sormak, araştırmak gerekir.

Sorup araştırmak, irfâniyeti, aydınlanmayı getirir.

Sormamak, araştırmamak ise, gafleti, karanlığı getirir.

Kur'ân'da onlarca âyette sorgulama tavsiye edilir, adeta emredilir.

A'râf Sûresi 163: "Veselhum anil karyetilletî."

Vesel hum : Sormak, sorgulamak, onlar,  
An el karyeti : Buldukları o yerlerde, makamlarda,  
elletî

Meâli: "Onlar buldukları yerlerde hakikati anlamak için sorup araştırsınlar."

İnsan nerede olursa olsun, anlamak için sorup araştırmalıdır.

İbrâhîm Sûresi 34: "Ve âtâkum min kulli mâ seeltumû hû."

Ve âtâ kum : Verdi, sundu, size,  
Min kulli : Hepsini, tümü, bütün her şey, bütün  
varlık,  
Mâ seeltumû hû : Sorduğunuz, aradığınız, istediğiniz şey,

Meâli: "Bütün varlıkta, soru sorup aradığınız hakikatlerin cevabı vardır."

Aradığımız tüm soruların cevabı, varlık kitâbında vardır.

Yeter ki insan yönünü varlığa döndürsün.

Korkusuzca, yargısız baksın, araştırsın.

Mü'minûn Sûresi 113: "Fe eselil âddîn."

Fe isel : Artık, sor, araştı, iste,  
El âddîn : Adet, sayan, miktar, yıl, kaç yıl, yaşamın yılı,



Meâli: “Artık kaç yıl yaşarsanız yaşayın hakikatleri sorup araştırın.”

Âyette ne güzel belirtilmiş, bir ömür sormaktan araştırmaktan vazgeçmemeliyiz.

İnsan soru sorarken bir edep içinde sormalı, yargılamak için, eksik gedik aramak için, bilmişlik taslamak için asla sorgulamamalıyız.

Bakara Sûresi 273: “Lâ yeselûnen nâse ilhâfâ.”

Lâ yeselûne el nâs : Yok, sormak, istemek, aramak, insanlar,  
İlhâfâ : Rahatsız ederek, bilmiş bir halde,  
kendini bilmez, gizli,

Meâli: “İnsanları rahatsız edecek şekilde, bilmişlik taslayıp soru sormayın.”

Ne güzel belirtilmiş, bilmişlik içinde olmayın.

İnsanlara soru sorarken, onlarda eksik arama niyetiyle soru sormayın.

İnsanları tartmak için soru sormayın.

İnsanlara bilmiyormuş muamelesi yapmayın.

Kendinizi de biliyorum sanarak, bilgiçlik taslamak için sormayın.

Bildim dediğiniz şeyi bilmiyor olabilirsiniz.

Karşınızdaki kimse sizden daha ilimsel biliyor olabilir.

Tevâzû, tenezzül içinde araştırın.

Kur’ân’ın bu öğütleri muhteşemdir.

Merak, öğrenme isteği, tanıma isteği, iletişim kurma isteğidir.

Bir şeyi öğrenmek için soru sorulur.

Sorular sayesinde görünen varlığın oluşumunu, şekillenmesini, tanımını, ne işe yaradığını anlarız.



Sorular sayesinde, düşünmeye, araştırmaya, anlamaya kapılar açarız.

Sorular sayesinde, bir olayın içyüzünü öğrenmeye kapılar açarız.

Bilmediğiniz bir şeyi anlamak için sorular sorulur.

Ama korku, sorgulamanın, anlamamanın önündeki en büyük engeldir.

Hakikati anlamamanın yolu korkulardan kurtulmaktır.

Korkuyla sarılı bir beyin, tefekkür içinde olamaz.

Korkuyla sarılı bir beyin, hakikati araştırmaktan uzaklaşır.

Korkuyla sarılı bir beyin, Allah hakikati nedir bilemez.

Korkuyla sarılı bir beyin, korkutulan alana kilitlenir.

Saf düşünceye erişemez.

Çocukken beyinlerimize Allah adına, din adına nice korkular ekildi.

Çocukken Allah korkusu ile büyütüldük.

Allah çarpar...

Allah taş eder...

Allah cehennemde yakar...

Allah aşağılık maymunlar yapar...

Allah rezil rüsva eder...

Allah gökten başına yıldırım atar...

Allah intikam alır...

Allah yerle yeksan eder...

Allah öldürür...

Allah kahreder...

Allah belanı verir...

Allah cezayı verir...

Allah kör eder, sağır eder, Allah hor hâkir yapar...



Cehennemde yanarsın...  
Şeytan çarpar...  
Cinler çarpar...  
Hep böyle sözlerle büyüydük.  
Korkutulduk.

Saf düşünmenin duygusunu kapadık.  
Beyinlerimize korku verilerek, hakikatleri düşünmek-  
ten uzaklaştırıldık.

Kelimelerin asli anlamları nedir diye sorgulamaktan  
uzaklaştırıldık.

Sorguladığımızda; “dinden çıkarsın, kâfir olursun, ce-  
hennemde yanarsın” sözleriyle korkular saldılar.

Düşünmeyi, araştırmayı dinden çıkmak saydılar.

Hem korkularla düşünmeyi engellediler, hem de sor-  
mayın dinden çıkarsınız dediler.

Oysa sormadan, düşünmeden, araştırmadan dinin ha-  
kikati öğrenilebilir mi?

Sormadan, düşünmeden, Allah hakikatinin ne olup ol-  
madığı öğrenilebilir mi?

Amaç yaratılışı bilmektir.

Amaç yaratıcının ne olduğunu bilmektir.

Bunun için sormak, araştırmak gerekiyordu.

Dinden çıkarsın, kâfir olursun diye verilen korkularla  
düşünmekten, araştırmaktan uzaklaştırıldık.

Kur’ân’ı lâyıkıyla anlayanlar, asla korku içinde olmazlar.

Allah’ı lâyıkıyla idrak edenler, asla korku içinde olmazlar.

Mü’minlik makamına erenler, İslâm’la şereflenenler,  
Müslüman olarak yaşayanlar, asla korku içinde olmazlar.

Allah hakikatini anlamanın yolu öncelikle korkular-  
dan kurtulmaktır.



Yoksa kendi hevâmıza, zannımıza göre var ettiğimiz bir Allah inancı içinde oluruz.

Bu durum Kur'ân'da çok güzel belirtilmiştir.

Furkân Sûresi 43: "E raeyte men ittehaze ilâhe hu hevâ."

Câsiye Sûresi 23: "E fe raeyte men ittehaze ilâhe hu hevâ."

E raeyte	: Gördün mü, anladın mı?
Men ittehaze	: Kim, kimse, edinen, sarılan,
Îlâhe hu	: İlâh, sığındığı, o,
Hevâ hu	: Hevâ, ego içinde, kendi çıkarında, haktan düşmek,

Meâli: "Hevâsını ilah edinen kimseyi gördün mü?"

Kendi hevâsına, zannına göre var ettiği bir ilâha tapmak, sığınmak.

Ve inandığı ilahla, kendi gibi inanmayana saldırmak, onu cehennemlik görmek.

Bizler hangi Allah'a iman ettik?

Hevâmıza göre inandığımız bir Allah'a mı, yoksa kendimizde ve her varlıkta şâhit olduğumuz ilâhi bir kudrete mi?

Hevâ; hava kelimesinden gelir, boşluk, boş olan, iki şeyin arasındaki uzaklık, batıl olan, aslı olmayan şeye yönelmek, düşmek, kişinin bâtil olan, zarar vermeye yönelik istekleri gibi anlamlara gelir.

Hevâsını tanrı edinmek; kendi yetiştığı aileden gelen bilgilere dayalı olarak zannına göre oluşturduğu hayali bir tanrıya inanmak anlamındadır.

Her inanç kendi atalarından miras kalan bir tanrıya inanır.

Hangi Allah'a inanıyoruz, çok iyi düşünmemiz gerekir.

Anne babamızdan miras olarak öğrendiğimiz, asla şâhit olmadığımız bir Allah'a mı?



Yoksa kendimizde ve her varlıkta şâhit olduğumuz sonsuz güç olan bir Allah'a mı?

Kur'ân buna en güzel cevabı veriyor.

Zuhruf Sûresi 22:

بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ  
آثَارِهِم مُّهُتَدُونَ

Bel kâlû innâ vecednâ âbâenâ alâ ummetin ve innâ alâ âsârihim muhtedûn

Bel kâlû innâ vecednâ	: Hayır, bilakis, dediler, biz bulduk,
Âbâe nâ alâ ummetin	: Atalarımız, bir yol, inanç üzerine,
Ve innâ alâ âsârihim	: Biz, iz üzere, işaret, gösterge, adet, onlar,
Muhtedûn	: Gösterilen yol üzere olan, yolunda olan,

Meâli: “Bilakis, dediler ki: Biz atalarımızı bir inancın yolu üzerine bulduk ve biz onların gösterdikleri yol üzere, onların âdetleri üzere oluruz.”

Âyette belirttiği gibi, ne yazık ki, atalarımızdan miras gelen bir inancın getirdiği bir tanrıya inanıyoruz.

Annem babam, Allah'a inan dedi, ben inandım.

Ama önemli olan O'na şâhit olmaktı.

Ama bizlere şâhitlik nasıl olacak öğretilmedi.

Onun için Hazreti Muhammed, bu hassasiyeti çok iyi bildiğinden dolayı, ezanda günde 20 defa “eşhedü-şâhit ol” sözünü insanlığa duyurdu.

Hepimiz, aileden gelen, zannımıza, hevâmıza göre inandığımız, hiç şâhit olmadığımız bir Allah'a inandık, yöneldik.



Her çocuk, hangi ailede doğmuşsa, inancı da o ailenin inancına göre oluyor.

Tanrı inancı, din inancı, ibadetleri, cennet cehennem yorumları oraya kimin gireceği hep aileden gelen inanç mirasına göre oluyor.

Tanrı adına, din adına yaptığı yorumlar hep aileden gelen inanca göre oluyor.

Ve tabii ki bu inanç, diğer farklı olan inançlara uymuyor, çünkü her çocuk hangi ailede doğmuşsa inancı da ona göre oluyor.

İşte kişi, kendi hayalinde kendi hevâsına göre inandığı tanrıyı yok etmeden, kendine dönmeden, kendini ve varlığı okumadan Allah hakikatine ulaşamıyor.

Aileden gelen miras olarak öğrendiğimiz tanrı inancımızı, yâni kendi hevâmıza göre var olduğunu düşündüğümüz tanrıyı yok etmeliyiz.

Yoksa Allah denilen ilâhî güçle hiç tanışamayız.

Her inanç, inandığı tanrıyı kendi yanında görür.

O tanrıya, kendi inancında olanları destekler, onları cennete alır, diğerlerini cehenneme atar diye inanır.

Her inanç, kendini seçilmiş, farklı görür.

Yalnızca kendi inanç grubunda olanların, gerçek iman edenler olduğuna inanır.

Kişi hakikati arıyorsa; ailesinden gelen hevâyaya dayalı, zanna dayalı bir tanrı inancını, din inancını, ibadet inancını bir kenara bırakmalı ve hakikatin ne olduğunu araştırmalıdır.

İnsan, din adına anlatılan bâtil şeylere yâni aslı olmayan şeylere yâni hurâfelere yönelmemelidir.

Yâni hevâsına göre hareket etmemelidir.



İnsanları inançlarına göre, cinsiyetlerine göre, mesleklerine göre, renklerine göre, milletlerine göre ayırma dönemini bitirmelidir.

İnsanlar birbirlerini; dinsiz, cehennemlik, kâfir gibi görme zulümlerini bitirmelidir.

İnsanlar dinin hakikatinin, Allah hakikatinin ne olduğunu lâyıkıyla anlamaya çalışmalıdır.

İnsan inancın ve imanın ne olduğunu anlamalıdır.

Dini, inançla karıştırmamalıdır.

İnanç bir şeye inanmanın adıdır.

İman, şahit olmakla oluşan eminliğin, müminliğin adıdır.

İnsan dinin hakikatini anlarsa, Allah'a şahit olursa, müminlerden olacaktır.

Din, varlığın yaratılış yasaları idi, yönümüzü varlığın ilâhi oluş ve işleyiş yasalarına döndüremedik.

Korkulara düşürüldük, hakikati araştırmayı günah sandık.

Allah korkusu beyinlerimize ekildi.

Peki, Allah'tan korkmalı mıyız?

Allah'tan kimler korkar?

Allah sevgisi mi, Allah korkusu mu?

Kur'ân muhteşem cevaplar veriyor.

Haşr Sûresi 13:

لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِّنَ اللَّهِ  
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ

Le entum eşeddu rehbeten fi sudûrihim minAllahi, zâlike bi ennehum kavmun lâ yefkahûn

Le entum eşeddu : Elbette, siz, sizden, şiddetli, daha fazla,





Rehbeten	: Korku, yılmak, çekinmek, titremek,
Fî sudûri him min	: Kâlblerinde, gönüllerinde,
Allah	içlerinde, Allah'a karşı,
Zâlike bi enne hum	: İşte, bu, oldu, onlar,
Kavmun	: Kimseler, insanlar, topluluklar,
Lâ yefkahûne	: Yok, anlamak, idrak, bilmek, anlayamayan,

Meâli: “Elbette sizlerden; içlerinde Allah’a karşı şiddetli bir korku taşıyanlar, işte onlar Allah’ı anlayamayan kimselerdir.”

Evet, âyet bizlere muhteşem bir bilgi sunuyor: “İçlerinde Allah’a karşı şiddetli bir korku taşıyanlar, işte onlar Allah’ı anlayamayan kimselerdir.”

Demek ki hakikati anlayamayan kimselerin içlerindeki taşıdıkları korkular, hakikati araştırmaya engel olmuştur.

Allah korkusu ile büyütülen bizlere hep; “sorgulama, araştırma, sadece inan, yoksa cehennemde yanarsın” telkinleri edildi.

Hep bizleri Allah korkusuyla büyüttüler.

Allah azabından bahsettiler.

Dini anlatanlar da Kur’ân’da, Allah’tan korkun âyetleri vardır diyerek bizlere hep Allah korkusundan bahsettiler.

Kur’ân’da “İttekû Allah” âyetlerini, Allah’tan korkun diye meâl ettiler.

İttekû, takva kelimesinden geliyordu.

“Takva nedir?” düşünmedik, araştırmadık, böyle olunca da takvanın ne olduğunu anlayamadık.

Oysa takva; fenalardan sakınmak, Allah’a ortak koşmamak anlamıyla meâl daha uygun düşer.

Oysa takva; Allah’ı lâyıkiyle anlamak, O’na şâhit olmak ve O’na tam teslim olmaktı, anlayamadık.



Takva asla, Allah'tan korkmak değildir.

Haşr Sûresi bizlere; Allah'ı anlayamayan kimselerin korku içinde olduğunu belirtir.

Allah'ı lâıykıyla bilen ve her an Allah'a teslimiyet içinde yaşayan kişinin içinde, Allah korkusu olmaz, teslimiyet olur.

Allah'ı lâıykıyla bilen kişinin içinde her an Allah sevgisi vardır.

Gönlünde Allah sevgisi olan bir kimse, korkusuzca hakikatlere erişmek için sorup araştırır.

Korku mu hakikati araştırmaya kapı açar?

Yoksa, sevgi mi hakikati araştırmaya kapı açar?

Sevgi her türlü kapıyı açar.

Gönlünde Allah sevgisi olan kimse, korkuya, kaygıya, karamsarlığa düşmez.

Allah sevgisini içinde hisseden insan, zerre kadar kötülük içinde olmaz.,

Kötülük içinde olmayan kimsenin içinde de Allah korkusu olmaz.

Her insan Allah hakikatini düşünmelidir.

Allah, El Hû, görünmeyen kudret, güç, kudret, O.

Allah kelimesini, bir esmâ olarak görmek yerine, tüm esmâların geldiği öz olarak görmek daha uygun düşer.

Allah kelimesinin, asli yazılımı "El Hû" dur.

Kur'ân'da Allah kelimesi "الله" "El Hû" olarak yazılır, şedde ile Allah diye okunulur.

İbrânicede, Sümer dilinde "Hû" "O" demektir.

İbrânicede "Hû El" kelimesi, görünen görünmeyen her şeydeki tek kudret "O" dur, anlamındadır.

El; güç, kuvvet, kudret, hareketlilik demektir.

Hû; O, Zât, kendisi demektir.



Bu kelimeyi, ilk ortaya kim koydu bilemiyoruz.

Hazreti İbrâhîm zamanında, Hazreti İbrâhîm'in bu kelimeyi ortaya koymuş olabileceğini düşünüyoruz.

Hazreti İbrâhîm öncesi de bu kelime olabilir.

Hazreti Âdem'in ya da Hazreti İdris'in bu kelimeyi insanlığa sunmuş olma ihtimali yüksektir.

"Hû" kelimesi, İbrâniceden Arapçaya geçmiş ve "Allah" olarak isimlendirilmiştir.

"Hû" isim değildir, sadece "O" demektir.

Allah'ın ismi olmaz, varlığın ismi olur, varlığa isim konur.

Hazreti İbrâhîm ile aynı dönemde yaşayan toplumu onunla alay etmiş, "Onun Tanrı'sının adı yok, O sadece 'Hû' diyor" yâni "O" diyor demişlerdir.

Hû da dense, Allah da dense, önemli olan neyi anladığımız, neyi düşündüğümüz, neye şahit olduğumuzdur.

Onun için Allah kelimesini, bir esmâ olarak görmek yerine, tüm esmâların geldiği kaynak olarak görmek, daha uygun düşer.

"Hû" yâni "O" demek, anlam yönünden daha uygundur.

Çünkü "Hû" isim değildir.

"Hû" yâni "O" gizli zamirdir.

Hatta toplumumuzda, birinden bahsederken, "Kim o" diye sorarız.

Anlatan da hatırlayamayınca, "İşte o, işte o" diye hatırlamaya çalışır.

"İşte o kim, ismi ne?" diye sorarız.

O, bir esmâ, bir isim değildir.

Allah bir esmâ değildir, bir isim değildir.

İsim varlığı belirtmek için, bir tanımlamadır.

İsim, açığa çıkmış, şekillenmiş varlığa konur.



Varlık, var edilmiş, var olmuş olan demektir.

Allah var edilmiş, var olmuş değildir.

Varlık kelimesi, "Var" kelime kökünden gelir.

Var, varlık, var edilmiş olan, var olan, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Anlıyoruz ki var kelimesi, var edilmiş olan ile, yâni varlık ile alakalıdır.

İşte varlık kelimesi de, var kelimesinden gelir.

Kâinatta var olan, var olmuş olan her şeye; varlık denir.

Taşa, kuşa, ağaca, insana vs hep varlık denir.

Ve taşın, kuşun, ağacın içyapısında olan atomdan hücreye, tüm sisteme varlık denir.

Varlık, var edilmiş olandır, yaratılmış olandır.

Yâni bir tohumdan ağacın açığa çıkışı gibi, varlık açığa çıkmış olandır.

Peki, o zaman, "Allah var mı?" diye sormak doğru mudur?

Allah'a isim koymak doğru mudur?

Ya da "Allah vardır" diye cevap vermek doğru mudur?

Eğer soruyu böyle sorarsak; Allah'ı, varlık yerine koymuş oluruz.

Yâni Allah'ı varlık seviyesine indirmiş oluruz, var edilmiş bir varlık yerine koymuş oluruz.

Ve ardından da biri "Allah'ı kim var etti? Ya da Allah nasıl var oldu?" diye sorma hakkına sahip olur.

Onun için "Allah var mıdır?" diye sormak ya da "Allah vardır" diye cevap vermek, Allah hakikatini bilmemekle alakalıdır.

Allah vardır demek, Allah bir isimdir demek, Allah'ı varlık yerine koymaktır.

Allah varlık değildir, yaratılmış değildir, var olan değildir.



Varlık, var olandır, yaratılmış olandır.

Varlığın ismi olur, varlığa isim konur.

İşte, var mı diye sormak ancak ve ancak yaratılmış olanla alakalıdır, yâni eşya, nesne varlık ile alakalıdır.

Çünkü varlık, “var-var olmuş” kelime kökünden gelir.

Allah’ı varlık boyutuna indirgemek doğru değildir.

Çünkü Allah, var olmuş değildir.

Var olmuş olana, varlık denir.

Onun için “Allah var mı?” diye sormamız doğru bir yaklaşım değildir.

Allah hakikatini bilmediğimizden dolayı, düştüğümüz durumdur bu.

“Allah var mı?” diye sormak yerine, Allah denilen nedir? Diye sormak daha uygun düşer.

Allah vardır dersek, Allah’ı varlık vasfına indirmiş oluruz ve bu durumda, bir gaflet içine düşmüş oluruz.

“Allah denilen nedir?” diye sorarsak, sorunun cevabının olduğu yer olan, varlık boyutunu incelemeye ve anlamaya kapı açarız.

Allah vardır dersek, karşımızdaki kişi “peki Allah’ı kim yarattı, Allah nasıl yaratıldı?” diye sorma hakkına sahiptir.

Peki, hayati soru burada gizli; “Allah nedir?”

“Allah nedir?” diye sormak da ne kadar doğrudur, ayrı bir konudur.

Hazreti Muhammed’e biri geliyor ve bu soruyu soruyor:

“Ya Muhammed; Allah nedir, ben onu nasıl bilirim?”

Hazreti Muhammed diyor ki: “Men arefe nefsehu fe-kad arefe Râbbehu.”

Yâni “Kendini bilen kimse Râbbini bilir, yâni kendini bilen kimse, kendini var edeni bilir.”



Kur'ân; Allah vardır, inanın diye başlamaz.

Kur'ân "Oku" diye başlar.

Yâni, kendini, varlığı incele, gözlemlerle, analiz et ve anla.

Varoluşu anlamaya çalış.

Bu görünen varlığı kimse inkâr edemez, asıl olan bu görünen varlığın varoluşunu ve var edeni anlamaya çalışmaktır.

Kur'ân'da muhteşem âyetler vardır.

Mülk Sûresi 1: "Ve huve alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: "O bütün her şeydeki kudrettir."

Âl-i İmrân Sûresi 29 : "Ve Allâh alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: "Ve Allah bütün her şeydeki kudrettir."

Tüm kâinatı hareket ettiren, tüm kâinatı işleten bir kudret vardır.

Kuantum Fiziği dediğimiz; molekül, atom ve atom altı parçacıkları ve daha ötesini hareket ettiren bir kudret vardır.

Bu kudreti anlamaya çalışmak, "Allah nedir?" sorusunun cevabının olduğu yerdir.

Tüm kâinatta Matematik, Fizik, Kimya, Biyolojik sistemin bir işleyişi vardır.

Bu işleyişi yapan bir kudret vardır.

İşte asıl olan, bu kudreti anlamaya çalışmaktır.

Hareketliliği, hareketlilik durumuna getiren tanımlanamaz bir kudret vardır.

Kudreti de kudret yapan bir kuvve vardır.

İşte yaşamın var oluş sırrı buradadır.

Allah hakikatini anlamamanın yeri burasıdır.

Bunu anlamamanın kapısı da insanın kendi vücûdudur.

Aradığı tüm soruların cevabı da insanın kendinde gizlidir.



Onun için Hazreti Muhammed: “Kendini bilen Râbbini bilir”

Hazreti İsâ: “Ben O’yum”

Hazreti Mûsâ: “Ben O’nu kendimde gördüm” demiştir.

İşte, “Allah var mı? diye sormak, ya da “Evet var” diye tartışmaya girmek doğru değildir.

Çünkü Allah; varlık değildir, var olmuş değildir.

O akılla anlaşılmaz, düşüncelere sığmaz

Gözle görülmez, kelimelerle anlatılmaz.

O’nun şekli olmaz, menzili yoktur.

Doğmuş değildir, doğurmuş değildir.

Hayy olandır, Kayyûm olandır.

Bâkî olandır, Ulvî olandır.

Esmâlardan ilk sıraya konulan Allah esmâsı, tüm esmâların geldiği özdür.

Dil ile Allah esmâsının lafzını söylemenin, elbette hiçbir mahzûru yoktur.

Lâkin asıl olan, Allah hakikatine kendinde şahit olabilmektir.

Bize şah damarımızdan yakın olan Allah hakikatini iyi idrâk etmeliyiz.

Allah’ın bir vücûddaki, esmâsal boyutu “Râb” esmâsıdır.

Allah’tan bir dilekte bulunacağımız zaman, kendi vücûdumuza olan sesleniş “Ya Râbbim” seslenişidir.

Râb, bir vücûddaki, Allah’a ait olan, “Zikir-Fiil-Sıfat-Zât” tecellileridir.

Allah cemi bir esmâdır, tüm esmâların cemidir.

Râb ise, bir vücûddaki Allah’a ait olan tecelliler boyutudur.

Yâni derya Allah esmâsı ise, damla Râb esmâsıdır.



“El hamdu lillâhi Râbbil âlemîn” burada hem Allah, hem Râb kelimesi geçer.

Bunun meâli: “Allah; tüm varlığı vücûdlandırandır, tüm niteliklerin sahibidir” anlamındadır.

Yâni her varlıkta, her an olmakta olan faaliyeti yapan Allah’tır.

“Râbbim” derken, kendimizdeki Allah boyutuna sesleniriz.

Fakat bu sesleniş öyle bir sesleniştir ki, her varlığı tutan, tek Zât olan Allah’a kapı açan bir sesleniştir.

İşte Allah’tan bir istekte bulunacağımız zaman “Ya Râbbim” diyerek başlamak daha uygundur.

Çünkü Allah, cem boyutudur, sadece “O”dur.

“İllâ Hû” sırrı da budur.

Kişi bir işe koyulacağı zaman ise, “Bismillah” demesi daha uygun düşer.

Çünkü, kişinin çalışma boyutu, Allah’a ait olan sünnettullah boyutudur.

Kişi bedenindeki işleyişle amellerini yapar.

Kişi bir amel yapacağı zaman, onu kendi vücûdundaki Allah’a ait olan işleyişle yapar.

Ve bir şey elde edeceği zaman varlığın kendinde olan değerlerle yapar.

Mesela, tarlada çalışacağı zaman; toprak, çapa, pulluk, kazma, gibi eşyalar kullanır.

Mutfakta yemek yapacağı zaman; sebze, yağ, tuz, tencere, ateş, kullanır.

Bunların hepsinde Allah’ın tecellileri vardır.

Onun için bir işe başlanacağı zaman “Bismillah” demesi uygundur.





Her varlıkta, Allah'ın tecellilerinin olduğunu bilerek işe başlamak, rahmet getirir, şifa getirir.

Kişi gurura, kibre kapılmaz, tevâzû içinde çalışır.

Bilir ki her lütûf Allah'tandır, Allah'a aittir.

Kişi Allah'tan geldiğini, Allah'a döndüğünü unutmamalıdır.

Allah her varlıktan, farklı farklı yüzünü göstermektedir.

Hadîd Sûresi 3. âyette: "Hû el zâhir" âyeti bu hakikate işaret eder.

İşte kişi, ne yaparsa yapsın, "Bismillah" diyerek başlamalı, "Bismillah" diyerek bitirmelidir.

Bir öğrenci dersine başlamadan önce, "Bismillah" diyerek başlamalı, "Bismillah" diyerek ara vermelidir.

Çünkü, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Allah'ın varlıktan her an akan ilmidir.

O ilim asla kişiye ait değildir.

O ilmi kişi kendine nispet edemez.

İlim Allah'a ait, Allah'ın sıfatlarından biridir.

Keşfedilen her şey Allah'a aittir.

Kişi bunu unutmadan yaşmalıdır.

"Bismillah" demeyi hiç unutmamalıdır.

Kişi, bilmelidir ki, cümle vücûdlarda her an işleyen Allah'tır.

Kâlbleri attıran, hücreleri çalıştıran, nefes aldırıp verdiren, Allah'tır.

Allah, cümle âlemin sahibidir.

Cümle vücûdların sahibidir.

Ehâdiyet makamı, İlm-i Tevhîd makamlarında son makamdır.

Ehâdiyet, birliğin boyutudur.



Allah cümle âlemde ehâdiyetini, her bir varlıkta vahîdiyetini gösterir.

Derya birdir, yâni ehâdiyettir.

Deryanın damlaları tek tektir yâni vahîdiyettir.

Her bir su damlası tektir.

Tüm su damlaları ise birlik içinde birleşir.

Talebe ilk dersten başlayarak, kademe kademe ehâdiyet makamına gelinceye kadar, kendinde ve varlıkta Allah'a şahit olur.

Ehâdiyet; her varlığı tutan vücûdun tek ve bir olan Allah'ın mevcûdiyetinin kendini gösterdiği makamdır.

Allah birliğini zâtında, tekligini sıfatlarında gösterir.

Vahdet-i vücûd makamının ne olduğunu çok dikkatlice düşünmeliyiz.

Vahdet-i vücûd, Vahdet-i şuhûd, Vahdet-i mevcûd, Vâcibü'l vücûd ne demektir?

Vahdet ne demektir?

Vücûd ne demektir?

Tek vücûd ne demektir?

"Lâ mevcûda illâ Hû" ne demektir?

O'ndan başka vücûd yoktur.

O'ndan başka mevcûd yoktur.

Bunun mânâsına nasıl ulaşabiliriz?

Görünen bu âlem, bir ağacın bir tohumdan gelmesi gibi bir özden gelmiştir.

Kesret gibi görünen bu âlem aslında tek vücûddur.

Ağaçta binlerce yaprak olsa da, dallar, çiçekler, meyveler olsa da hepsi tek ağaçtır.

İşte varlık dediğimiz boyut, tek vücûddan gelmiştir ve tek vücûd tarafından tutulmaktadır.



Aynı, kendi bedenimizdeki sonsuz hücrenin tek bedende bir olduğu gibi.

Ehâd, Vahdet, Ehâdiyyet, Tevhîd, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Vahdet-i vücûd sırrı, vahdet-i şuhûd mânâsına ulaşıldığında açılır.

Yâni her varlıktaki birliğe şahit olmak, bizi bir vücûda götürür.

Vahdet-i vücûd, demek vücûdun birliği, tekliği anlamında kullanılır.

Görünen varlığın sûretlerine Hakk'ın vücûdu denmez. Hakk'ın vücûdunda değişme yoktur.

Bu gördüğümüz sûretlerde ise değişme ve kaybolma vardır.

Bugün var görünen bedenler yarın yok olup gider.

Fakat, bu sûret vücûdlarını tutan vücûd Hakk'ındır.

İşte vücûdu mutlak O'dur.

Yâni tüm sûret bedenlerini tutan vücûd tek vücûddur.

O da Zât-ı Mutlak olan Allah'ın kendisidir.

Vücûd dediğimizde bedenlerimizi değil, bedenlerimizi tutan kuvveyi anlamalıyız.

Tüm bedenleri tutan kuvve tek kuvvedir, işte o da vücûd sırrıdır.

Yâni vücûd, sûret bedenler değil, sûret bedenleri tutan sûret boyutudur.

Tüm sûret bedenleri tutan boyuta vücûd diyoruz.

O vücûd da Hakk'ın vücûdudur.

Hakk'ın vücûdundan gayrı vücûd yoktur.

Yâni kâinatta iki tane Allah yoktur.



Vâcibü'l vücûd; Allah'ın kendi özünden kendini zahire çıkarması, görünen varlığın O'nun vücûduna bağlı olma zorunluluğudur.

Zahirde görünen varlık bedenler her an O'na icabet eder.  
Yâni damlanın deryaya bağlı olma zorunluluğu.

Damla deryaya her an icabet eder.

Nisâ Sûresi 85: "Ve kânallâhu alâ kulli şeyin mukâtâ."

Meâli: "Allah bütün her şeyi sarıp kuşatandır."

Fetih Sûresi 21: "Ve uhrâ lem takdirû aleyhâ kad ehâtal-lâhu bihâ ve kânallâhu alâ kulli şeyin kadîrâ."

Meâli: "Allah bütün her şeyi ihata edendir, bütün her şey O'nun takdirinden başka bir şey değildir ve Allah bütün her şeydeki kudrettir."

Bakara Sûresi 255: "Vesia kursiyu hu el semâvâti ve arda."

Meâli: "O'nun kürsüsü; gökleri ve yeri, her şeyi kuşatmıştır."

Vücûdun tekliği nedir, dediğimizde karşımıza idrak edilmesi, tefekkür edilmesi gereken bir beden çıkar.

Vahdet-i vücûd konusunu anlamak için kişi, yaratılış ve yaratan konusunu idrak etmesi, bu kâinatın yaratılışını iyi okuması gerekir.

Bunu okumak, insanın kendi bedenine dönmesiyle olur.

Yûnus Emre, bu zevki dile getirmiştir.

Severim ben seni cândan içeri

Yolum vardır bu erkândan içeri.

Beni bende demen bende değilim

Bir ben vardır bende benden içeri.

Nereye bakar isem dopdolusun

Seni nere koyam benden içeri.



Vahdet-i vücûd; bu görünen sûret boyutuna yâni taşa, toprağa, bitkiye, hayvana atfedilmez.

Vahdet-i vücûd; tüm vücûdları tutan tek vücûd hakikatidir.

Buradaki anlam, varlığı var eden özü anlamaya çalışmaktır.

Ki bu öz hiçbir varlıktan ayrı değildir.

Vahdet-i vücûdun mânâsına ulaşmak, her bir varlığın özünde, o varlığı var eden vücûd sahibinin olduğunu anlamaktır.

Varlık kendini var etmedi, varlık bir özden yaratıldı.

İşte bu öz, vahdet-i vücûd meselesinin mânâsıdır.

Vahdet-i vücûd konusu, dini araştıran birçok kişi tarafından, iyi anlaşılmadığından dolayı reddedilir.

Ve Muhyiddin İbnü'l-Arabî'ye hoş bakmazlar, hatta daha ileri gidip onu kâfirlikle, zındıklıkla suçlarlar.

Bu konu, "İlm-i Tevhîd" eğitimi görülmeden idrak edilemez.

Bu eğitimi görenlerin de söylediği sözleri anlamak için, bizler de onlar gibi, kendi bedenlerimizin ve varlığın bedenlerinin oluşmasını ve işleyişini tefekkür etmeliyiz.

Yâni Tıp eğitimi alanın sözünü, Tıp eğitimi alanın anlayacağı gibi.

Kısacası, Vahdet-i vücûd sırrına ulaşmak; aşk ile başlayan, ilmî bir tefekkür ile devam eden, varlığın yaratılış hakikatine erişmek ve yaratıcıyı tanımak ve oradan, Tevhîde ermekle mümkündür.

İşte;

Vahdet-i vücûd:

Sûret bedenlerini tutan tek vücûd,

Deryanın birliği,

Sûretsiz boyut,



Zât boyutu,

Tüm bedenleri tutan tek vücûd boyutudur.

Vâcibü'l vücûd:

Damlanın deryaya bağlı olma durumu,

Yâni damlanın deryaya her an icabet etme zorunluluğudur.

Yâni bizim vücûdlarımız, O'nun vücûduna mecburdur.

Yâni damla deryaya mecburdur.

Vahdet-i şuhûd:

Damlanın kendinde deryaya şahit olması.

Damlanın deryadan bir damla olduğuna şehâdet etmesi.

Kişinin kendinde ve her varlıkta tek olan Zâta şahit olması.

Yâni, Allah'ın muhammed boyutundan kendine şahitlik etmesi.

Allah'ın kendisinin kendinde kendine şahitlik etmesi.

Âl-i İmrân Sûresi 18: "Şehid Allâhu ennehû lâ ilâhe illâ huve."

Vahdet-i mevcûd:

Görünen âlemin, yâni tüm varlığın tek vücûdda bir olması.

Kesretin birliği.

Var olan varlığın birliği.

İşte "Lâ mevcûda İllâ Hû-O'ndan başka mevcûd yoktur" demektir.

Buradaki mevcûd; varlığı tutan Zât'ın mevcûdiyetidir.

İşte O da tek Zat'tır.

Talebe önce, sûretleri tutan tek Zâta şahit olur.

Sonra sûretlerin de O'ndan ayrı olmadığını zevk eder.

Ve böylece görünen görünmeyen âlemin sadece "O" olduğuna erer.



Hadid Sûresi 3: “Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın”

Evvel O’dur.

Âhir O’dur.

Zâhir O’dur.

Bâtın O’dur.

Her kim: O’nun evvel boyutunun, âhir boyutunun, zâhir boyutunun, bâtın boyutunun, mânâsına erdi.

İşte O; Vahdet-i vücûd, Vâcibü’l vücûd, Vahdet-i şuhûd, Vahdet-i mevcûd sırrına erdi.

İşte O kimse her şeyin özünün, aslının Allah olduğuna şahit oldu.

Her şeyin kaynağı, özü, aslı Allah’tır, makamında kendi varlığından geçti.

Allah’ta bâki oldu.

Tüm varlığın geldiği kaynak Allah’ın ulvîyetidir.

Ulvî sistem varlığın açığa çıkmadan önceki nûranî boyuttur.

“Kanallahu ve lem yekûn meahu şey’a!”

Kane: Kaynak, aslı, anı, menbai, özü anlamlarına gelir.

“Allah kaynaktır, özdür, hiçbir şey O’ndan ayrı değildir.”

Tüm varlığın geldiği kaynak, öz, Allah’tır.

Tüm mahlukâtın geldiği kaynak, Allah’ın kendisidir.

Eşyanın hakikati O’dur.

Eşya O’ndan gelir, O’nunla vardır, O’nunla tutulur, O’na döner.

Eşyanın hakikatini anlayan, Allah hakikatini anlayacaktır.

İşte, “Allah nedir, Allah nerededir, neye Allah denir?” sorularının cevabı, insanın kendi vücûdunda ve varlığın vücûdunda gizlidir.



İnsan, kendi vücûdundaki işlevselliği, hareketliliği düşünmelidir.

İnsan, her varlığı saran ilâhi kudreti anlamaya çalışmalıdır.

İnsan, geldiği özü, kaynağı düşünmeli, anlamaya çalışmalıdır.

Hûd Sûresi 4:

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

İlâllâhi merciu kum ve huve alâ kulli şeyin kadîr

İlâ Allah merciu kum : Allah'tır, dönülecek yer, merkez, kaynak, siz,

Ve huve alâ kulli şeyin : O, bütün her şeydeki,

Kadîr : Kudret, güç, her şeye muktedir olan,

Meâli: "Kaynağımız ancak Allah'tır ve O bütün her şeydeki kudrettir."

Âyette muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi, hepimizin geldiği kaynak Allah'tır.

Allah hakikatinin cevabını arayacağımız yer, âyette belirtildiği gibi "alâ kulli şeyin kadîr" varlığın kendinde olan kudret boyutudur.

Anlıyoruz ki Allah denilen, bütün her şeydeki kudrettir.

Bakara Sûresi 20-106-109-148: "İnne Allah alâ kulli şeyin kadîr."

İnne Allah : Muhakkak, Allah,

Alâ kullu şeyin kadîr : Bütün her şey, kudret, güç

Meâli: Muhakkak ki Allah, bütün her şeydeki kudrettir.

Maide Sûresi 17-19-40: "Ve Allah alâ kulli şeyin kadîr."

Meâli: "Allah bütün her şeydeki kudrettir."





Mâide Sûresi 120:

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ  
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Lillâhi mulkus semâvâti vel ardı ve mâ fihin ve huve  
alâ kulli şeyin kadîr

Li Allah mulku	: Allah, mülkü, sahip, hükümdar, idare eden,
El semâvât ve el ardı	: Gökler, ulvî âlem, arz, yeryüzü, yer,
Ve mâ fi hinne	: Şey, değil, ne, içinde, onda, orada,
Ve huve alâ kulli şey kadîr	: O, bütün her şeydeki kudret,

Meâli: “Göklerdeki ve yerdeki her şeyin sahibi Allah’tır ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

İşte insan, Allah hakikatini, varlığın kendinde olan kudretin tecellisinde aramalıdır.

Varlığın varoluşunu araştıran kişi, mutlaka hakikate erişecektir.

Varlık, belli bir kudretin tecellisi ile var olmuştur, şekillenmiştir, bedenlenmiştir.

Ve o kudret, bedenlenen her varlıkta ve varlığın işleyişinde kendini ispat eder.

Varlığın özünde olan kudreti, yâni gücü, kuvveti kimse inkâr edemez.

Varlığın kendinde olan hareketlilik, bir kudret sayesinde olmaktadır.

Doğada hiçbir şey, yâni hiçbir varlık, durağan değildir.

Durağan gibi görünen her bir varlık, özünde bir hareketlilik taşır.



Varlığın atomik yapısı, bir hareketlilik içindedir.

Varlığı oluşturan atomlar ve atom altı parçacıklardır.

Bu parçacıklar da parçacıklardan oluşur.

Bu alt parçacıklara, şimdilik “kuarklar” denilmiştir.

Kuarkların da alt parçacıkları vardır ve henüz keşfedilmemiş nice alt âlemde mikro zerreler, parçacıklar vardır.

Tüm bunların hepsi bir hareketlilik halindedir.

Bu hareketlilik, bir kudretin tecellisidir.

Evrende durağan bir şey yoktur.

Her şey ama sukün olarak ama hareke olarak, bir kudretin tecellisidir, her şey bir hareketlilik içindedir.

Bu kudret, varlığın, Evrenin hareketliliğini oluşturur.

Hareketliliği yapan kudret, nice hareketliliğin oluşumuna kapılar açar.

Hareketliliği oluşturan kudret, kendi özünden nice varlığın açığa çıkışına kapılar açar.

Rahîmiyette ne varsa rahmâniyete o çıkar.

Aynen bir tohumdan açığa çıkan ağacın, zaman içinde adım adım şekillenmesi gibi...

İşte âyette belirtildiği gibi; “Allah alâ kulli şeyin kadir” Allah hakikatine ancak ve ancak, varlığın kendinde ve tüm âlemde olan kudreti anladığımız zaman erişebiliriz.

Her varlıkta bir kudret vardır, her şeyde bir kudretin bir akışı vardır.

Varlık bir kudret denizinin içinde akar gider.

Her varlık o kudretin şekillenmesidir.

Hiçbir şey yoktur ki, o kudret deryasının içinde olmasın.

İnsan dönüp kendi vücûduna baktığında, nefes alıp vermesi de, kâlbini atması da, her hücrenin çalışması da o kudretin göstergesidir.

Kişinin bu kudreti inkâr etmesi mümkün değildir.

Allah'ı lâyıkıyla anlamak, varlıkta olan kudreti anlamakla mümkündür.

Allah'ın subûti sıfatlarından biri "Kudret" sıfatıdır.

Kudret sıfatı, tüm sıfatların işleyişinde vardır.

İnsan, vücûdunda olan kudreti, yâni gücü anlamaya çalışmalı, o gücü o kudreti asla kendine nispet etmemelidir.

İnsan, kendindeki kudretin sahibini anlar, O'na teslimiyet içinde yaşarsa, mü'minlerden olur, Sâlih kimse olur.

Bütün varlık, Allah'ın rahîmiyet boyutundan açığa çıkmıştır.

Bakara Sûresi 163: "Ve ilâhukum ilâhun vâhid lâ ilâhe illâ huver rahmânûr rahîm."

Meâli: "Sizi var eden, tek var edicidir, O'ndan başka var eden yoktur. O tüm varlığı özünden var edendir, tüm varlığı rahmetiyle sarandır."

Allah, her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah, fiiliyle tektir, O'ndan başka işleyen yoktur.

Allah, sıfatlarıyla tektir, O'ndan başka sıfat sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla tektir, O'ndan başka vücûd sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla ehâddir, sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah, zâtıyla da tekliğini gösterir, sıfatlarıyla da tekliğini gösterir.

Cümle vücûdları tutan tek zât Allah'tır.

Her bir sıfatıyla varlığı ihâta eden Allah'tır.

Her varlıkta Allah'ın hayy sıfatı vardır, tüm varlıktaki hayy sıfatı tek sıfattır.

Allah, hayydır, kayyûmdur.

O'ndan başka hayat sahibi yoktur, O'ndan başka kudret sahibi yoktur.



Âl-i İmrân Sûresi 2:

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

Allahu lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm

Allah lâ ilâhe illâ : Allah, ilah, güç, yok, ancak, o vardır,  
huve

El hayyu : Diri olan, hayy olan, varlıkta olan,  
hayat,

El kayyûm : Diriliği ile sürüp giden, diriliğiyle tutan,

Meâli 1: "Allah'tan başka güç yoktur, O'ndan gayrısı yoktur, diri olandır, varlığı diri tutan sürüp gidendir."

Meâli 2: "Allah, edindiğiniz ilâhları yok edin, sadece O'na yönelin, O her varlıkta diri olandır, O her varlıkta sürüp gidendir."

Meâli 3: "Allah, O'ndan başkası yoktur, sadece O vardır, O her yerde diri olandır, O her varlığa hâkim olandır."

Hayy; diri olan, canlı olan, ölümsüz olan demektir.

Varlığın ardında varlığı tutan, varlıkta hayy olan tüm kâinatın tek sahibi olan, tüm vücûdları tutan zât ancak Allah'tır.

Hayy, hayat, hayret, ihya, muhyi, hayal, haydi, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Bu kelimelerin aslı "Hû"dur.

Her varlık "Hayy" sıfatıyla yaşam bulur ve yaşamını devam ettirir.

Her varlıkta olan dirilik "Hayy" olan Allah'a mahsustur.

Mü'min Sûresi: 65: "Huvel hayyu lâ ilâhe illâ huve fedûhu muhlisîne lehud dîn el hamdu lillâhi Rabbil âlemîn."

Meâli: "Diri olan O'dur, O'ndan başka diri olan yoktur. Bundan sonra tüm içtenliğinizle O'na yönelin. Din O'na



aittir. Bütün tecelliler, bütün varlığı vücûdlandırır Allah'a mahsustur.”

Kişinin vücûdundaki diriliğin sahibi, Allah'tır.

Kişi, vücûdunu kendine nispet etmemelidir.

Ve bilmelidir ki, tüm vücûdların tek sahibi vardır, O da Allah'tır.

Hayy esmâsı, Allah'ın sıfat-ı subûtiyesindedir.

Sıfat-ı Subûtiye: Hayat, ilim, irade, semi, basar, kudret, kelâm ve bunların kaynağı olan Tekvin.

Cümle varlık, hayy olandan açığa çıkar ve hayy olanla hareket eder.

Âlemde cansız diye bir şey yoktur, her varlık Allah'ın hayy sıfatıyla diridir, canlıdır.

Teslimiyet ve tevekkül, hayy olan Allah'adır.

Kişi, yaşamında, her varlığı hayy sıfatıyla ayakta tutanın Allah olduğunu unutmadan yaşmalıdır.

Kişi, hangi varlığa bakarsa baksın, onda hayy olanın Allah olduğunu bilmelidir.

Allah'ın varlıktaki hayy sıfatının varlığa hâkim olması, kayyûm sıfatı ile alâkalıdır.

Kayyûm sıfatı “Hayy” sıfatının varlıktaki sürüp giden boyutudur.

Kıyam, kayyûm, kıyame, ikame, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Allah kayyûm esmasıyla, her varlığı ayakta tutar, kontrol eder.

Allah varlığı, işleyişiyle ve nitelikleriyle ayakta tutar, kontrol eder.

İşte bu kayyûm esmasının tecellisidir.

Kayyûm esmâsı, her varlıktaki ikâme boyutudur.



İkâme, her varlıkta olan işleyiş boyutudur.

Tüm varlıkta fiiliyle fâil olan Allah'tır.

İkâme kelimesi, kıyam-kayyûm kelimesinden gelir.

Kıyâm'ı incelediğimiz zaman; varlığı ayakta tutanın, varlığın vücûdunu tecellileri ile tutanın Allah olduğunu anlıyoruz.

Varlığın beşeri vücûdunun ayakta durması, Allah'ın kayyûm boyutu ile dir.

İnsanın namazda ayakta durması da kıyam-kayyûm kelimesiyle anılır.

Namazda ayakta durma, yâni kıyam etme, Allah'ın varlığı kayyûm esmasıyla ayakta tutmasına işaret edilir.

Her varlık, kayyûm esmasıyla ayakta durur ve sürüp gider.

Her varlığı hayy esmasıyla ve kayyûm esmasıyla ihâta eden Allah'tır.

Her varlığı kontrol eden Allah'tır.

Her varlıkta her an işleyen Allah'tır.

Her varlığı sıfatlarıyla kuşatan Allah'tır.

Her varlık Allah'ın hâkimiyetini gösterir.

Fiiliyle fâil olan Allah'tır.

Namazda kıyâmda durmanın hikmeti şudur:

"Allah'ım! Benim vücûdumu ve her varlığın vücûdunu her an ayakta tutan sensin."

"Allah'ım! Her varlıkta her an fiilinle fâil olan sensin" idrâkidir.

Hiçbir varlık kendi vücûdunu tutamaz, o vücûdun özünde olan kudret, vücûdu ayakta tutar.

Toplumda, bir şirket için "Kayyûm atandı" sözü de "Kayyûm" kelimesinden gelir.



Kayyûm atandı sözü, “Devletin kontrolüne geçti” demektir.

İşte her varlığı her an ikame eden, yâni kontrol eden Allah’ın “El Kayyûm” esmâsıdır.

Allah her varlıkta, tüm esmalarıyla yüceliğini gösterir.

Her varlıkta yüce olan Allah’tır, Allah yüceliğini varlık-taki tecellileri ile gösterir.

Açığa çıkan her varlık, içiyle dışıyla Allah’ın tezahürüdür.

Her varlığın çeşit çeşit olması, her varlığın vücûdunda bir işleyişin olması, Allah’ın kendine mahsus tecellileridir.

Hiçbir varlık kendini var edemez, kendine şekil veremez, kendi vücûdunda olan işleyişi yapamaz.

İnsan kendi vücûdunu var edemez, kendi vücûdunu şekillendiremez, kendi vücûdunda olan sıfatların sahibi değildir.

İşte insan bunları çok iyi düşünmeli ve kendi vücûdun-daki bir kudretin işleyişini anlamaya çalışmalıdır.

İnsan Allah’a, öncelikle kendinde şâhit olmalı ve O’nun her varlıkta olduğunu idrak edebilmelidir.

Kur’ân göklerde bir yerde Allah olduğundan bahsetmez.

Her şeyin özünde olan, her şeyi içiyle dışıyla saran bir Allah’tan bahseder.

Tüm kâmil insanlar bizlere; “O’nu göklerde bir yerde aramayın, kendinizde arayın” diye öğütler vermişlerdir.

Varlığı incelemeyi, varlığın birbiriyle bağını anlamayı tavsiye etmişlerdir.

Kur’ân’da bu çok güzel belirtilir.

Kâf Sûresi 16: “Ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîd.”

Meâli: “Ve Biz ona şahdamarından daha yakınız.”

İnsan, kendine şah damarından yakın olan Allah’ı, kendi vücûd şehrinde aramalıdır.



Kur'ân'ın tamamı, Allah hakikatine nasıl erişileceğini her âyetinde açıklar.

İsrâ Sûresi 14: "İkra kitâbek kefâ bi nefsel yevme aleyke hasîbâ."

Meâli: "Oku, kendini tanımak için kendi vücûd kitabın sana yeter. Her an kendindeki niteliklerin sahibini anlama içinde ol."

Bakara Sûresi:

47: "Sizlere, Beni ve tüm varlığı anlayacak şuuru verdik."

67: "Allah, sizin vücûd varlığınıza her an işleyendir, eski cehalet hallerinizdeki o tapınmalarınızı yok edin."

98: "Ve aklını, Allah'ı idrak etmek ve sevgiyle varlığı anlamak için değil de düşmanlık içinde kullanırsa, muhakkak ki o hakikatleri görmemezlikten gelip örtendir, Allah'ı anlayamadığından dolayı halleri düşmanlık üzeredir."

Tüm Resûl, Nebî dediğimiz kâmil insanlar, hep varlığı okumayı, incelemeyi ve varlığın birbiriyle bağını anlamamızı tavsiye etmişlerdir.

İşte, "Allah nedir, nerededir?" sorusunun cevabı kişinin kendi varlığında ve varlığın sisteminde gizlidir.

Eğer duyduklarımızda ve okuduğumuz kitaplarda kalırsak, varlığı incelemesek, varoluşu ve var edeni düşünmesek, "Allah nedir?" sorusunun cevabını bulamayız.

Ey kardeşim!

"Allah nedir?" sorusunun cevabını mı arıyorsun?

"Allah var mı?" diye bir arayış içinde misin?

"Allah nerede?" diye sorguluyor musun?

"Allah var mı yok mu?" diye merak mı ediyorsun?

Bakacağın yer kendi vücûdundaki kudrettir.

Bakacağın yer her varlıktaki inkâr edilemez kuvvet, kudrettir.





Bakacağıın yer tüm âlemi saran muhteşem kudretin kendisidir.

Bakacağıın yer bütün mülktür.

Bakacağıın yer, kendi bedenindeki ve varlığın bedenindeki işleyiştir.

Bedeninde fâil olan O'dur.

Tüm varlıkta fiiliyle fâil olan O'dur.

Bakara Sûresi 253: "Ve lâkin Allah yefalu mâ yurîd."

Ve lâkin Allah yefalu : Lâkin, ama, fakat, Allah, fâil olan,  
işleyen, yapan,

Mâ yurîdu : Şey, ne, değil, irade, istek,

Meâli: "Her varlığın işleyişinde fâil olan Allah'tır, var olan her şey O'nun iradesindedir."

Nisâ Sûresi 47: "Ve kâne emrullâhi mefûlâ."

Ve kâne emr Allah : Oldu, iş, hüküm, işleyiş, Allah,  
Mefâil : Fâil olan, yapılan, işleyen,

Meâli: "Tüm varlığın işleyişinde fâil olan Allah'tır."

İşte insan, varlıktaki işleyişi ve işleyişi yapan işleyiciyi anladığında, fiil fâil hakikatini anlayacaktır.

Tüm kâinat bir fiil'in hareket alanıdır, her varlık fiil'in dalgalanması ile hareket eder.

Tüm varlık fâil'in fiil'idir.

Fiil, fâil aynı anda aynıdır.

Fiil fâil'dir, fâil fiil'dir.

Kişi kendi bedeninde kendi fiil'inin sahibi değildir.

Yâni kişi kendi bedeninin işleyişinde asla ve asla muktedir olan değildir.

Çünkü kişi, vücûdunda olan atomdan hücreye, hücreden dokuya, dokudan bedene kadar olan tüm işleyişi yapan değildir.



Bu işleyişi yapan fâil'dir.

Fâil'in vücûdun işleyişi boyutundaki durumu fiil'dir.

Fâil'in fiil boyutundaki adı fiil'dir.

Fiilin fâil boyutundaki adı fâil'dir.

İşte bu kâinat bir fail'in fiil'idir.

Fâil kendi aslıyetini fiil'yle ispat eder.

Fiil, fâil'in kendini, fiil'yle ispat etmesidir.

Fiil'i yapan kimdir, fâil'dir.

Ortada bir fiil varsa, bu fâil'in kendini açığa çıkarmasıdır, kendini fiil'yle ispat etmesidir.

Her varlıkta inkâr edilemeyecek olan bir fiil yâni bir işleyiş vardır.

Bu işleyişi yapan, hiçbir varlığın kendisi değildir.

Bu işleyişi her varlığın kendi enfûsî boyutunda yapan fâil'in kendisidir.

Eğer kişi, fiil ve fâil hakikatini anlarsa, yaratılışın hakikatine de ârif olur.

Ve böylelikle varlığın işleyişinde Allah hakikatine erişir.

Âyette belirtildiği gibi her varlıkta fâil olan, yâni işleyen Allah'tır.

Her varlıkta fiilin sahibi, sıfatların sahibi Allah'tır.

Onun için, Allah hakikatini kişi öncelikle kendinde bulmalıdır.

O bize şah damarımızdan yakındır. Kâf Sûresi 16

O bütün her şeyi ihâta eden muhteşem kudrettir. Nisâ Sûresi 126

O bütün her şeydeki kudrettir. Mülk Sûresi 1

İnsanın aradığı tüm soruların cevabı, varlığın kendinde olan sistemdedir.

İnsanın Allah'a şâhit olacağı yer kendi vücûdudur.



Allah'a şâhit olacağı yer varlığın özüdür.

İşte ehâdiyet, tüm varlığın özünün teklîğidir.

Bir talebe, bir Mürşid-i Kâmilden aldığı İlm-i Tevhîd eğitimiyle, Allah'ın ehâdiyetinin ne olduğunu anlar.

İlm-i Tevhîd eğitimi, fenâ ve bekâ makamlarından oluşur.

Fenâ makamlarında; varlıkta Zâkir olan, Fâil olan, Mev-sûf olan, Mevcûd olan Allah'a şahit olunur.

Bekâ meratiplerinde ise; rûhun, nûrun, ulvîyetin, ehâ-diyetin zevkine erilir.

Ve bu yolda talebe, fenâ makamlarında Allah'ın zâtında fâni olur; bekâ makamlarında Allah'ın ulvîyetinde bekâ bulur.

Böylelikle ehâdiyetin sırrına vâkıf olur.

Ve nereye dönerse dönsün, Allah'ın birliğine nazar eder.

Ve o birliğin şuuruyla hareket eder.

2-

## اللَّهُ الصَّمَدُ

Allah el samed

Allah : Allah, her varlıkta tecelli eden kudret,

El samedu : Tüm her şey O'ndan, tüm varlığın ihtiyacı O'ndan,

Meâli 1: "Allah sameddir."

Meâli 2: "Allah hiçbir şeye muhtaç değildir."

Meâli 3: "Var olan her şey Allah'a muhtaçtır."

Meâli 4: "Allah var olan her şeyin efendisidir."

Meâli 5: "Her varlık her an Allah'a yöneliktir, O'na bağılıdır."

Meâli 6: "Her şeyin kaynağı Allah'tır, O'nun kaynağı yoktur."

Meâli 7: "Allah muhtaç olan değildir, muhtaç olunandır."



Allah ulvîdir.

Ulvîyetinden nûr boyutu akar.

Yaratılan her varlık O'nun nûrunu taşır.

Nasıl ki Güneş, hiçbir şeye ihtiyaç duymadan kendi enerjisinden ışığını yansıtır.

Allah da sameddir, hiçbir şeye ihtiyaç duymaz.

Samed kelimesi şu anlamda ifade edilmiştir.

Samed, sam, som, samid, samd, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Samed; muhtaç olmayan, lütuf sağlayan, efendi, yönelik, bağlı, pek yüksek, öz olan, dâim, saf, katışıksız, karışmış değil, gibi anlamlara gelir.

Bir topluluğun, kavmin, milletin yöneticisine, efendisine "samedü'l-kavm" denilir.

Bir anlamı; kudretli, yöneten, değerli, şerefli demektir.

Diğer bir anlamı; eksikliği olmayan, her şeyi olan, tam olan, boşluğu olmayan, nüfuz edilmez şey demektir.

Türkçe'de "som" diye ifade edilen kelimenin kökeni "samed" kelimesidir.

Som; katışıksız, dolu olan, yekpare olan, bütün olan, eksiksiz olan, ilavesiz olan demektir.

Som altın, som gümüş diye kullanılan kelime buradan gelir.

Allah somdur, yâni katışıksızdır, yekparedir, dürr-i yektedir, eksiksizdir, tamdır.

Yâni, Allah sameddir.

Allah hiçbir şeye muhtaç değildir.

Burada hiçbir şey nedir iyi anlaşılmalıdır.

Allah'tan gayri bir şey yoksa, hiçbir şey nedir o zaman?



Samed boyutunu anlayabilmek için, Allah'ın zâtı ve sıfatları boyutunu iyi idrak etmeliyiz.

Allah zâtı itibariyle hiçbir şeye muhtaç değildir.

Ama sıfatları Allah'ın zâtından gelen lütuflara muhtaçtır.

Allah'ın sıfatları, Allah'ın zâtına muhtaçtır.

Cümle varlığı Allah'ın sıfatlarının tecellisi görürsek, her bir sıfat diğer bir sıfata muhtaçtır.

Cümle varlık, yâni cümle sıfat, bir şeylere muhtaçtır, ama Allah'ın zâtı hiçbir şeye muhtaç değildir.

Allah sameddir, insan ise muhtaçtır.

İnsan Allah'ın sıfatlarını taşıyan bir beşeri varlıktır.

İnsan, nefes almaya, yemeğe, içmeye, uyumaya muhtaçtır.

Allah ise, yemeğe, içmeye, uyumaya muhtaç değildir.

Allah'ın acıkmaması, susaması olmaz.

Allah'ın uyuması uyuklaması yoktur.

Bakara Sûresi 255: "Lâ tehuzu hu sinetun."

Meâli: "O'nun yaşı olmaz, uyuması olmaz."

Lâ tehuzu hu : Onun olmaz, çekmek, kabul etmez,  
Sinetun : Sene, yıl, yaş, uyuklama hâli,

Allah'ın yaşı yoktur, uyuması yoktur, uyuklaması yoktur.

Bakara Sûresi 255. âyetin tam meâli:

Bakara Sûresi 255: "Allâhu lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm, lâ te'huzuhu sinetun ve lâ nevm lehu mâ fis semâvâti ve mâ fil ard, menzellezî yeşfeu indehû illâ bi iznih ya'lemu mâ beyne eydîhim ve mâ halfehum ve lâ yuhîtûne bi şey'in min ilmihî illâ bi mâ şâe, vesia kursiyuhus semâvâti vel arda ve lâ yeûduhu hıfzuhumâ ve huvel aliyyul azîm."

Meâli: "Allah'tan başka güç yoktur. Diri olandır. Varlığı ayakta tutan, sürüp giden diriliğin sahibidir. O'nun yaşı olmaz, uyuması olmaz. Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa



her şeyin sahibidir. Ki O'dur şefa'at eden. Bütün her şeyin varoluşu O'ndandır, O'nun yetkisindedir. Geçmişteki var olan şeyler, gelecekteki var olacak şeyler hep O'nun ilmiyledir. O'nun ilmi olmadan hiçbir şey kavranamaz. Her şey O'nun isteğiyle var olur. O'nun kürsüsü; gökleri ve yeri, her şeyi kuşatmıştır. O, bütün her şeyi muhafaza edendir, O'na zorluk yoktur ve O, ilmiyle yüce olandır, varlığın var oluşunda karar sahibidir.”

Âyette belirtildiği gibi, tüm âlemdeki tek güç Allah'tır.

Tüm varlığın kaynağı Allah'tır ve O hiçbir şeye muhtaç değildir.

Her bir varlık, diğer bir varlığa muhtaçtır.

Ve tüm varlık Allah'a muhtaçtır.

Kullar, lütûflarıyla ihtiyaçlarını gideren Allah'a muhtaçtır:

Allah ihtiyaçları giderendir, işte bu samed boyutudur.

Tüm varlık, Allah'ın samed boyutuna dönüktür.

“Samede samdehu” kelimesi, “İhtiyaçları için, ona yöneldi” demektir.

Nasıl ki insan su içmek için suya yönelir, yemek yemek için yemeğe yönelir.

Tüm varlık da, ihtiyaçlarını gidereceği varlıktaki niteliklere yönelir.

Allah varlıktaki tecellileriyle, varlığı birbirine muhtaç eyler.

Tüm varlığı kendi lütûflarına muhtaç eyler.

Allah sameddir, yâni hiçbir şeye muhtaç değildir, varlık ise Allah'ın nimetlerine, lütûflarına muhtaçtır.

Allah'ta eksik kusur yoktur, ama kullarında muhtaçlık vardır.

İnsan korunmaya muhtaçtır.

Ama Allah korunmaya, himaye edilmeye muhtaç değildir.



Mü'minûn Sûresi 88:

قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُحْيِيهِ  
وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

Kul men bi yedihi melekûtu kulli şeyin ve huve yucîru  
ve lâ yucâru aleyhi in kuntum talemûn

Kul men bi yedi hi	: Anlat, kim, elinde, gücün sahibi, tasarrufunda,
Melekûtu kulli şeyin	: Yönetim, idare, sahip olan, bütün her şeyin,
Ve huve yuciru	: O, korur, himaye,
Ve lâ yucâru aleyhi	: Korunmaya ihtiyacı olmaz, onun,
İn kuntum talemûne	: Eğer, siz biliyorsunuz,



Meâli: “De ki: Eğer biliyorsanız söyleyin: Bütün her şeyi idare eden güç ve bütün her şeyi himaye eden ve himayeye muhtaç olmayan kimdir?”

Allah’ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur.

Allah özdür, saftır, tertemizdir, katışıksızdır, yâni Allah sameddir, hiçbir şeye muhtaç değildir.

Allah’ın el samed esması bu hakikate işaret eder.

“El Samed” gönüllerinde tecelli etmiş olanlar:

Saf tertemiz bakışlara sahiptirler.

Varlığın öz boyutuna bakarlar, Hakk’tan gayrı bir şey görmezler.

Onlar Allah’a dayanırlar, bir kula minnet etmezler, güçlüdürler.

Asla kendilerini aciz hissetmezler.

El Samed hakikati gönüllerinde tecelli edenler, her şeyi Allah'tan beklerler.

Allah'ı unutmazlar.

Başkalarına gidip yalvarmazlar.

Çok çalıştırdılar.

Üretkendirler.

Her an Allah'a dayanırlar.

İhtiyacı olana koşarlar.

Söyle dua ederler; Allah'ım! Sen noksansızsın, kusursuzsun, hiçbir şeye muhtaç değilsin, biz ise muhtacız, eksikmişiz, kusurluyuz, aciziz, bu şuurdan kopmamıza izin verme ya Râbbi."

3-

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

Lem yelid ve lem yûled

Lem yelid : Değil, doğmak, doğmuş olmaması,

Ve lem yûled : Değil, doğurmak, doğurmuş olmaması,

Meâli 1: "Doğmuş olmamasını ve doğurmuş olmamasını."

Meâli 2: "O'nun babasının, annesinin olmamasını, O'nun çocuk yapmamasını."

Meâli 3: "Tüm varlığın O'nun özünden geldiğini, başka bir yerden gelmediğini."

Meâli 4: "O'ndan başka bir kaynak olmadığını."

Meâli 5: "Tüm bedenler O'ndan süzülüp gelmiştir, O hiçbir yerden gelmiş değildir."

Meâli 6: "O'ndan başka hiçbir şey olmadığını."

Meâli 7: "O'nun yaratılan olmadığını, Halk olan her şeyin O'nun kendisi olduğunu."

Allah yaratılmış değildir.





O tüm yaratılan varlığın kaynağıdır.  
Cümle âlem O'nun kendinden açığa çıkmıştır, O'nun kendisidir.

Nasıl ki ağaç tohumun özünden süzülüp gelir.  
İşte bu âlem de Allah'ın kendi özü olan rahîmiyet boyutundan süzülür gelir.

Kaynak O'dur, gelen O'dur, giden O'dur.  
Kaynak Zâtıdır, gelenler sıfatıdır, gidenler sıfatlarından Zâtına akar.

Şöyle düşünelim.  
Kaynak denizdir, denizden gelen damlalar denizin kendisidir.

Damlalar buhardan buluta, buluttan yağmura dönüşür, yine denize karışır.

İşte deniz Zâtına işaretir, damlalar sıfatlarına işaretir.  
Bu duygu bazı Kâmil insanların ilâhilerinde yazıya dökmüştür.

Edip Harabi-Ahmet Edip 1853-1917  
"Kendiden var oldu bu eşya ile arzu semâ  
Anladım ki bir tabiattan ibarettir Hûdâ"  
Tüm âlem Allah'ın kendi özünden açığa çıkmıştır ve O'nun kendi zâhiri görüntüsüdür.

Görünen varlık bir özden zâhire çıktı.  
O öz O'nun kendisidir, zâhire çıkan da O'nun kendisidir.  
Tohumdan ağacın açığa çıkışı gibi.  
Allah doğurulmamıştır.  
O'nun anne babası yoktur.

Her şey O'nun aslından başka bir şey değildir.  
Açığa çıkan ağaç için, tohum onu doğurdu demek ne kadar doğru olabilir?



Şöyle denilmesi daha doğrudur; tohumda olan kendini zâhir eyledi.

Yâni özde ne varsa, açığa çıkan o idi.

Ağacın evveli tohumun kendisidir.

Tohumun zâhiri açığa çıkan ağacın kendisidir.

Tüm âlem Allah'ın evvelinden geldi.

O evvelsizdi, yâni öncesi yoktu.

Tüm âlem O'nun âhirine aktı, O'nun âhiri yoktu.

Evvel de O idi.

Âhir de O idi.

Buz eridi suya aktı.

Su eridi, buhara aktı, buluta ağdı.

Bulut eridi, suya aktı.

Her şey O'nun kendi tecellisi idi.

Herşey O'nun kendi zâhiri idi.

Hadîf Sûresi 3: "Hû el zâhiri-zâhir O'dur-görünen O'dur."

Görünen O'dur, yâni zâhir olan Allah'tır.

Allah zâhirdir, yâni görünür ne demektir?

Allah hangi boyutuyla görünür?

Allah, insanın kendinden ve her varlıktan her an apaçık görünür.

Bir tohumu düşünelim; tohumun içinde ağaç vardır, ama görünmez.

Tohum yarılıp, filizden ağaca akış başlayınca, tohumun içindeki zâhire çıkmış olur.

İşte, Allah'ta kendinde idi, kendinden kendini zâhire çıkardı.

Bu görünen âlem, O'nun apaçık zâhire çıkmış boyutudur.

Fakat bu görünene Allah demek, Allah'ı görünene kayıtlamak demektir.



Allah'ın, evvel yönü, âhir yönü, zâhir yönü ve bâtın yönü vardır.

Bu dört boyutu anlamak, Allah hakikatine ermektir.

Bu görünen âlem O'nun "El Zâhir" esmâsının tecellisidir.

Bu âlem; görünen, görünmeyen, evvel, âhir yönüyle O'ndan başka bir şey değildir.

Varlığın sûret boyutu, O'nun zâhir boyutudur.

Zâhir boyutunda her an bir değişim vardır.

İşte Allah «El Zâhir» esmâsıyla her an görünmektedir, her an tecelli etmektedir.

O'nun zâhir boyutuna; beşer denilir, sûret denilir, Dünya denilir, Evren denilir, tecelliler boyutu denilir.

Zâhir boyutunun içinde, bâtın boyutu vardır.

Bu boyutlar evvelden âhire her an akar durur.

İşte özden açığa çıkmış boyuta zâhir boyutu denir.

Tohumun özünden açığa çıkana ağaç denildiği gibi.

Allah "El zâhir" esmâsıyla kendini zâhir eyler.

Allah "El zâhir" esmâsıyla kendini aşikâr eyler.

Allah "El zâhir" esmâsıyla kendinde olanı ifşâ eyler.

Zâtından sıfatlarına, sıfatlarından zâtına gören de O'dur, görülende O'dur.

Varlık aynasından görünen O'dur.

Aynaya yansıyan da O'dur.

Varlık bir ayna misali hep O'nu gösterir.

Gizli hazine idi, zâhir olmak istedi

Allah kendi özünden, kendini Halk eyledi.

Beşer denen âlemde, zâhir oldu göründü.

Kendinde ne var ise, onu aşikâr eyledi.

İnsan zâhiri gördüğünde özünü de görmelidir.





Görünenin ne olduğunu idrak etmelidir.

Görenin ne olduğunu anlamalıdır.

İnsan kendi bedenini tutan O ilâhi kudreti tanımalıdır.

İnsan, varlığın beşer yönünde kalmamalıdır.

Beşerin özünü görmelidir.

Sûretlerin ayrımcılığında olmamalıdır.

Sûretleri tutan Hakk'ın zâtını görmelidir.

Dünya çıkarına esir olmamalıdır.

Birlik bilincinde yaşamalıdır.

Aşkın nûruna erişmeli, o nûrla varlığa bakmalıdır.

Aşkın ışığında yürümeli, karanlığa düşmemelidir.

Allah'ın vechînin, tüm varlıktan yansıdığını bilmelidir.

Bazı inanç toplulukları, talebelerine Dünya cifedir diye bahsediyorlar.

Bu yaklaşım hiç doğru değildir.

Dünya yâni varlık sistemi, Allah'ın tecelli tezâhürüdür.

Dünyaya cife diyenler, varlık yüzünden Hakk'ın vechîni görselerdi, bayılıp düşerlerdi.

Sûretin ardını görenler, Hakk'ın zâtında fâni oldular.

Hakk'ta fâni olanlar, Hakk'a gark oldular.

Hakk'ı bilmek isteyen, görünen varlığı bir kapı bildi.

O kapıdan Hakk'ın şehrine girdi.

O şehrin Sultanına teslim oldu.

Hakk'ı bilmek isteyen, kendi ten kapısından, beden şehrine girdi.

Yûsuf gibi, Kenân diyarından Mısır şehrine adım attı.

Beden şehrinden içeri adım atan, anladı ki beden de Hakk'ın zâhiri idi.

Bildi ki ten cândan ayrı değil.

Ten elbisesi de cân elbisesi de Hakk'ın kendi idi.  
Varlık bir perde olsa da, o perde de Hakk'ın nûru idi.  
Hakk'ın kendi zâhir boyutu idi.  
Zâhir olan bizzat Hakk'ın kendisidir.  
Zâhire ibretle bak.  
Görünen nedir? Bir düşün!  
Görünen ne olabilir? Bir düşün!  
Seni tutan, varlığı tutan ne olabilir? Bir düşün!  
Sakın kalma sûret boyutunda.  
Varlığın özünü gör.  
Sakın dünyanın hevesine, çıkarına düşüp kendine zulüm etme.

Dünya hevesi seni dünyaya esir eder.  
Aşk-ı ilâhî'ye ulaşırsan Dünya'ya aşkla bakarsın.  
Çünkü bilirsin ki Allah vechîni, varlık öz yüzünden gösterir.

Dünya cifedir diyenler, varlık yüzünden Hakk'ın vechîni görselerdi, bayılıp düşerlerdi.

Sûretin ardını görenler, hep kendilerinden geçtiler.

Kendi vücûdunu ve varlığın vücûdunu tutana teslim olanlar, O'na gark oldular.

Hakk'ı bilmek istersen, görünen varlığı bir kapı bil, gir o kapıdan içeri.

Hakk'ı bilmek istersen, dön kendine beden kapından gir içeri.

İçeri adım atan, bilir ki zâhir de O'dur.

Bilir ki ten cânndan ayrı değildir.

Ten elbisesi de cân elbisesi de O'dur.

Perde görme varlığı, bil ki perde de O'dur.

Senin yolunu kesen, bil ki senin kendinsin.



Bil ki hevânda kalmandır.  
Bil ki kibrinde kalmandır.  
Bil ki kendini varlıktan ayrı görmendir.  
Düştüğün kibri anla ve dön.  
Düştüğün riyâ durumunu anla ve dön.  
Düştüğün şirk durumunu anla ve dön.  
Kendine nispet ettiğin o zanlarından kurtul.  
Kalma sûret boyutunda, sûretin ardına bak.  
Vücûdunun sahibini vücûdunda gör.  
Kendinde Hakk'ı gören, her varlıkta görmez mi hiç!  
Kendinde Hakk'a gark olan, her varlıkta Hakk'a gark  
olmaz mı hiç!



Öyle bir aşkı hisset ki, vücûdunu unut.  
Öyle bir aşkı hisset ki, dünya hevesinden kurtul.  
Öyle bir aşkı hisset ki her baktığın yer O'nun vechî olsun.  
Dünya bir bahçe her varlık bir gül olsun.  
Her varlıktan gelen koku, O'nun kokusu olsun.  
Bil ki, sende ve cümle varlıkta olan O'dur.  
Varlıktan zâhir olan O'dur.  
Aşk'ı gönlünde hissedersen, cümle âlem bir pazar  
olur sana.  
Bilirsin ki, pazar da O'dur, pazarcı da O'dur.  
Sen bir saraysın, vücûd sarayının sultanı O'dur.  
Saray da O'dur, sarayın sultanı da O'dur.  
Zâhir olan hep O'dur.  
Her yeri saran, her yerden kendini gösteren O'dur.  
Uzakta değil hep görünen O'dur.  
Bir yerde gizli değil, her an aşikâr olan O'dur.

İşte “Lem yelid ve lem yûled” sırrı, her şeyin aslının Hakk'ın kendisi olduğudur.

O'nu doğuran yoktur, O'nun doğurduğu yoktur.

Hiçbir şey O'ndan ayrı değildir.

Her şey O'nun kendisidir.

O'nun geldiği bir kaynak yoktur, O kaynağın kendisidir.

O'nun çocuğu yoktur, tüm çocuklar O'nun kendisidir.

O doğmuş değildir, eşi olan değildir, babası olan değildir.

Cin-Bilmeyen-Bilinmeyen-Tanımlanamayan Sûresi 3:

وَأَنَّهُ تَعَالَىٰ جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا

Ve ennehu teâlâ ceddu rabbînâ mettehaze sâhibeten ve lâ veledâ

Ve enne hu	: Ve onun,
Teâlâ	: Her şeye gücü yeten, çok yüce, tecellilerin sahibi,
Ceddu	: Büyük baba, ata, soy, şanı, azameti, büyük, soy, aslımız,
Rabbi nâ	: Rabbimiz, bizi vücûdlandıran,
Mâ ittehaze	: Edinmedi, çekilmek, uzak olmak,
Sâhibeten	: Sahibe, eş, mülkiyetin sahibi, bir şeyin sahibi,
Ve lâ veleden	: Çocuğu yok, oğul edinmedi, çocuğu olmadığı,

Meâli: “Bizi vücûdlandırmanın aslımız olduğuna, O'nun her şeye gücü yeten olduğuna, çocuk edinmekten, eşi olmasından uzak olduğuna inandık.”

Cin Sûresinde geçen bu âyet, Allah'ın çocuğu olmadığına ve eşi olmadığına işaret eder.

Cin Sûresini ve cin kelimesini inceleyelim.

Cin kelimesinin taşıdığı anlamı anlamaya çalışalım.

C'in, İn, İns, Üns, Ünsiyet, İnsan.



Cin “جِنَّ” kelimesi “ج ن” Cim ve Nun harfleri ile yazılır.

Cân “جَانُّ” kelimesi “ج ا ن” Cim, Elif, Nun harfleri ile yazılır.

Cin, Cân, Cânan, Cinnet, Cenin, Cinni, Ecnebi, Cünne, Cenne, Cennet, Cenâbet, Cins, Cinsiyet, Siccin, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kelimelerin her birini anlam olarak incelersek:

Cin; yabancı, bilinmeyen, bilmeyen, tanımayan, örtülü, tanımlanamayan, kendindeki cânın farkında olmayan, kendi aslını bilmeyen, Allah şuurundan uzak olan.

Cân; cân taşıyan, cânlı, kendindeki cânın farkında olan.

Cinnet; bilinmeyen bir şeyden etkilenmek, öfkelenmek, hiddetlenmek, cin tutma, delilik, çılgınlık.

Cinnet durumuna düşen kişinin bu durumunu görenler, onun hakkında “cinnet geçiriyor” derler.

Yâni bilinmeyen bir duygunun, bir hâlin içine düştü demektir.

Çünkü diğer kişiler o kişinin neden öfke, hiddet, isyan haline düştüğünü bilemedikleri için bu sözü kullanırlar.

Cinni; yabancıya mahsus, yabancı olan, bilinmeyen bir yerden geldi, anlamında kullanılır.

Cenin; henüz doğmamış, rahimdeki örtülü çocuk, görünmeyen bebek.

Ecnebi; yabancı kişi, kendi aslına yabancı.

Hazreti Süleyman, tapınağını cinlere yaptırmış demek, diğer ülkelerden gelen ecnebilere yâni yabancılara yaptırmış demektir.

Cünne, Cenne; cenne hu” ve “ecenne hu” onu örttü, onu gizledi, demektir.

Cennet; bahçe ile çölü örttü, sıkıntıyı, ızdırabı huzur ile örttü demektir.





Cenabet; temizliği kirlilikle örttü.

Cins; ebnâ-yi cins: insanlar, bilinmezlikten bilinmeye ulaştı. İnse ulaştı.

Cinsiyet; bilinmeyen âlemden bir kimlikle ortaya çıkmak, aslından gelişi ile ilgili, bir cins ile ilgili olma durumu.

Siccin; karanlıkla örtülü, karanlıkta kalma, bilemediği şeyde takılı kalma, aslı olmayan şeye inanma.

Cin, İns'in (insanın) karşıtı bir kelimedir.

Cin; bilinmeyen, kendini bilmeyen, tanınmayan, tanımayan.

İns; bilinen, tanınan, kendini bilen anlamında kullanılır.

Toplumumuzda bilinen, "İN misin, cin misin?" "tanıdığım mısın, tanımadığım mısın?" anlamında kullanılan kelime buradan gelir.

Zâriyât Sûresi 56: "cinne vel ins."

"Ve mâ halaktul cinne vel inse illâ li yabudûn."

Meâli: "Tanıdıklarınızı ve tanımadıklarınızı, ancak beni bilsinler ve kulluklarını anlasınlar diye yarattım."

Ecnebi kelimesi cin kelimesinden gelir, yabancı olan demektir.

Eski devirlerde, bilinmeyen bir hastalığa kapılan kişiye, içinde cin var denilmiştir.

Yâni, bilinmeyen bir hastalığa kapıldı demektir.

Allah'ı bilmeyen her kişi cin diye adlandırılmıştır.

Yâni kendine yabancı olan demektir.

Allah'ı bilemeyen kişi, kendine yabancıdır, yâni cindir, yâni aslını bilmiyordur.

Cin boyutunda kalan kişi de, varlığın sûret boyutunda kalır, sûretini göremez.

Yâni eşya boyutunda kalır, eşyanın hakikatine eremez.



Kişinin şahit olmadığı bir şeyi görmüş gibi anlatması, bilhassa çocuklara en büyük zulümdür.

Çocuklara verilen korku, beynin düşünce sisteminin önünde en büyük engeldir.

Korku kişiyi gerçeği düşünmekten uzaklaştırır.

Korkusuzca araştıran her kişi, hakikatleri en ince detayına kadar anlar.

Ama korku; düşünmenin, araştırmanın, anlamının önünde en büyük engeldir.

Kur'ân'da geçen "Cin Sûresi" diye bilinen "Bilinmeyenler, Yabancılar" Sûresinde sunulan hakikat:

Mardin Nusaybin'den bir grup genç Hazreti Muhammed'e geliyorlar ve O'nun anlattıklarını cân kulağıyla dinliyorlar.

Bu kişiler kendi din adamları diye bilinen kesimin, anlattıkları şeylerden tatmin olmamışlardır ve çok rahatsız olmuş bir gruptur.

Bu kişiler başka bir yerden geldiklerinden dolayı, bunlar yabancı, bunlar bilinmeyen kimseler olduklarından dolayı "Cin-bilinmeyenler-yabancılar" adıyla anılıyor.

1- Bilinmeyenlerden bir grup, hakikatleri dinlemek için ortaya çıktılar. Sonrada dediler: Biz okunan şeylerden hayret verici şeyler dinledik.

2- Yol göstericinin bilgisinin erdemliliğine, onun anlattığı hakikatlere ve bizi vücûdlandırmanın bir olduğuna, ortak koşmamamız gerektiğine inandık.

Evet, çok dikkatlice incelediğimiz zaman anlıyoruz ki cin: Bilinmeyen, yabancı, anlamına gelen bir kelimedir

Bu bir varlık ta olabilir, bir kişi de olabilir, bir topluluk ta olabilir, bir düşünce de olabilir, bir grup da olabilir

Eskiden bilemedikleri her şeye "cin" derlerdi.



Bildikleri tanıdıkları şeylere “İns” derlerdi.

Bir köye bir grup veya bir kişi gelse köylüler o kişiyi ya da o grubu tanımadıklarından dolayı niyetlerini bildiklerinden dolayı o kimselere “cin” derlerdi, yâni yabancılar, yâni tanımıyoruz.

Sonra onları tanıdıklarında niyetlerini bildiklerinde “ins” yâni “tanındı bilindi” anlamında söz söylerlerdi.

Kültürümüzde “ne cin fikirlisin” diye bir söz vardır.

Yâni bilinmedik fikirleri açığa çıkarıyorsun anlamında bir sözdür.

“Hazreti Süleyman sarayını cinlere yaptırdı” denilen şey, sarayını uzaktan gelen yabancılarla yaptırdı anlamındadır.

İşte cin; bilinmeyen, bilemeyen, aslına ermeyen, tanımlanamayan, yabancı anlamında kullanılır.

Bu ister bir insan olsun, ister bir düşünce olsun, ister mikroskobik bir canlı olsun vs...

İns ise; bilinen, tanınan, bilindi, tanındı anlamında kullanılır.

Yâni cin; bilinmeyen, yabancı

İns ise; bilinen, unsiyet bulan, insan olan, insan Makamına eren, değerlere erişen, değerler taşıyan anlamında kullanılan bir kelimedir.

Toplum arasında, yok üç harfliler çarptı yok şöyle oldu, bunlar hep hurafelerden gelen korkulardır.

Küçükken çocukların beyinlerine sokulan korku içerikli her türlü anlatım, o çocuk büyüdüğünde dahi, beyne ekilen korkular, o bedeni hükmü altına alabiliyor,

Korku; kişinin korktuğu şey, kişinin aklına geldiğinde başlar.

İşte bu aklına gelen şey, beyne yerleştirilmiş anlatılan bilgilerden kaynaklanır.



Çocuklarımızın beyinlerine böyle bilgiler ekerek, onları korkuya sürüklüyoruz.

Ve böylece onların hakikati anlama yolunu kapatıyoruz.

İşte bu sûrede de belirtildiği gibi, Allah'a çocuk isnat etmek doğru değildir.

O'na eş isnat etmek, O'na ana baba isnat etmek doğru değildir.

Bu Kur'ân'da bazı sûrelerde de belirtilir.

Mü'minûn Sûresi:

91: "Allah çocuk edinmemiştir ve onunla beraber bir ilah olmadı. Öyle olsaydı, bütün ilahlar birbirlerine yaratılan varlık hakkında yücelik tasarlardı. Allah; noksan sıfattan münezzehtir, hiçbir şekilde vasfedilemez."

92: "Görünmeyen bilinmeyen âlemi var edendir ve her an her yerde hazır olandır. Ortak koştukları şeylerden yüce olandır."

"KânâAllah ve lem yekûn meâ hû şe'a"

"Allah kaynaktır, özdür, hiçbir şey O'ndan ayrı değildir."

"Allah vardı ve O'nunla beraber bir şey yok idi!"

Kâne; kaynak, aslı, anı, menbâi demektir.

O, kendinden kendini halk eyledi.

Kendinden olan kendini zâhir eyledi.

O'ndan gayrı hiçbir şey yoktur.

Var olan her şey O'nun kendi tecellisidir.

Hadîd Sûresi 3: "Hû el zâhiri-Zâhir O'dur-Görünen O'dur."

İlla Hû, sadece O'dur.



Âmâda gizliydi, tecelli etti.  
Kendinden kendini, ayân eyledi.  
Îrâde eyledi, zâhir göründü.  
Nice nice sırrı, inzâl eyledi.  
O'ndan geldi her şey, O'na yürüdü.  
Kendinden kendini, devrân eyledi.  
Enfûste resûl'dü, sırrı taşıdı.  
Rûhundan üfledi, ifşâ eyledi.  
Âfâkta nebî'ydi, hakkı bildirdi.  
Her yerde kendini, beyân eyledi.  
Enfûsten âfâka, tecelli etti.  
Kendinden kendine, seyrân eyledi.



4-

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

Ve lem yekûn lehu kufuven ehâd

Ve lem yekûn : Değil, olmaz,  
Lehu kufuven : O'nun, denk, eş,  
Ehâdun : Tek, bir,

Meâli 1: "Tekliğinde O'nun denginin olmamasını."

Meâli 2: "O'nun eşi benzeri olmaz, bir olandır."

Meâli 3: "O birdir, O'nun dengi yoktur."

Meâli 4: "O her şeyde birliğini gösterir, hiçbir şey O'na benzemez."

Meâli 5: "O'nun birliğinin dışında başka bir şey yoktur."

Meâli 6: "O Zâtıyla tek olandır, O'ndan başka Zât yoktur."

Meâli 7: “Hiçbir şey O’na eş, denk tutulamaz.”

Ehâd, Vâhid aynı kelime kökünden gelir.

Ehâd, Vâhid, Vâhdet, Tevhîd, Ehâdiyet, Vâhdaniyet, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Vâhid; bir olan, ikincisi olmayan, tek olan, her şeyde tekliğini gösteren demektir.

Bakara Sûresi 163: “Ve ilâhukum ilâhun vâhid lâ ilâhe illâ huver rahmânûr rahîm.”

Meâli: “Sizi var eden, tek var edicidir, O’ndan başka var eden yoktur. O tüm varlığı özünden var edendir, tüm varlığı rahmetiyle sarandır.”

Allah her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah fiiliyle tektir, O’ndan başka işleyen yoktur.

Allah sıfatlarıyla tektir, O’ndan başka sıfat sahibi yoktur.

Allah zâtıyla tektir, O’ndan başka vücûd sahibi yoktur.

Allah, zâtıyla ehâddır, sıfatlarıyla vâhiddir.

Allah zâtıyla da tekliğini gösterir, sıfatlarıyla da tekliğini gösterir.

Cümle vücûdları tutan tek zât Allah’tır.

Her bir sıfatıyla varlığı ihâta eden Allah’tır.

Her varlıkta Allah’ın hayy sıfatı vardır, tüm varlıktaki hayy sıfatı tek sıfattır.

O’ndan başka hayat sahibi yoktur.

Allah tüm âlemleri ehâdiyetiyle ihâta eder.

Allah’ın ehâd esmâsından, vâhid esmâsı tecelli eder.

Kâinat; Bir’den çıkan birlerden oluşmuştur.

Kâinat birdir, her varlık o birliği gösterir.

Deniz birdir, denizden gelen damlalar denizin göstergesidir.

Deniz ehâddır, damlalar vâhiddir.

Damla denizden ayrı değildir.



Cümle varlık, birden gelen biri gösteren, biri taşıyan Hakk'ın kendi birliğidir.

Eski düşünürler sayıları, bir ve birden çıkan birler üzerine yazmışlardır.

I : “Bir” Kâinatın birlik sırrı, bütünlüğü.

II: “İki” İki adet bir, birden gelen bir.

III: “Üç” Üç adet yan yana bir.

IV: “Dört” İki birin 45 derece yazılımı, soluna konan bir.

V: “Beş” İki birin 45 derece yazılımı.

....

X : “On” İki birin çapraz yazılımı.

Her varlık kendi içinde muhteşem sayısal sistemle oluşmuştur ve hepsi de bir'den gelen birlik kombinasyonudur.

Rakamlar kâinatın oluşmasında temel sistemdir.

İnsan vücûdu, atomlarından hücrelerine, hücrelerinden dokusuna, dokusundan organlarına matematiksel bir sistemdir.

Bir atomun bile rakamsal olarak, eksik olması ya da fazla olması vücûdun oluşmasına engeldir.

Kâinatın, rakam, üçgen, cebir boyutunu okuyan, var oluşun sırlarını ve var edeni anlayacaktır.

İşte, her varlık “Vâhid” boyutundan gelen birliği gösteren bir açılamdır.

Allah vâhiddir, her varlıkta tekliğini gösterir.

Allah'ın vâhid olduğunu anlamanın yolu, Tevhîd şuurudur.

Tevhîd şuuruna ermenin yolu da, İlm-i Tevhîd dersleridir.

İlm-i Tevhîd dersleri, bir Mürşid-i Kâmil'den tebliğ bularak öğrenilir.

Yûnus Emre, Taptuk Emre'nin kapısına, Tevhîd hakikatini öğrenmeye gitmiştir.



Mürşid-i Kâmil, talebe hazır olduğunda Tevhîd derslerini telkin eder.

Talebenin hazır olması, aklını ve gönlünü temizleyip edep bulmasıyla mümkün olur.

“Edeple gelen lütûf bulur” sözü bunun için söylenmiştir.

Tevhîd dersleri, Allah’ın birliğini öğrenmenin dersleridir.

Bu dersler makam makam ilerlemekle olur.

Ehâd hakikatine eren kimse;

Her varlığa birlik gözüyle bakar.

Allah’ın ulviyetinin yanında, kendine varlık nisbet etmez.

Varlığın evvelinin de, âhîrinin de, zâhîrinin de, bâtınının da Allah olduğunun şuuruyla hareket eder.

Yûnus Emre’mizin dediği gibi, yetmiş iki millete bir gözle bakar.

Bu kişiler, toplumda hep birliği oluşturmak üzere mücadele ederler.

Nasıl ki bir insanın dünyada aynısıyla ikincisi yoktur.

Allah’ın da ikincisi yoktur.

Allah, varlıktaki tüm tecellileriyle, nitelikleriyle, birliğini gösterir.

Rad Sûresi 16: “De ki: Gökleri ve yeri düzenleyen kimdir? De ki: Allah’tır. De ki: Kendine ait bir gücü olmayan, bir faydası ve koruyuculuğu da olmayan zanna dayalı şeylere yönelip O’ndan başka evliya mı edirsiniz? De ki: Hakikati görmeyenle, hakikati gören hiçbir olabilir mi? Ya da cehaletin karanlığında giden ile hakikatlerin aydınlığında giden bir olabilir mi? Yoksa Allah’a ortak koştukları şeyler O’nun halkettiği gibi bir şey mi halletmiş, kendilerinin yaratılışına benzer bir şey mi yaratmış. De ki: Allah bütün her şeyi halk edendir ve O birdir, her şeydeki hâkimiyet O’nundur.”



Fâtır Sûresi 1: “Allah; varlıktaki tüm niteliklerin sahibi, göklerde ve yerdeki her varlığı var eden, her varlıktaki gücün sahibidir. Her varlıkta, her tarafta yüceliğini gösterir. Varlığı belli bir süreçte, birlik üzere vücûdlandırır. Ne irade ederse onu halk eder ve çoğaltır. Muhakkak ki Allah bütün her şeydeki kudrettir.”

Tegâbûn Sûresi:

1- Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa her şey Allah'ın tecellilerini gösterir. Bütün her şey O'nun yönetimindedir ve varlıktaki tüm nitelikler O'na aittir ve O bütün her şeydeki kudrettir.

2- Ki O'dur sizi halk eden. Kiminiz hakikatleri görmezlikten gelip örtersiniz ve kiminiz de inanırsınız. Allah yaptığınızı şeylerden size hakikatleri gösterir.

3- Gökleri ve yeri hakk ile halk etti ve sizi şekillendirdi, güzel bir şekilde sıfatlandırdı ve dönüp varacağınız yer O'nadır.

4- Göklerde ve yerde ne varsa O'nun ilmiyledir. Görünmeyen şeyler ve ortaya çıkan şeyler O'nun ilmiyledir ve Allah ilmiyle var edendir, gönüllerin sahibidir.

Mülk Sûresi:

1- O Zâtıyla yüce olandır, tüm kâinat O'nun yönetimindedir ve O bütün her şeydeki kudrettir

2- Ki O'dur halk eden, hayat veren ve sınırlayan. Siz hakikatleri anlama içinde olun. Sizden hanginiz hakikatleri anlarsa güzel amellerde olur. O tüm değerlerin yüce sahibidir, mağfiret edendir.

3- Ki O'dur sizleri belli merhalelerle bir yücelik içinde halk eden. Rahmetiyle yaratmasında bir eşitsizlik görmezsin. Haydi, çevir döndür bakışlarını, bir yarık bir çatlak görüyor musun?



4- Sonra tekrar tekrar bakışlarını döndür, incele, bakışlarını kendine çevir, acizliğini ve hiçbir şeyin sahibinin sen olmadığını anla.

5- Yerde ve gökte ne varsa, nûrumuzu yansıtır bir halde sıfatlandırdık ve var olan her şeyi Biz düzenledik. Şeytani haller içinde olan kimse, o hakikatleri anlamaktan uzaktır. Bizi anlayamayıp ötekileştirmenin cehaletinde kalanlara sıkıntılar vardır.



## EDEP VE HİLM

İhlâs makamına eren, hilim sahibi olur, edeb sahibi olur.  
İhlâs makamına eren, tevâzû sahibi olur, tenezzül sa-  
hibi olur.

Her varlıkta Allah'ın birliğine şahit olan ve o şehâdetin  
nazarıyla bakan, hilm sahibidir, edeb sahibidir.

Nûr Sûresi 59: "الْخُلَمَ" Hilm sahibi ol.

Gel kardeşim!

Gel hilm sahibi ol.

Gel edeb sahibi ol.

Gel gönül ehli ol.

Gel hâl-hilm ehli ol.

Gel her varlığa tevâzû içinde davran, tenezzül içinde  
davran.

Varlığa baktığında ardında Hakk'ı gör.

Gel Halk'ta Hakk'a nazar et.

Bil ki edeb Halk'ta Hakk'a nazar etmektir.

Varlığın ardında Hakk'ı görmektir.

Ne yaparsan yap, hilm içinde yap.

Hep edeb içinde ol.

Hilm sahibi olmak yumuşak huylu olmaktır.

Hilm sahibi olan öfkesini anında yutar.



Hilm sahibi olan dilini tutar.

Kırıcı sözler asla etmez.

Öfke, kin, nefret içinde olmaz.

Davranışları sevgi ve saygı içindedir.

Hilm sahibi olan her şeyin hikmetini arar.

Her olayın ardında bir yol vardır, o yolu ve o yolun nereye gideceğini görür.

Hilm sahibi olan hayrın ardını da görür, şerrin ardını da görür.

Hilm sahibi olan, tahammül eder, sabır eder.

Akışın nereye gittiğini bilir.

Hakk'ın tecellilerini takip eder.

Hilm sahibi olan güçlüdür, asla zayıf değildir.

O Allah'ın kudretiyle güçlenmiştir.

Her olayda güçlü duruşunu sergiler.

Her olayı güçlü bir karakterle analiz eder.

Hilm sahibi olan, duyguların kökenine inendir.

Duygularının nereden geldiğini bilendir.

Duygularını kontrol edebilir.

Olumlu ya da olumsuz her duygunun nereden kaynaklandığını görebilendir.

Hilm sahibi sabır makamına erendir.

Hilm sahibi, hikmetleri takip eder.

Hızır, hilm sahibi idi.

Onun için Mûsâ'ya; "sabıra ermek istersen, her şeyin içyüzünü gör, hikmetine er" dedi. Kehf Sûresi 68

Hilm sahibi olan, her şeyin içyüzünü görendir, hikmetine erendir.

Hilm ve edep sahibi olmak, Allah'a tevekkül içinde olmaktır.

Allah'a teslimiyet içinde olmaktır.

Her an her yerde Allah'ı unutmadan, O'nun ulvî duygusunun içinde yaşamaktır.

Yaratılan her varlıkta Allah'ı görebilmektir.

İşte İhlâslı olmak bunlara kapı açar.

Hilm sahibi olan çevresindeki insanlara güçlü olmayı öğretir.

Karamsarlıkları, kaygıları bitirir.

Kabulsüzlüğü kabule döndürür

Umutsuzluğu umuda döndürür.

İnsanlara amaç, hedef içinde olmayı öğretir.

"Niçin yaratıldık, yaratılış amacımız nedir?" bunu bulmayı öğretir.

Allah hakikatine erdirir.

Hilm sahibi olan, Halîm kimsedir.

Yumuşak huyludur.

Kâmil kimsedir.

Onun gönlünde rahmet, şefkat, iyi huyluluk tecelli etmiştir.

O kimseyi yargılamaz, kimseyi hor görmez, kimseyle alay etmez, kimsenin eksiğini, gediğini aramaz.

O ara bozamaz, ara yapar, küstürmez, barıştırır.

O herkese hayır üzere yardım eder.

Şerre asla kapı açmaz.

Onda, Allah'ın halîm esması tecelli etmiştir.

Allah halîmdir. (Bakara Sûresi 225)

Bakara Sûresi 225: "Lâ yuâhîzukumullâhu bil lagvi fî eymânikum ve lâkin yuâhîzukum bi mâ kesebet kulûbukum vallâhu gafûrun halîm."



Meâli: “Allah hakkında boş lüzumsuz sözler edinmeyin. Siz mükemmeli arama içinde olun ve kalb sahibi olmak için hakikatlere sarılın ve tertemiz lütufları sunanın, güzel halleri sunanın Allah olduğunu bilin.”

Allah, her şeyi en uygun, en biçimli bir şekilde halk etmiştir.

Her şeyi en ince noktasına kadar, haline kadar var etmiştir.

Her varlık kendi haline uygun bir şekilde halk edilmiştir.

Allah, halîm esmasıyla varlığın halini düzenlemiştir.

İşte, Allah’ın halîm esmasını görebilen, halîm kimsedir.

Onun için her varlığa iyi davranır.

Hiçbir varlığa zarar vermez.

Her varlığa, o varlığın fitratına göre davranır.

Halîm esmasıyla, Halîl esması iç içededir.

Her ikisi de “Hâl-Hûl” kelime kökünden gelir, kişinin hâl ve davranışları, bu kelime köküyle bağlantılıdır.

Halîm, Allah’ın varlığı ince ince nakış nakış süslemesidir.

Halîl, Allah’ın her varlıktan, veli ve evliya esmasıyla dostluğunu göstermesidir, varlığın içini de dışını da kuşatmasıdır.

Nisâ Sûresi 12: “Ve Allâh alîm halîm.”

Meâli: “Ve Allah, alîmdir, halîmdir.”

Allah tüm varlığı; “Alîm” esmasıyla yâni ilmiyle açığa çıkarır ve “Halîm” esmasıyla, yâni ince ince, nakış nakış, tüm güzelliklerini göstererek şekillendirir.

Toplum indinde halîm kelimesi; yumuşak huylu, tevâzülü, saygıyla davranan, kimseyi kırmayan, öfkelenmeyen, hâl ve davranışlarıyla İslâm şuurunu gösteren, gibi anlamlara gelir.

Kişinin bu hâllerde olabilmesi için, kişinin gönlünde Allah’ın “El Halîm” ve “El Halîl” esmaları tecelli etmesi gerekir.



“El Halîl” esmâsı gönüllerde, her varlıkta Allah’ın dostluğuna şahit olarak ve Allah’ı dost edinerek tecelli eder.

“El Halîm” esmâsı ise, varlığın nasıl, ince ince, nakış nakış, süslenmiş olduğuna şahit olunarak tecelli eder.

Allah her varlığı, ilmiyle ince ince nakış nakış oluşturmuştur.

İşte, ince ince nakış nakış oluşturulmuş âlem, Allah’ın tüm esmâlarının akışıyla oluşmuştur.

İhlâs makamına eren kimse, Halîm olur, Halîl olur.

O kimse, Allah’ı dost edinir, her yerde O’nun dostluğuna sığınır.

O bedenlerin dış yüzüne bakmaz, içyüzüne bakar, orada Hakk’a nazar eder.

Ve ardından tenlerin cânların bir cân olduğunun nazarıyla bakar ve her varlığa bu şuurla davranır.

Kim, Allah’ı veli, evliya edinirse, Allah o kimseyi yaşıntısında “El Halîm” esmâsıyla, “El Halîl” esmâsıyla kuşatır, o kişinin hâlleri, iyi huylar ve dostluklar üzere olur.

Âl-i İmrân Sûresi 68: “Vallâhu veliyyul muminîn.”

Meâli: “Mü’minler Allah’ı dost edinirler.”

Mâide Sûresi 55: “İnnemâ veliyyu kum Allah.”

Meali: “Siz ancak Allah’ı dost edinin.”

Allah’ı dost edinen, cümle varlığa dost gözüyle bakar.

Halîm esmâsı ve Halîl esmâsı her ikisi birden tecelli etmeye başlar.

Nisâ Sûresi 125: “Ve itte haz Allâh İbrâhîme halîlâ.”

Meâli: “İbrâhîm, içten samimi olarak tüm her şeyiyle Allah’a sarıldı.”

İbrâhîm Allah’ı dost edindi.

İbrâhîm, Allah’ın nice hakikat kapılarını bir lütufla açtı.



Nisâ Sûresi 125: “Varlığın yaratılış yasalarını anlamaya çalışan, yüzünü Allah’a döndüren ve iyiliklerde olup, barış ve huzur üzere olan ve İbrâhîm’in düzenlediği ilkelere tâbi olan, onun hakikati aradığı gibi arayan, Tevhîd üzere olan ve İbrâhîm gibi içten samimi olarak tüm her şeyiyle Allah’a sarılan o kimseden, daha güzel olan kimdir.”

Allah’ı dost edinenlerin gönüllerinde “El Halîm” ve “El Halîl” esmâsı tecelli eder.

Onların, hâl ve davranışlarının nasıl olduğuna “Haşr Sûresi” çok güzel açıklama getirir.

Kendi ihtiyacı olsa bile ihtiyacı olana yardım edenlerdir.  
Buldukları yerden hakikatler için arayışa çıkanlardır.  
Kendi varlıklarından geçenlerdir.

Hakikatlerin değerlerini arayanlardır.

Allah’ın, varlığı yaratmadaki inceliklerini arayanlardır.  
Allah’ın rızasını arayanlardır.

Allah’ın ve resûl’ünün yardımını arayanlardır.

Hakikatleri makam edinenlerdir.

Bir yerden bir yere taşınan kimselere sevgiyle yaklaşanlardır.

Cimrilik etmeyenlerdir.

Kıskançlık etmeyenlerdir.

Kardeşleri için mağfiret dilerler.

Kardeşleri için iman bakımından, kendilerinden daha idrâkli olmalarını dilerler.

Kâlblerinde asla hasetlik taşımazlar.

İşte, Müslüman kişi, gönlünde, “El Halîl” ve “El Halîm” esmâlarının tecelli ettiği kişidir.

İşte Müslüman kişi, İhlâs makamına erişmiş kimsedir.

O hilm sahibidir, edeb sahibidir.





Ve onun yaşantısı İslâm şuuruyla olur ve ona Müslüman kimse denir.

O kimseler çevrelerine hep güzel örnek olurlar.

Ahzâb Sûresi 21. âyette “Usvetun hasenetun” belirtildiği gibi, diğer insanlara güzel örnekler oluştururlar.

Halîl esmâsıyla; dostlukları bâkîdir, güvenilir kimselerdir, dostum denilebilecek kimselerdir.

Halîm esmâsıyla; yumuşak huylu, dili tatlı, güleryüzlü, gönül okşayan, sıkıntılarını çözen halleri vardır.

İhlâs sahibi tevâzû ve tenezzüllü olur.

Tevâzû kelime olarak; “تواضع-<sup>س</sup> tawâḍu-<sup>س</sup>” kelimesinden gelir.

“Waḍ-<sup>س</sup> وضع” koyma, aşağı indirme, bırakma, anlamalarına gelir.

Dilimizde de alçakgönüllü olmak yâni saygılı davranmak, gururlanmamak, kibirlenmemek, varlıkla kendini bir görmek gibi anlamlarda karşımıza çıkar.

Fâtır Sûresi 28: “Muhakkak ki hakikatlerin bilgisine ulaşmış kulluğunu bilen o kimseler, Allah’a karşı tevâzû için dedirler. Muhakkak ki Allah tüm değerlerin yüce sahibidir, bağışlayandır.”

Furkân Sûresi 63: “Tüm varlıktan Hakk’tır yansıyan şuurunda olup kulluğunu anlayanlar, yeryüzünde tevâzûlu bir hâlde yürürler.”

Hicr Sûresi 85: “Gökleri ve yeri ve onlarda olan her şeyi, hakikatlerden başka bir şey için yaratmadık. Muhakkak ki o ecel vaktiniz elbette gelecektir. Artık alçakgönüllü ve iyilikler içinde olun.”

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki varlığın varoluşunu ve var edeni anladığımızda tevâzû makamına ulaşıyoruz.

Çünkü her varlığın Allah ile bağımlı görüyoruz.



Her varlığın Allah'ın hakikatlerini yansıttığını anlayan kişi tevâzû içinde olur.

Varlığı yaratan ve bir arada tutan Allah'tır.

Kişi varlığın yaratılışını anladığında kendinin de bir varlık olduğunu anlar.

Ve kendini hiçbir varlıktan üstün görmez.

Ama gizli ama aşikâr bir kibir içinde olmaz.

İşte bu durum tevâzûdur.

Yunus Emre'nin dediği gibi "sen sana ne sanırsan Ayruğa da onu san."

Yâni tevâzû makamına ulaşan kişi kendini diğer varlıktan asla üstün görmez.

Kendisi de diğer yaratılan varlık da bir varlıktır ve Allah'ın kuludur.

Bir eşek de, bir at da, bir ayrık otu da insan gibi bir kuldür.

İnsan makamına gelen kişi baktığı her varlıkta kendini görür.

Yürürken bastığı taşın bile kendisi gibi bir kul olduğunu bilir.

Ki her gün içtiği o suda taştaki mineraller vardır.

O mineraller olmasa insan yaşayamaz.

İşte İhlâs makamına ulaşan kimseye tevâzû nasip olur.

İşte, kişi Allah'ı lâyıkıyla idrak ettiğinde O'na karşı tevâzû içinde olur.

Allah'ı lâyıkıyla idrak eden kişinin bedeninde huzur kanalları açılır ve tüm bedenini bir huzur hissiyatı sarar.

Tevâzû makamına ulaşan kişiye Allah'ın lûtfu, o kişinin her an huzur içinde olmasıdır.

İhlâslı kimse, huzur makamına erişir.



İşte kişi, Allah'a karşı tevâzû içinde olduğunda:  
Benlik senlik gafletinden kurtulur.  
Her baktığı varlığın Allah'tan ayrı olmadığını bilir.  
Allah'ın varlığının yanında kendine varlık isnat etmez.  
Allah'a ait olan sıfatları kendine isnat etmez.  
Rabbi olan yâni onu vücûdlandırıran yâni yaratıcısı olan  
Allah'a karşı hiçbir zaman isyan içinde olmaz.  
Allah'ın yarattığı varlığı tanımaya gayret eder.  
Ve her varlığa hakk ölçüsüyle davranır.  
Allah'ın "Oku" ayetini; kendini okumak, varlığı oku-  
mak, kâinatı okumak olarak anlar ve son nefesine kadar  
bunu yerine getirmeye çalışır.  
Hiç kimseyi ve hiçbir varlığı asla küçük görmez.  
Her varlığa saygı içinde davranır.  
Kimsenin hakkını yemez, malını çalmaz.  
Kimsenin ardından çekiştirmez, onu küçük görmez,  
toplumda kötülemez.  
Az ile yetinir, elindekilerle mutlu olur.  
Kendini ve ailesini övmez, başkasını ve ailesini kötü-  
lemez.  
Kişilerin inançlarına, ibadetlerine saygı gösterir.  
Kendi inancını ve ibadetini diğerlerinden büyük görmez.  
Geldiği makamda adalet üzere davranır.  
Kimsenin hakkını yemez.  
İşte İhlâslı kişi, tevâzû içinde yaşar.  
Herkesine tenezzül içinde davranır, her varlığa tenez-  
zülle davranır.  
Tenezzül; inmek, seviyesini bilmek, düşmek, alçakgö-  
nüllü olmak, karşısındakinin seviyesine göre tevâzû ile ko-  
nuşmak anlamlarına gelir.



Kendi egosundan kurtulmak, kulluk makamına ulaşmak, yukarıdan aşağıya inmek tenezzüldür.

Tenzil makamını anlayan, tenezzül sahibi olur.

Tenzil makamı; her varlığın bir özden geldiğini anlamak demektir.

Açığa çıkan her varlığın, tüm değerlerin yüce sahibinden, tüm varlığı özünden var edene ait olduğunu anlamak demektir.

İşte İhlâslı olan; tenzil makamının şuuruna ulaşmıştır.

Yâni kendisinin de her varlığın da nereden geldiğini bilir.

Yâni her varlığın Allah'ın kendi özünden süzülüp geldiğini bilir.

Ve tüm varlığın birbiriyle olan bağına görür.

İhlâs sahibi, tüm varlığın bir olandan, bir bir süzülüp geldiğine şahit olmuştur.

Tenezzül içinde olan, hangi varlığın yanında olursa olsun, onun da kendisi gibi Allah'ın kulu olduğunu bilir.

Ve asla kendini büyük görmez, hiçbir varlığı da küçük görmez.

Her varlık Allah'ın kuludur.

Biri diğerinden yüce değildir.

Yüce olan, Hamd sahibi olan, tüm varlığın sahibi olan, tüm varlıktaki sıfatların sahibi olan yalnızca ve yalnızca Allah'tır.

İşte İhlâs sahibi, tenezzül içinde yaşar.

İhlâs sahibi;

Kendi varlığını Allah'ın ulviyetinde fâni etmiştir.

Dünya menfaatinden geçmiştir.

Benliğini, öfkesini, hiddetini yutmuştur.

Kimseye zerre kadar zarar veremez.



Çünkü artık kimse diye bir şey yoktur.  
Her şey Hakk'ın kendisidir.  
Her şey bir olanın tecellisidir.  
O insan makamına erişmiştir  
O insan makamında ihlâs içinde yaşar.  
O'nun tevâzûsu, tenezzülü hiç bitmez.  
Gece gündüz Allah'ın hakikatlerini anlama gayretindedir.  
Ve anladığını gönülu uygun kişilere anlatma derdindedir.  
Hakikatleri sunacağı kişi bir saygı içinde anlamak isteyen kişidir.

Ve hakikatleri anlatırken, kişilerin seviyesine göre, onların anlayacağı bir şekilde anlatır.

Hakikatleri sunarken bilmişlik havasına asla girmez, çünkü bilir ki ilmin sahibi Allah'tır.

Bilmediğini bilmiyorum der.

Her kişinin kültürüne, inancına, ibadetine saygı duyar.

Çünkü bilir ki onların sahibi Allah'tır.

Kâlbleri attıran Allah'tır.

Vücûdlarda ki işleyişi yapan Allah'tır.

İşte İhlâs makamına eren kişi;

Her an kul olduğunun şuuruyla hareket eder.

Varlığın sûret boyutuna bakmaz.

Sûretleri tutan sîret boyutuna bakar.

İşte o mü'min olmuştur.

Yâni Allah'tan, O'nun birliğinden ve her varlığın O'nun kulu olduğundan emin olmuştur.

Tenzil makamını anlayan, tenezzül sahibi olmuştur.

Tenezzül sahibi;



Alçak gönüllüdür, saygılıdır, sevgi doludur, yardım severdir.

Hep kul şuuruyla hareket eder, toprağa, çiçeğe, kuşa, yâni tüm varlığa saygılıdır.

Allah'ın hakikatlerini anlamak isteyene, bildiği kadar, tevâzû içinde anlatmaya çalışır.

Tenzil makamına gelen, varlığın geldiği kaynağı ve oradan varlığın varoluşunu, açığa çıkışını seyrederek.

Tenezzül, kendi varlığından Allah'ın ulviyetine inmektir, inzâl etmektir.

Gel kardeşim!

Hilm sahibi, edeb sahibi olalım.

Allah'ı lâyıkiyla bilelim.

Lâyikiyla O'na teslim olalım, tevekkül sahibi olalım.

Kendi benliğimizden çıkalım, O'nun ulviyetine karışalım.

Her varlığın ardında O'nu görelim.

Hilm içinde, edeb içinde hareket edelim.

Gönül ehli olalım.

Hâl ehli olalım.

Yaşantımızda bunu gösterelim.

Gel kardeşim!

Tevâzû, tenezzül sahibi olalım.

Varlığa baktığımızda kendimiz gibi onların da aynı yaratan tarafından yaratılmış olduğunu görelim.

Her varlığa Hakk'el yakîn bakalım.

Her varlığa aşkla bakalım.

Her varlığa ihlâs içinde davranalım.

Bilelim ki aşk meleklemektir.

Bilelim ki aşk ihlâstır.

Bilelim ki ihlâs, meleklerin aşkı makamına ermektir.



## MELEKLERİN AŞKI

Aşk, meleklerin secdesi idi.  
Melekler aşka secde etti.  
Âdem, Allah'ın aşkı idi.  
Melekler Âdeme secde etti.  
Cânın gıdası aşk idi.  
Cân aşksız olmaz idi.  
Tenin gıdası aşk idi.  
Ten cânsız, aşksız olmaz idi.  
İblis akılda kaldı, Âdeme secde etmedi.  
İhlâs nedir bilmedi, secdenin sırrına ermedi.  
Melekler aşкта kaldı, Âdeme secde etti.  
İhlâs makamına erdi, dâim secdede kaldı.  
Akıl, aşka secde etmediği müddetçe, gönül melekleş-  
mez idi.  
Akıl sûreti görür.  
Gönül gözü sûreti görür.  
Gönül gözü, aşkla açılacak idi.  
Aşkla bakan gönül, cânı görecekti.  
Akıl, zanlarda kalmış melek idi  
Akıl temizlenirse, melek olacak idi.  
İblis, iblis olmadan bir melek idi



Sûret görüp, sûrette kaldı.  
Özü göremeyince iblis oldu.  
Akıl kâlbe, kâlb gönüle rabıta olmalı idi.  
Ve cân ile cânlanmalı idi.  
Melek aşkla melek oldu.  
Allah aşkı ilk yarattı.  
Melekleri aşkından yarattı.  
Her melek Allah'ın aşkını taşıdı.  
Aşk melekleri oldu.  
Âdem rûh idi.  
Melekler o rûhun cânları idi.  
Rûhtan cânlanan, aşkla cânlanacak idi.  
Tende kalan, oradan beslenen, iblis olacak idi.  
Aşk, muhabbete kapı açacak idi.  
Muhabbet, Muhammed'in duygusu idi.  
Tenler cânlar, aşkla muhabbet eder idi.  
Aşka sarılan, muhabbete erecek idi.  
Ten ile cânın birliği, aşk birliği idi.  
Onların muhabbeti, zevki ilâhiyi getirecek idi.  
Aşk, birliğin duygusu idi.  
Aşkta ikilik yok idi.  
Aşk, ikiliği bir eden idi.  
Muhammed her an, Allah'a rabıta halinde idi.  
Allah, aşka erişen gönüle, muhabbeti lütfedecek idi.  
Her hücre aşkla muhabbet eder idi.  
Bu muhabbeti duyan; insan olacak idi, melek olacak idi.  
İşte ilahi huzur böyle tecelli edecek idi.  
Ya Muhammed! Sen aşkınsın.  
Ben o aşktan süzülmüş bir kulum.





Senin meleklerinden bir meleğim.  
Son nefesime kadar senin yoluna layık olayım.  
Her an Allah'a rabita içinde olayım.  
Gönlüm ilâhi secdeden kalkmasın.  
Dâim secdede kalayım.  
Yâ Muhammed! Senin Allah'a olan aşkına lâayık olayım.  
Aşkla, tenler cânlar bir oldu.  
Tenler eridi rûh oldu.  
Cân tenleri sarmaladı, melekler boyutuna götürdü.  
Tenlerin bâtını melekler idi.  
Âdem'e secde eden melekler, rûhun melekleri idi.  
Makam-ı Cem sırrı, tenlerden meleklerle geçiş idi.  
Tenlerin nûra dönüşü idi.  
Aşk tecelli-i Zâtta filizlendi.  
O aşk bedeni yaktı bitirdi.  
Allah'ın vücûdunda beden gömüldü, meleğe döndürüldü.  
Cân boyutunda, melek cân oldu.  
Tecelli-i Zâtta filizlenen aşk, Muhammed boyutunda  
meyveye dönüştü.  
Muhammed aşk meleği idi.  
Tüm resûl, nebîler Muhammed meleğinde cem idi.  
İhlâs ile Muhammed nûruna bağlı idi.  
Her kim Zât makamında aşkla bedenden geçti.  
Makam-ı Cem'de melek oldu, Âdem'e secde etti.  
Âdem, rûhun sırrı idi.  
Rûh, Allah'ın kendisi idi.  
Adem'e secde meleklik sırrı idi.  
Makam-ı Cem'de batında olan meleğin adı Muhammed idi.



Bir üst meratipte doğacak olan Muhammed meleği idi.  
“Melekler geldiler saf saf,  
Muhammed meleğini eylediler tavaf”  
Halk, Muhammed sırrı idi.  
Hakk, Allah sırrı idi.  
Her ikisi de bir idi.  
Her ikisi de melekler idi.  
Halk Hakk’ın zâhire çıkmış, meleklik boyutu idi.  
Kendi nûrundan halk eylediği Halk’ın adı Muhammed idi.  
Muhammed ile Allah bir idi.  
Hakk ile Halk bir idi.  
Damla ile derya bir idi.  
Halk, Allah’ın melekleri idi.  
Halk, Allah’ın halk boyutundaki adı idi.  
Allah’ın halk boyutundaki adı Muhammed idi.  
İşte Allah, melek elbisesi giymiş olarak Halk’a çıktı.  
Halk’taki adına kul dendi, Muhammed dendi.  
Meleklik makamından nazar ettiren aşk idi.  
O makamdaki aşkla nazar eden, Muhammed idi.  
Muhammed’in nazarı melekler idi.  
İşte her kim, Muhammed makamı ile müşerref kılındı...  
Muhammed meleğinin nûr elbisesini giyindi.  
Ve o nereye bakarsa baksın, melekleri gördü.  
O nûr ile nûrlanan, Muhammedî şuura erişti.  
Muhammedî zevkle koşan, melekler koştu.  
Her geleni melek olarak gördü.  
Tenlerde kalmadı, tenlerin ardında melekleri gördü.  
Onlara secde etti, onlara koştu.  
Her bedeninin ardında, masum melekler yatar idi.



Onlara koşulmalı idi.  
İşte tam burada “Nasr Makamı” tecelli etti.  
Melekler cân oldu, Muhammed onlara “cânım” diye seslendi.  
İşte tenler cânlandı, melek oldu.  
Tüm zevki ilâhi, melekler boyutundan gelen lütuf idi.  
“Cânım, meleğim” diye seslenmek, Muhammed mer-tebesinin zevki ilâhisi idi.  
Hakk, Halk’tan seslendi.  
Bu sesleniş, Muhammed dilinden idi.  
Hakk, Halk kelâmından “cânlarım” diye seslendi.  
Allah rûhundan üfledi, melekler elbise giydi.  
Melek cânlandı, cânâ dönüştü.  
Cân tene yürüdü, beşer elbisesi giydi.  
Tüm bunlar aşk ile oldu.  
Nûr bebek, bir melek olarak dünyaya geldi.  
Nûr bebek, aşkın cemâlinden, aşkın celâline yürüdü  
Yâni vahdetten kesrete geldi.  
Cemâl, Allah’ın vahdet boyutundan yansıyan güzelliği idi.  
Celâl, Allah’ın kesret boyutundan yansıyan güzelliği idi.  
Cemâl cennetinden gelen bebeği, ailesi cennetten dü-şürdü.  
Sûretler gösterdi, eşyada bıraktı.  
Bebek en saf bir şekilde “bu ne diye” sordu.  
Ona varlığın eşya boyutu tarif edildi.  
Ve bebek melek olarak geldi, iblis elbisesi giydi.  
Âdeme secde etmeyen melek bu idi.  
Cennetten düşen melek bu idi.  
İblis toprak boyutunda, eşya boyutunda kaldı.



Eşyanın meleklik boyutunu göremedi  
"O toprak, ben ondan hayırlıyım" dedi.

Ve onun sınavı başladı.

İblislikten kurtulmak için, bir melek bulmak gerekli idi.

Aşk meleğine tutunmak gerekli idi

Unuttuğu aslını bilmesi gerekli idi.

İşte İlm-i Tevhîd yolu, tekrar meleklik boyutuna olan,  
ulvî bir yolculuk idi.

Tenden câna olan, bir yürüyüş idi.

Tenden câna olan bir miraç idi.

Aşkın yolculuğu idi.

Yûsuf'un Kenân diyarından, Mısır şehrine yürüyüş  
sırrı bu idi.

Ten ne zaman melek olduğunu anladı...

Tekrar ona cân lütufları verildi.

Gönül bostana döndü, şenlendi.

Her türlü himmet çiçeği açtı.

Aşk ile rengârenk boyandı.

Meleklerin misk-i amber kokusu her yeri sardı.

İşte Allah'ın boyası bu idi.

O meleklerin boyası idi.

"Sıbgate Allah sıbgate" sırrı bu idi.

Her yerden gelen koku Allah'ın kokusu idi.

Allah kendi kokusunu, melekler boyutundan sundu.

Beden aslına döndü melekleşti.

Melekler aşk ile semâ etti.

Aşk meleklik boyutundan gelen, ilâhi bir lütuf idi.

Aşkla açılır cümle kapılar.

Aşığa sunulur tüm lütûflar.



Aşkla secde eder tüm melekler.  
Aşktan doğar tüm güzellikler.  
Melekler aşkla melek oldu.  
Meleklerin aşkı gönüllerde tecelli etti.  
Allah mü'minin gönlüne, aşkla nüzul etti.  
Aşk Allah idi.  
Allah aşk idi.  
Aşkla var ettin Âdemi.  
Aşkın sardı tüm âlemi.  
Meleklerin secdesi bu idi.  
Meleklerin aşkı Allah'a idi.  
Meleklerin secde sırrı aşk idi.  
Aşk secdenin sırrı idi.  
Aşk secdede yok oluş idi.  
Aşk "Lâ" sırrı idi.  
Kendinden geçmek, cânda kaybolmak idi.  
Meleklerin aşkı, cân idi.  
Cânı tutan melekler idi.  
Melekler o cânda secde halinde idi.  
Aşk, cânın kâbesi idi.  
Aşk kâbe olacak idi.  
Aşka yönelmek, kâbeye yönelmek idi.  
Zemzem kâbeden akacak idi.  
Kâbeden akan zemzem aşk idi.  
Eyyûb'un yıkandığı onu paklayan zemzem, aşk idi.  
Aşk gönlün ışığı idi.  
O ışık Allah'ın nûru idi.  
Nûr aşkın doğduğu yer idi.  
Işık sonsuza aktı.



Aşk, tüm varlığı ışığa dönüştürdü.  
Aşk, zamanı kendine secde ettirdi.  
Madde üç elbisesiz olanın elbisesinden doğdu.  
Adına beşer dendi.  
Hava meleğinin elbisesi yok idi.  
Su meleğinin elbisesi de yok idi.  
Ateş meleğinin elbisesi de yok idi.  
Bu üç elbisesiz melek aşkla birleşti.  
Âdemoğlu denen bebek doğdu.  
Işığın içinde akan aşk, bu bebeği getirdi.  
Aşkın nûrundan doğan bebek, aşkı içinde taşıdı.  
Aşka eren her an yeniden doğdu.  
Yeniden doğan, aşkın melekleri idi.  
Meleklerin aşkı melekler idi.  
Aşk rûhun nefesi idi.  
Aşk nûrun ışığı idi.  
Rûhun nefesi, nûrun ışığı, gönül olacak idi.  
Aşk o gönülde tecelli edecek idi.  
O gönüldeki aşk tüm âleme akacak idi.  
Aşk o gönülün ışığı idi.  
O ışık meleklerin aşkı idi.  
Aşk Mecnunu Mecnun yaptı.  
Mecnunun aşkı Leyla idi.  
Leyla aşk idi.  
Mecnun aşkı kible edindi.  
Mecnunun kiblesi Leyla idi.  
Mecnun her dâim Leyla'ya döndü.  
Leyla her yerden Mecnuna göründü.  
Her yer Mecnunun kiblesi oldu.



Her şey aşk ile doldu.  
Mecnun nereye dönerse dönsün, döndüğü her yer  
aşk oldu.  
Her yerden Leyla görünür oldu.  
Her yer Leyla oldu.  
Aşk, Mecnunu Leyla yaptı.  
Mecnundan Leyla göründü.  
Aşk melekleri Leyla'yı tavaf etti.  
Aşkın lütfü olan zemzem, o gönülden kaynayacak idi.  
O gönülden zemzem akacak idi.  
Aşkın zemzem sırrı bu idi.  
Aşkın gönülden gönüle akışı, zemzemin akışı idi.  
Açığa çıkış, aşkın zemzemi ile olacak idi.  
Zemzem sırrı açıldı.  
Zemzem gönülden gönüle aktı.  
Gönül, zemzemin lütfü ile ayna oldu.  
Gönül gönüle baktı, bakan bakılan aşk oldu.  
Aşkın zemzeminden sarhoş olanlar, cân sarhoşu ola-  
caklar idi.  
Cân sarhoşu olanlar, nice cânâ karışacaklar idi.  
Tenlerin cânların bir cân olduğunu görecekler idi.  
Aşkla akıp, aşka akacaklar idi.  
Aşkla cânâ erenler, cânâdan inciler saçacaklar idi.  
İnciler nûr elbisesi ile halka çıkacaklar idi.  
Her inci dürr-i yektadan gelen bir cân idi.  
Her varlık bir cân idi.  
Tüm cânlar bir cân idi.  
Bedenden geçmek, cânâ karışmak idi.  
Bedenden geçene, cânın ihramı giydirildi.



O ihram, Allah'ın nûru idi.  
Cân nûr ile nûrlandı.  
O nûr aşkın nûru idi.  
Câna vuslat edenler, bir cân oldular.  
Tenden geçtiler, cânâ erdiler.  
Tenden geçen İsâ olacak idi.  
İsâ olanlar, Muhammed'in nûruna erecek idi.  
İsâ sevginin makamı idi.  
Muhammed aşkın makamı idi.  
Sevgiden aşka akanlar, aşktan aşka aktılar.  
O aşka akanlar, aşkta gark oldular.  
Aşkın sırrı ehâdiyet idi.  
Aşkın sırrı İhlâs idi.  
Aşkın sırrı sadakat idi.  
Aşkın sırrı samimiyet idi.





## SAMİMİYET

İhlâslı insan samimidir.

Samimi insan ihlâslıdır.

Samimiyet, içi dışı bir olmaktır.

Samimiyet, karşısındaki kişinin vücûdunda Allah'ın olduğunu bilerek hareket etmektir.

Samimiyet, gönlünde ilâhi aşkı taşımaktır.

O aşk ile davranmaktır.

Nasıl ki ilâhi aşk sarmalar, kuşatır, samimiyet de çevresinde olan her şeyi sarmalatar, kuşattırır.

Samimiyet, Tevhîd şuuruyla hareket etmektir.

Samimiyet, Zâtıyla bir olan, sıfatlarıyla tek olan Allah'a bağlılık içinde yaşamaktır.

Her varlığın sahibinin Allah olduğunu bilerek hareket etmektir.

Samimiyet, karşısındaki kişide Allah'a nazar ederek hareket etmektir.

Samimiyet, her varlığı kuşatan Allah'a şahit olmak, o şuhûdla yaşamaktır.

İnsan Allah'a samimi olursa, çevresine de samimi olur.

Kendine samimi olmayan kimse, başkasına samimi olamaz.



Başkasına samimi olmayan kimse, kendine samimi değildir.

Gel kardeşim!

Samimiyet nedir bilelim.

Vefâ nedir bilelim.

Sadakat nedir bilelim.

İlâhi aşk nedir hissedelim.

Birbirimize samimi olalım.

Birbirimize sadık olalım.

Birbirimize vefâlı olalım.

Birbirimize içten davranalım.

Birbirimize huzur verelim.

Samimiyet, gönlünü Allah'a rabîta eden kimselerde tecelli eder.

Samimiyet; vefâdır, ihlâstır, sadakattir, sarılmaktır, kopmamaktır.

Samimiyet; içten davranmaktır, kâlden davranmaktır.

Samimiyet; Allah aşkıyla sarılmaktır, eş olmaktır, dost olmaktır.

Samimiyet; menfaat beklemeden koşturmaktır, gönüllere şifa olmaktır.

Samimiyet; niyetin hâlisane olmasıdır, niyetin Allah rızası için olmasıdır.

Samimiyet; için dışın bir olmasıdır, ten ile cân gibi olmaktır.

Samimiyet; her zaman Allah aşkına dayalı hareket etmektir.

Allah'a sadakatin ne olduğunu bilenler, samimiyet makamına ererler.

Allah'a sadık olan; vefâlı olandır, samimi olandır.



“Ulâikellezîne sadakû-Onlar sadıktırlar, samimidirler.”  
Bakara Sûresi 177

İşte onlar, tüm içtenlikleri ile Allah’a bağlanırlar.

Onlar Muhsin olanlardır.

Onlar İhlâs sahibi olanlardır.

Onlar vefâlı olanlardır.

Onlar iyi kimselerdir.

“Min hayrin yuveffe-Vefâlı olan kimseler iyi kimselerdir.” Bakara Sûresi 272

Onların dostluğu hâlisanedir.

Onlar en içten davranırlar.

Samimiyetleri kâlbendir.

Çünkü onların kâlbî Allah aşkıyla kuşatılmıştır.

“Ahlâsnâ hum bi hâlisatin-Onlar ihlâslıdırlar, hâlistirler.” Sad Sûresi 46

Allah’ın aşkına erişenin kâlbî, kâlbî selimdir, samimidir.

“Kâlbî selim-samimi, dürüst kâlb” Şuâra Sûresi 89

Samimiyet ve sadakat makamına erişmeyenler kendilerine samimi olamazlar.

Kendilerine samimi olmayanlar, sadık ve samimi olmayan kimseleri bulurlar.

Âyette ne güzel belirtilmiş.

“Ve lâ sadıkın hamîm-Sadakatleri, samimiyetleri yoktur.” Şuâra Sûresi 101

Gel kardeşim!

Samimi olalım.

Vefâlı olalım, sadık olalım, ihlâslı olalım.

Birbirimize samimiyetle davranalım.

Birbirimize içten davranalım.

Gönülden davranalım.



Allah aşkıyla davranalım.

Her varlığı içiyle dışıyla Allah'ın kuşattığını bilelim,  
ona göre davranalım.

Varlığa olan saygının Allah'a olduğunu bilelim.

Varlığa eğilmenin Allah'a eğilmek olduğunu bilelim.

Çok güzel bir hikâye vardır.

Allah, Hazreti Mûsâ'ya bildirdi.

Açtım doyurdun mu?

Hasta idim koştun mu, baktın mı?

Susuz idim, su verdin mi?

Derdim vardı, geldin mi, derdime çare oldun mu?

Mûsâ seslendi, Yâ Rabbi!

Sen aç olur musun?

Sen hasta olur musun?

Sen susuz kalır mısın?

Sen dertli olur musun?

Allah bildirdi, Yâ Mûsâ!

Bir kulum aç ise, ben açımdır.

Biz kulum hasta ise, ben hastayımdır.

Biz kulum susuz ise, ben susuzumdur.

Bir kulum dertli ise, ben dertliyimdir.

Bir kulumu doyurur isen, beni doyurursun.

Hasta bir kuluma koşar isen, bana koşmuş olursun.

Bir kuluma su verirsen, bana su verirsin.

Dertli bir kulumun derdine çare olur isen, bana çare  
olursun.

Birine umut olursan, bana umut olursun.

Birini sevindirirsen, beni sevindirmiş olursun



Yâ Mûsâ, birine yardım edersen bana yardım etmiş olursun.

Yâ Musâ! Hep beni ararsın.

Ben dertlilerin gönlündeyim.

Ben mazlumların yanındayım.

Ben çaresizlerin içindeyim.

Yâ Mûsa!

Beni, dertlilerin, mazlumların, çaresizlerin, umutsuzların kâlbinde ara

Beni, gözyaşı dökenlerin gözyaşında ara.

Beni kırık kâblerde ara.

Çık kendinden, o gariblere gel Yâ Mûsa!

İşte hikâyede de belirtildiği gibi, ihlâslı olmak, samimi olmak, varlığın ardında Allah'ın olduğunu bilmek ve ona göre hareket etmektir.



## SON DEĞERLENDİRME

Bu kitabımızda Allah'ın birliğini anlamaya çalıştık.  
İhlâslı olmanın ne demek olduğunu idrak etmeye gayret gösterdik.

Ehâdiyet sırrına vâkıf olmaya gayret gösterdik.

O'nun birliğinin her varlıkta kendini nasıl gösterdiğini görmeye çalıştık.

Anladık ki O'ndan gayrı bir şey yoktur.

Her varlıkta tecelli eden O'dur.

Sıfatlarıyla görüldüğünü, tüm varlığı Zâtıyla ihâta ettiğini idrâk etmeye çalıştık.

İhlâs Sûresinin neden ehâd ile başladığını neden ehâd ile bittiğini çözmeye çalıştık.

Anladık ki cümle âlem, görünen boyutu ile de görünmeyen boyutu ile de O imiş.

Cümle âlem O'nun rahîmiyetinden süzülüp gelmiş.

Süzülüp gelen her şeyde rahmâniyetini göstermiş.

Kendinden Halk eyledi âlemi.

Görünen O'nun kendi idi.

O "EVVEL" idi.

O'nun evveli yok idi.

O evvelsiz idi.



O'ndan gayrı hiçbir şey yok idi.  
Kaynak O idi.  
Tüm âlem nûrani bir hâlde O'nda idi.  
Tüm varlık O'nda bir nûr hâlinde idi.  
Tüm varlık O'nun nûrundan süzüldü geldi.  
İşte "Evvel" sırrı bu idi.  
O "ÂHİR" idi.  
Her şey O'ndan geldi, O'na aktı.  
Her şeyin aslı O idi, O'na döndü.  
Buz eridi, kar eridi, dolu eridi suya döndü.  
Buzun, karın, dolunun aslı su idi.  
Damla O'ndan geldi, O'na döndü.  
Yeni nice damlalar gelişe hazırlandı.  
İşte "Âhir" sırrı bu idi.  
O "ZÂHİR" idi.  
Görünen her şey O'nun tezâhürü idi.  
Görünen O'nun kendi idi.  
Âşikâr olan O'nun kendi idi.  
Her yerden vechîni-yüzünü gösteren O idi.  
Kendinden halk eyledi cümle halkı.  
Beşer elbisesi giyindi.  
Çeşit çeşit göründü.  
Çeşit çeşit elbiseye büründü.  
Görünen çiçekler, böcekler, hayvanlar insanlar, nice mahlukât O idi.  
Tohumdan açığa çıkan ağaç gibi, kendini âşikâr eyledi.  
İşte "Zâhir" sırrı bu idi.  
O "BÂTİN" idi.  
Görünenin içinde görünmeyen O idi.



Her şeyin özü O idi.

Sûretlerin ardı O idi.

O şah damarından yakın idi.

İpek böceği misali, kendinden çıkardığı kozaya kendini gizledi.

Koza varlığın kendi idi.

Görünen varlığın içyüzü O idi.

İşte "Bâtın" sırrı bu idi.

Şöyle düşünelim.

Kaynak denizdir, denizden gelen damlalar denizin kendisidir.

Damlalar buhardan buluta, buluttan yağmura dönüşür, yine denize karışır.

İşte deniz Zâtına işaretler.

Damlalar sıfatlarına işaretler.

Damlalar denizden, deniz damlalardan ayrı değildir.

Zâtı sıfatlarından ayrı değildir.

Kaynak O idi, açığa çıkan O idi, akıp giden O idi, görünmeyen O idi.

Cümle varlık sıfatlarının yüzü idi.

Varlığın özü Zâtının yüzü idi.

İşte Evvel O idi, Âhir O idi, Zâhir O idi, Bâtın O idi.

Her yerden yüzünü gösteren O idi.

Tüm yüzlerden görünen yüz O idi.

İşte ehâdiyet sırrı bu idi.

İşte ihlâs Sûresinin ehâd ile başlamasının, ehâd ile bitmesinin sırrı bu idi.

Bakara Sûresi 115: "Fe eynemâ tuvellû fe semme ve-chullah."





Meâli: “Nereye dönersen dön, her yerden vechîni-yüzünü gösteren Allah’tır.”

Hadîd Sûresi 3: “Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın.”

Meâli: Evvel O’dur, Âhir O’dur, Zâhir O’dur, Bâtın O’dur.”

Fetih Sûresi 21: “Ve uhrâ lem takdirû aleyhâ kad ehâtal-lâhu bihâ ve kânallâhu alâ kulli şeyin kadîrâ.”

Meâli: “Allah bütün her şeyi ihata edendir, bütün her şey O’nun takdirinden başka bir şey değildir ve Allah bütün her şeydeki kudrettir.”

Talak Sûresi 12: “Allâhullezî halaka seba semâvâtın ve minel ardı mislehunn yetenezzelul emru beynehunne li ta’lemû ennalâhe alâ kulli şey’in kadîrun ve ennalâhe kad ehâta bi kulli şey’in ilmâ.”

Meâli: “Allah O dur ki, gökleri ve yeri ve onlardaki her şeyi bir yücelik içinde var edendir. Tüm varlıkta işleyişle her an kendini gösterendir. Bilin ki Allah, bütün her şeydeki kudrettir ve muhakkak ki Allah bütün her şeyi ilmiyle ihata edendir.”

Hadîd Sûresi 4: “Huvellezî halakas semâvâti vel arda-fisitteti eyyâmin summestevâ alel arş, a’lemu mâ yelicu fil ardı ve mâ yahrucu minhâ ve mâ yenzilu mines semâi ve mâ ya’rucu fihâ ve huve meakum eyne mâ kuntum, val-lâhu bi mâ ta’melûne basîr.”

Meâli: “Ki O’dur yerleri ve gökleri, bir intizam bir güzellik içinde yaratan, bütün her yeri saran. Yerin içine ne girer, ondan ne çıkar, gökten ne iner, oraya ne yükselir, her şey O’nun ilmiyledir. Nerede olursanız olun O sizinle beraberdir ve Allah yaptığınız şeylerden her an hakikatlerini incelikleriyle gösterir.”

Hadîd Sûresi 5: “Lehu mulkus semâvâti vel ard ve ilâl-lâhi turceul umûr.”



Meâli: “Göklerin ve yerin hükümranlığı O’nundur ve tüm varlıkta her an işleyen Allah’tır.”

Bakara Sûresi 284: “Lillâhi mâ fis semâvâti ve mâ fil ard ve in tubdû mâ fi enfusikum ev tuhfûhu yuhâsibkum bihillâh fe yagfiru limen yeşâu ve yuazzibu men yeşâu val-lâhu alâ kulli şeyin kadîr.”

Meâli: “Göklerde olanlar ve yerde olanlar, sizin gördüğünüz ve görmediğiniz şeyler Allah’ındır. Kendinizdeki Allah’ın hakikatlerini en ince ayrıntısına kadar düşünün. Artık isteyen kimse mağfired bulur ve isteyen kimse de sınırlarda kalır. Allah bütün her şeydeki kudrettir.”

Bakara Sûresi 255: “Allâhu lâ ilâhe illâ huvel hayyul kayyûm, lâ te’huzuhu sinetun ve lâ nevm lehu mâ fis semâvâti ve mâ fil ard, menzellezî yeşfeu indehû illâ bi iznih ya’lemu mâ beyne eydihim ve mâ halfehum ve lâ yuhîtüne bi şey’in min ilmihî illâ bi mâ şâe, vesia kursiyuhus semâvâti vel arda ve lâ yeûduhu hıfzuhumâ ve huvel aliyyl azîm.”

Meâli: “Allah’tan başka güç yoktur. Diri olandır. Varlığı ayakta tutan, sürüp giden diriliğin sahibidir. O’nun yaşı olmaz, uyuması olmaz. Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa her şeyin sahibidir. Ki O’dur şefaate eden. Bütün her şeyin varoluşu O’ndandır, O’nun yetkisindedir. Geçmişteki var olan şeyler, gelecekteki var olacak şeyler hep O’nun ilmiyledir. O’nun ilmi olmadan hiçbir şey kavranamaz. Her şey O’nun isteğiyle var olur. O’nun kürsüsü; gökleri ve yeri, her şeyi kuşatmıştır. O, bütün her şeyi muhafaza edendir, O’na zorluk yoktur ve O, ilmiyle yüce olandır, varlığın var oluşunda karar sahibidir.”

İşte ihlâslı olmak, ehâdiyet makamının zevkiyle yaşamaktır.

Her şeyin evvelinin, âhîrinin, zâhîrinin, bâtının Allah olduğunu hiç unutmamak ve bu şuurda yaşamaktır.

Baktığımız her varlığa Hakk nazarıyla bakmak, hakça davranmaktır.

İhlâslı olmak, Allah'ın birliğinin şuuruyla hareket etmektir.

Hiçbir ayrımcılık içinde olmadan, her yerden vechîni gösteren Allah'a nazar etmenin ulvî duygusuyla hareket etmektir.

Önemli olan her şeyden Allah'ın tecelli ettiğini görebilmektir.

Varlığın sûretinde kalmamak, özünü görebilmektir.

İhlâs Sûresini gönlümüz izin verdiği kadar yazmaya, kaleme almaya çalıştık.

Eksiğimiz hatamız olmuşsa affola.



Zâtıyla bir olan, sıfatlarıyla tek olan Allah'ı hiç unutmamalım.

Her an O'na dayanalım.

Her an O'na tevekkül içinde olalım.

Her yerde O'na nazar edelim.

Cümle varlığa Hakk nazarıyla bakalım.

Tenlerin de cânların da Hakk olduğunu bilelim.

Her varlığın beşer elbisesi giymiş O'nun kendisi olduğunu unutmamalım.

Hiçbir varlıktan saygımızı, sevgimizi eksik etmeyelim.

Ölümlü olduğumuzu unutmamalım.

Ölümün bir son değil, O'na dönmek, O'na karışmak olduğunu unutmamalım.

Nasıl ki buz eridiğinde aslı olan suya döner, işte insan da aslı olan Allah'a döner.

Gönlünüzden ilâhi aşk hiç eksik olmasın.  
Gönlünüzden ehâdiyet şuuru eksik olmasın  
Yaşantınızdan birlik şuuru eksik olmasın.  
Gönlünüz her dâim ilâhi heyecan içinde olsun.  
Yüzünüzden tebessüm, samimiyet, ihlâs hiç eksik ol-  
masın.

Yaşantınızdan ihlâs hiç eksik olmasın.  
Gönlünüz her dâim ilâhi huzur içinde olsun.  
Yaşamın bize bir armağan olduğunu unutmayalım.  
İlim ve edeb içinde yaşayanlardan olalım.  
Birbirimize yardım edenlerden olalım.  
Birbirimize umut olalım, moral olalım.  
Birbirimize huzur verenlerden olalım.  
Birbirimize cennet olalım.  
Rahmeti, şefkati, sevgiyi, saygıyı, hissettirenlerden olalım.  
Hayatınız her dâim ihlâs içinde olsun.  
Tüm davranışlarınız ihlâs içinde olsun.  
Sevgiyle, huzurla, aşkla, ihlâsla kalın.

İsmail Dinçer

